KUPIŠKIO RAJONO CENTRINĖS LIGONINĖS
PAMINKLŲ APSAUGOS IR KRAŠTOTYROS DRAUGIJOS PIRMINĖ
ORGANIZACIJA

LTSR nusipelnęs gydytojas

Ipolitas Franckevičius

SUDARĖ POLIKLINIKOS VYR. MED. SESUO

Marija Tamošiūnienė

Kupiškis 1981 m.

LIETUVOS TSR PAMINKLŲ APSAUGOS IR KRAŠTOTYROS DRAUGIJA

Kėdainių ..... skyrius

KRAŠTOTYROS DARBO RECENZIJA

1. Autorius ..... Marija Tamošiūnaitė - mokyt. sesuo

2. Pirminė organizacija ..... Rajono centrinė ligoninė

3. Rajonas, miestas ..... Kupiškis

4. Darbo pavadinimas ..... VISR nusipelnęs gydytojas Apolinaras Tamošiūnas

5. Paruošimo laikas 1981

6. Apimtis ..... 157 p.

7. Rūšis ..... monografija
(puslapiai, dalys)
(atsiminimai, straipsnis, dienoraštis, meiraštis, istorija, monografija)

8. Apipavidalinimas ..... įrišta mašinraštis
(mašinraštis, įrištas, aplankas, albumas)

9. Darbo teigiamybės ..... Tai be abejo vertingiausias iš visų
(temos aktualumas, nušvietimo lygsnis, originalumas, mokslinis aparatas, iliustracijos, priedai)
turėjęs ir šiame krašte gerų kraštiečių patekęs apžvalginė medžiaga. Gausi šeimyninė medžiaga, ypač jaunų kraštiečių prisiminimai, patiės gydytojo prisiminimai, rašantys jį iš kaip kraštotyrinių rašinių kitų pomėgių, kurie irgi neblogai mėgėsti. Įdomus neturėtų nuotraukų bei dokumentų kopijos. Gerai atskleistas medicinos aparatas, skleidęs kalbą, įdėtas atsiminimais žurnalo pavidalu. Pateikiami apipavidalintos, po
10. Trūkumai ..... Pagal galimybes reikėtų kraštiečių nuotraukose užrašyti metus ir prie kurio buvo fotografuojamasi (ne visur pažymėta) Taip pat nemėgstu, as aus kylaje įrašytas išpatrijavimo į Lenkiją (1944 01 30 ir 46) momentas.

11. Darbo įvertinimas ..... l. gerai
(labai geras, geras, patenkinamas, silpnas)

12. Pasiūlymai: a) taisyti ..... arba

b) papildyti ..... Darbą kitiems reikėtų skirti daug iš prisiminų

c) redaguoti ..... rašyt, nes kaip rankinės jį pavadė besaukti

d) perduoti mokslo įstaigai ..... archyvas kvalifikuotos kraštotyrininkės

e) skelbti spaudoje .....

Recenzentas ..... S. Kaulėnė CT vyr. konsultantė
(pavardė, vardas, parašas)

1983 m. ..... 11 ..... mėn. 27 d.

Sp. „Pergalė". 4739-74

T U R I N Y S

1. Įvadas 4 psl.
2. Gyd. Ipolito Franckevičiaus biografija 10 "
   a) vaikystė 10 "
   b) studijos Maskvoje 10 "
   c) karo gydytojas 11 "
   d) ligoninės organizatorius ir administratorius 12 "
   e) paskutinieji gyvvnimo metai 17 "
3. Ipolitas Franckevičius sanitarinės kultūros puoselėtojas Kupiškio mieste ir apylinkėse. Jo visuomeninė veikla 24 "
4. Iš gyd. Ipolito Franckevičiaus atsiminimų 37 "
5. Svarbesnės Ipolito Franckevičiaus datos 42 "
6. Buvę bendradarbiai apie gyd. I.Franckevičių 44 "
   a) gyd. Marčiukaičio Stasio atsiminimai 45 "
   b) gyd. Krasausko Vaclovo atsiminimai 52 "
   c) med. sesers Nanienės Aldonos atsiminimai 57 "
   d) laborantės Šasnauskienės Antaninos atsiminimai 60 "
7. Kupiškėnai, buvę pacientai bei kaimynai, apie gyd. I.Franckevičių 62 "
   a) Jonuškienės Tatjanos atsiminimai 64 "
   b) Zumbrickienės Onos " 67 "
   c) Grigo Petro " 70 "
   d) Jurėnienės Elenos " 73 "
   e) Henriko Paulausko " 76 "
8. Spauda apie gyd. I.Franckevičių 83 "
9. Pabaiga 118 "
10. Priedai 118 "
11. Metrika 157 "
12. Literatūra 158 "

"Čia daugumą žmonių aš sutikau ateinant į šį pasaulį, daugelį gydžiau... todėl man čia mieliausias kraštas"

Ipolitas Franckevičius

1 pav. 1 Daugiau kaip pusę šimtmečio gyveno Kupiškyje respublikos nusipelnęs gydytojas Ipolitas Franckevičius. Daug jis matė, daug patyrė.

/Foto Juozo Karazijos, 1965m./

Negatyvas pas autorių

1. Į V A D A S

Buržuazijos valdoma Lietuva niekuomet nebuvo turtinga kadrais ir ypač gydytojais,kurie buvo susikoncentravę stambiuose miestuose. Tokiuose valsčiaus miesteliuose kaip Kupiškis,apie medicininę pagalbą tegalėjo svajoti tik turtingieji,kurie turėjo lėšų nuvykti pas gydytojus į didelius miestus. Valsčiaus savivaldai ir kitiems ponams nerūpėjo liaudies sveikatingumas,nejaudino jų valstiečių ir darbininkų skurdas."Savi marškiniai arčiau kūno",-sakydavo visokie viršaičiai ir statėsi sau mūriukus.

O kas lauke sunkiai susirgusio žmogaus?-baisus vargas ir net mirtis (žiūr. laikraštyje "Stalino keliu" 1961m.sausio 18d.)

Atkūrus tarybų valdžią Lietuvoje,Lietuvos vyriausybė didelį dėmesį skyrė medicinos kadrų paskirstymui,tačiau dar 1940 metais apie 60% visų Lietuvos gydytojų vertėsi privačia praktika ir gyveno Vilniuje,Kaune (žiūr.žurnale "Sveikatos apsauga" 1970 metų Nr.1 psl.40).

Tarybinė vyriausybė dėjo daug pastangų,kad pagerinti medicininį aptarnavimą. Buvo kviečiami į steigiamas ligonines buržuazijos valdymo metais dirbę gydytojai. Buvęs Lietuvos KP CK pirmasis sekretorius A.Sniečkus,kalbėdamas Lietuvos KP V-me suvažiavime nurodė,kad reikia sukurti tokias darbo sąlygas dorioms specialistams,kad dori,sąžiningai darbą atliekantieji,nors jie praeityje ir tarnavo buržuazijai,galėtų netrukdomai dirbti(A.Sniečkus,ataskaitinis pranešimas LKP(b)V-me suvažiavime apie LKP(b)CK darbą,L.1941,40)

Atsiliepdami į partijos kvietimą,daug kvalifikuotų gydytojų aktyviai įsijungė į kovą už naują medicinos mokslo ir sveikatos apsaugos istorijos kūrimą.Pilni pasiryžimo kūrybingai dirbo mūsų Tėvynės ir visos žmonijos gerovei.

Vienas iš tokių gydytojų aktyviai įsijungęs į kovą už darbo žmonių sveikatingumą,sanitarijos pradų kūrėjas mūsų mieste ir apylinkėse,ilgą laiką dirbęs vienas,gydęs net kelias kupiškėnų kartas daugiau nei penkiasdešimt metų,buvo LTSR nusipelnęs gydytojas Ipolitas Franckevičius.

Daugelis mūsų medikų prisimena jį šiltėlį senelį,visada šypsų,geros nuotaikos,su šermukšninė lazdele rankoje,visad randantį malonų žodį ar šypseną jaunam kolegai ir turintį kišenėje ledinukų medicinos seselei.

Jis pirmasis po I-jo pasaulinio karo Kupiškyje pradėjo tą sunkų it kilnų mediko darbą,jis pirmasis pasakė mirčiai: Ne.

Iki jo prieš I-jį pasaulinį karą Kupiškyje dirbo šie gydytojai: Hermanas Blasse (vokietis),Graboveckis,Justinas Andriūnas, Kuodis,Uspenskis,Levitas,Galkutė. Pajuodupės dvare buvo ligoninė ir ambulatorija.

Buržuazijos valdymo metais populiarūs gydytojai Kupiškyje buvo Kantaravičius ir Ankudavičius. Kariuomenės ir mokyklos gydytojo pareigose dirbo Krišščiūnas Vladas. Be šių gydytojų Kupiškyje buvo ir du gydytojai žydai. Tai Kurickis ir Kupricas.Šie visi gydytojai dirbo kartu su Ipolitu Franckevičiumi ir vertėsi privačia praktika.

1944 metais išlaisvinus Kupiškį ir atkūrus Tarybų valdžią, mieste buvo likęs tik vienas gydytojas Ipolitas Franckevičius.

Apie Ipolitą Franckevičių rašoma Mažojoje lietuviškoje tarybinėje enciklopėdijoje psl. 507.

Franckevičius Ipolitas (gimęs 1887 m. rugsėjo mėn. 14 d. Salose,Rokiškio rajone) gydytojas terapeutas, Lietuvos TSR nusipelnęs gydytojas (nusipelniusio gydytojo garbės vardas suteiktas 1958 m. žiūr. priedai pšl.) 1913 metais baigė Maskvos universitetą,1914-18 metais - kariuomenės gydytojas. Nuo 1918 m. gydytojas Kupiškyje iki gyvenimo pabaigos 1973 m. (aut.pastaba).

Maskvos Valstybinio Univerisiteto medicinos fakulteto 1913metų laidos gydytojai,1958 metų gegužės mėn. 15 d. buvo susirinkę Maskvoje atšvęsti Universiteto baigimo 45-rių metų sukaktį, kur dalyvavo,kaip tos laidos absolventas ir gyd.Ipolitas Franckevičius.

42-jų susirinkusiųjų tarpe buvo žinomi profesoriai:Pletneva N.A.,Tolokonnikov B.V.,Jegorov B.A.,Sališčev V.N.,Lapin S.I., Petrov V.I.,Sokolov S.N.,Fogelson L.I. ir taipogi daug periferijos darbuotojų - respublikos nusipelniusių gydytojų (žiūr. nuotraukas pavz. Nr.2,3,4,5).

Gydytojas Ipolitas Franckevičius papasakojo susitikimo apie savo darbą,Kupiškio darbuotojus medikus,kaip jie sudarė sąlygas jam išvažiuoti į susitikimą. Kupiškio centrinės ligoninės gydytojų kolektyvui buvo atsiustas laiškas su padėka nuo susirinkusiųjų įgalioto biuro,kurio nariai buvo Medicinos mokslų daktaras Zilberg J.F.,Medicinos mokslų kandidatas Ivanov P.S.,Medicinos mokslų kandidatas Rokišėv B.A. (žiūr.priede psl.).

Labai daug kartų apie gyd.I.Franckevičių buvo rašyta rajoni-

nėje spaudoje,laikraštyje "Kalba Vilnius","Gimtajame žodyje",žurnale "Švyturys" ir kituose leidiniuose (žiūr. skyrelyje "Spauda apie I.Vranckevičių" psl. 83)

Jo nulipdyti darbai (žiūr. nuotraukose pav. 19,20,21,22) yra Kupiškio Kraštotyros muziejuje. Mūsų kraštotyros pirminė organizacija perdavė muziejui jo asmens bylą,atsiminimų rankraštį lietuvių ir rusų kalba,nekrologą apie jį,keletą jo asmeninių knygų,nuotraukų,jo albumą su bendrakursiais,bei karo laikų kolegų nuotraukomis. Jo pasodinti medžiai tebeauga prie buvusio jo namo ir ant Kupiškio piliakalnio.

Jo šviesus atminimas ilgam išliks jį pažinojusių širdyse.

2 pav. nuotraukoje iš jo albumo matome (iš kairės į dešinę) Korolkovą S.I.,Nikolaki A.I.(nugara) ir I.Vranckevičių susitikimo Maskvoje metu 1958 m.

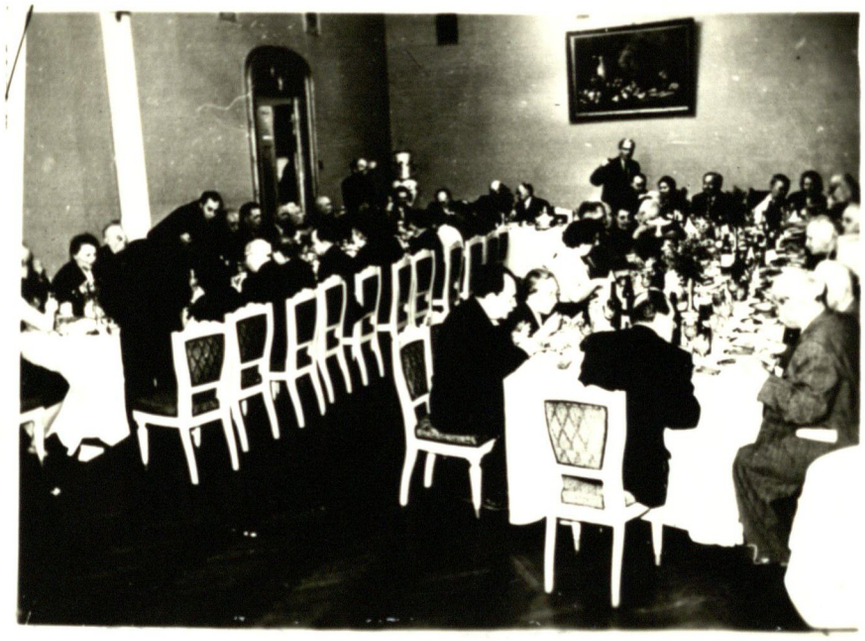

3 pav. Nuotrauka iš jo albumo. Bendras salės vaizdas susitikimo Maskvoje metu. 1958m.
/ Perfotografuota M. Kareckienės 1981 m. /
Negatyvas pas autorių.

Bendrakursių susitikimuose vykusiuose Maskvoje 1953 ir 1963 metais gyd. I. Franckevičius nedalyvavo. Tačiau studijų draugai jo nepamiršo ir atsiuntė jam šių susitikimų nuotraukas (pav. 4,5,6 ir 7)

Gyd. Ipolitas Franckevičius labai brangino draugų atminimą. Jų nuotraukas rūpestingai sunumeruodavo, klijuodavo į albumus. Karts nuo karto mėgo pavartyti ypač sunkią jam minutę. Tada, rodos pasidalindavo su draugais jų patirtimi, tartum jie padrąsindavo jį priimti vieną ar kitą sprendimą sunkesnės ligos atveju.

4 pav. Susitikimo dalyviai Maskvoje 1953m. Nuotrauka gauta iš gyd. I. Franckevičiaus albumo.

/Originalą perfotografavo M. Kareckienė 1981 m./
Negatyvas yra pas autorių.

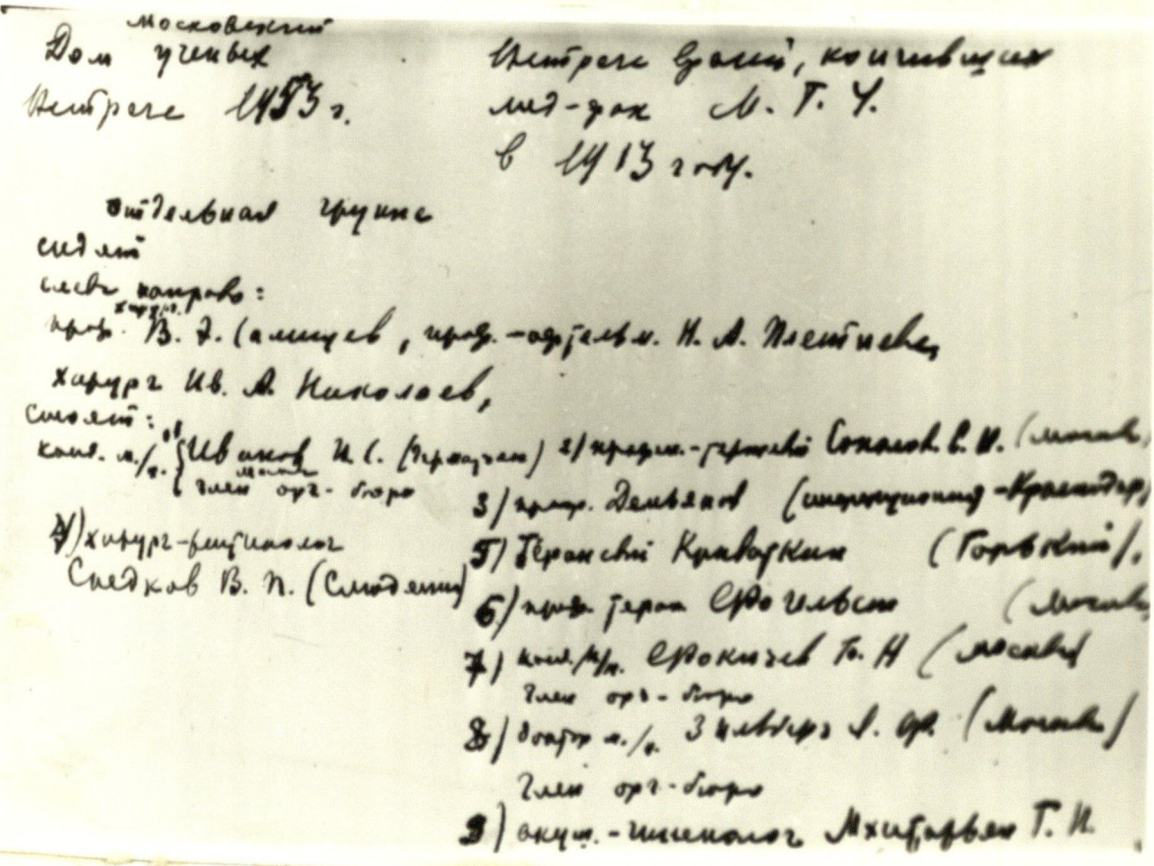

5 pav. Nuotraukos 4 pav. antros pusės kopija. Joje gyd. I. Franckevičiaus ranka įrašyti paaiškinimai, nurodytos dalyvių pavardės.

6 pav. Susitikimo dalyviai Maskvoje 1963 m.

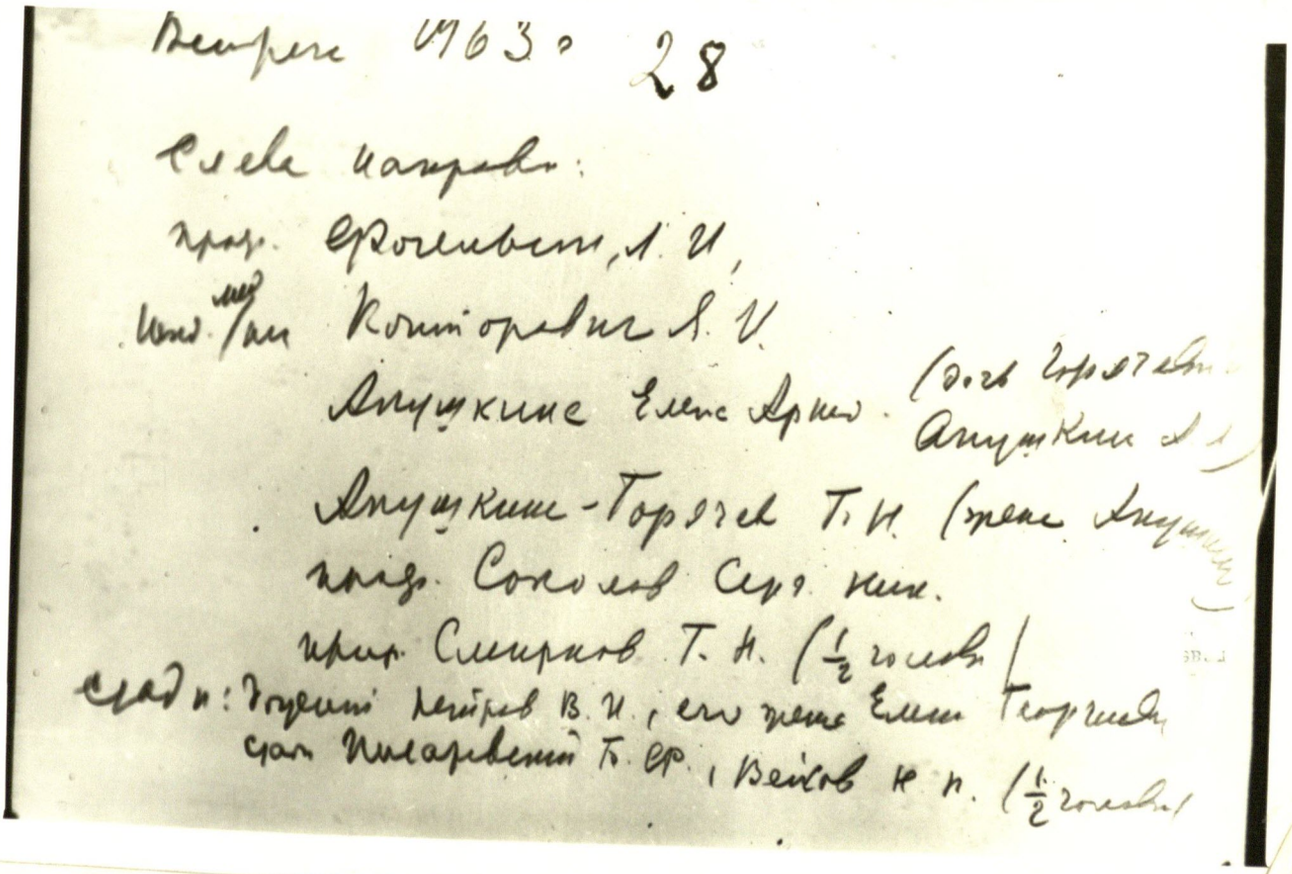

7 pav. Nuotraukos 6 pav. antrosios pusės kopija su gyd. I. Pranckevičiaus paaiškinimais

/Kopiją darė M. Kareckienė 1981 m.
Negatyvas yra autorių/

2. IPOLITO FRANCKEVIČIAUS BIOGRAFIJA.

V A I K Y S T Ė

Gimė 1887 metų rugpiūčio 14 d. Ukmergės apskrityje (pagal tuometinį paskirstymą) Salų kaime,amatininko šeimoje. Tėvas Franckevičius Teodoras vertėsi odų apdirbimu. Motina gerai mokėjo šeimininkauti.

Būdamas vaikas ilgai prasėdėdavo tėvo dirbtuvėlėje prie lango. Gal būt todėl paaugusį taip traukė į laukus,mišką, kur taip erdvu,saulėta,kur grynas oras niekuo neprimenąs slogaus, troškaus odų kvapo prisigėrusio oro tėvo dirbtuvėlėje.

Jo tėvas taip pat labai mėgo gamtą. Eidavo jie gimtųjų Salų gatvėmis,pasukdavo Dviragio pakrantėmis,apaugusiomis ūksmingais klevais,vėšliomis liepomis,melancholiškais beržais.

Kai tėvas nusipirko Kupišky (dabar Gorkio g-vė Nr.20) žemės,pirmiausia pasodino obelį. Vėliau,jau paaugęs, Ipolitas pats sodino,skiepijo.

STUDIJOS MASKVOJE.

Baigęs Šiaulių gimnaziją 1907 metais įstojo į Maskvos imperatoriškąjį universitetą, kur studijavo mediciną. Mokslas sekėsi labai gerai ir 1913 metais baigė medicinos fakultetą su pagyrimu. Baigęs,atvyko į Lietuvą ir,Biržų apskrityje Pabiržės bažnytkaimyje, pradėjo pirmus savarankiško darbo žingsnius.

8 pav. I.Franckevičius pradedant savarankiškai dirbti 1913m. Nuotrauka gauta iš med.sesers Aldonos Nanienės. Perfotografuota M. Kareckienės 1981 metais. Negatyvas pas autorių.

KARO GYDYTOJAS

Jauno gydytojo pirmuosius savarankiškus darbo žingsnius nutraukė prasidėjęs pirmasis pasaulinis karas. Jis 1914 metais buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę karo gydytojo pareigoms.

"Sprogimai,juodi karo dūmai,glitus po lietaus apkasų molis ir iš žaizdos srovenantis šiltas kareivio kraujas. Kareivis nori gyventi. Tą patiės nori ir jaunas gydytojas,kuris sproginėjant sviediniams apkase perrišinėja sužeistojo žaizdas..." (St.Auga laikraštyje "Komunizmo keliu" 1967 m. birželio 17 d. Nr.73)

Veikiančioje armijoje ir karinėse ligoninėse užimdamas įvairias gydytojo pareigas ištarnavo iki 1918 metų.

LIGONINĖS ORGANIZATORIUS IR ADMINISTRATORIUS.

1918 metais demibilizuotas iš Raudonosios Armijos gretų į atsargą kaip ligonis, Ipolitas Franckevičius pasveikęs, pradėjo dirbti Kupiškyje, dėstydamas vidurinėje mokykloje higieną ir būdamas progimnazijos gydytoju.

1919 metais žmonės išvarginti karo sunkumų, esant blogam maistui, nešvarai, utėlėtumui, masiškai ėmė sirgti šiltine. Tais pat metais Ipolitas Franckevičius įsteigia Kupiškio mieste infekcinę ligoninę kovai su dėmėtąja šiltine. Jis gydytojas tik vienas, o ligonių daug, trūksta medikamentų, medicinio inventoriaus.

Tik viena tada žinojo gydytojas I. Franckevičius - reikia padėti žmonėms. Čia bedirbdamas užsikrečia pats ir suserga. Jaunas organizmas, noras padėti žmonėms, nugali. Pasveiksta. Vėl kovos poste. 1921 metais įsteigia ir vadovauja ligoninėms kovai su šiltinės epidemija Rokiškyje ir Obeliuose. Po to vėl grįžta į Kupiškį ir vadovauja tuberkulioziniam skyriui, kartu dirbdamas ir ligoninės kasoje.

Dirbdamas tuberkulioziniame skyriuje vedė aktyvią kovą su plintančia tuberkulioze gyventojų tarpe. Kartu eina odos ir venerinių ligų dispanserio vedėjo pareigas iki 1940 metų, kada buvo atkurta Tarybų valdžia Lietuvoje.

9 pav. Ipolitas Franckevičius 1930 m. nusifotografavęs lankant ligonį namuose.
Nuotrauka gauta iš med.sesers Veros Pajuodienės.Perfotografuota M.Kareckienės 1981 m. Negatyvas pas autorių.

Apie ligoninės įkūrimą pats gydytojas I.Franckevičius taip pasakoja:

"Nepamiršo Tarybų valdžia ir ligoninės įsteigimo. Jau tų pačių metų rudenį atvažiavo iš Panevėžio apskrities Sveikatos apsaugos įgaliotiniai ir tuoj ėmėsi žygių įkurti ligoninę. Buvo sukviesti visi vietiniai gyventojai. Daug kalbėjome,daug ginčijomės,bet neveltui. Ligoninė turėjo būti. Ir,štai, lygiai po mėnesio įžengėme į jaukias,švarias patalpas (dabar tose patalpose rajono liaudies deputatų tarybos vykdomasis komitetas). Nors tuo metu ligoninei daug ko trūko,ji teturėjo 25 lovas, bet pradžiai mums užteko. Negalėjome atsidžiaugti" (Žiūr.laikraštyje "Komunizmo kelių" 1961m.sausio 18d."Ligoninė-tarybų valdžios dovana". Žiūr.skyriuje spauda apie I.Franckevičių psl. 83).

Hitlerininms grobikams klastingai užpuolus jaunų tarybų šalį,taikus atkuriamasis darbas buvo nutrauktas. Vokiškieji okupantai įsiveržė ir į Kupiškį, užėmė ligoninės patalpas. Ligoninė persikraustė į dabartines kareivinių patalpas.

Išvadavus Tarybinei Armijai Lietuvą iš vokiškųjų okupantų I. Franckevičiūs buvo paskirtas Kupiškio ligoninės vyr.gydytoju. Ligoninės turtas buvo išgrobstytas,sąlygų darbui jokių. Tačiau jo sumanumo,energijos dėka,dalis turto buvo surasta,dalis su gyventojų ir pačių darbuotojų pagalba įsigyta ir ligoninė pradėjo augti. Atvyko jaunų specialistų. Iš brolišku respublikų buvo gauta įvairių medicininių reikmenų. Su dideliu dėmesiu ir šiluma I. Franckevičiūs sutiko atvykusius gydytojus,su jaunais specialistais dalijosi savo darbo patirtimi globojo juos (10 ir 11 pav.)

10 pav. Nuotraukoje I. Franckevičiūs kalbasi su jaunomis gydytojomis (iš kairės į dešinę Antanavičiūtė ir Matutytė D / Foto gyd.Sergiejaus Matulevičiaus
Negatyvas pas autorių /

Dažnai tekdavo darbuotojams sutikti I.Franckevičių būryje jaunų gydytojų.Jaunus specialistus traukė prie jo ne vien jo turtingas žiniomis ir gyvenimo patirtimi vidaus pasaulis,bet matomai ir tas kad buvo tėviškai kantrus,jautrus,gerai juos suprato,kiekvienam sugebėjo įžvelgti besikalančius gėrio daigelius,kuriuos juose puoselėjo taip pat atydžiai kaip jaunus sodinukus savo sode.

Pablogėjus sveikatai pasiprašo atleidžiamas iš vyr.gydytojo pareigų,likdamas dirbti akušeriu ginekologu už pusės etato atlyginimą.

11 pav. Nuotraukoje (iš kairės į dešinę) gyd. V.Krasauskas ir gyd. I. Franckevičius prie savo namo.
/ Perfotografuota Maryčės Kareckienės 1981 m.
Negatyvas pas autorių /.

Nežiūrint to,I.Franckevičius darbe praleidžia beveik visą dieną. Atleidęs savo ligonius pasilikdavo kabinete kartu su jaunu kolega,stebėdavo kaip dirba.Chirurginiame kabinete tebestovi įdomus medicininis jo dovanotas stalas,prie kurio dirbo ir mėgo pasėdėti pats Ipolitas Franckevičius.Žiūr.pav. 11a

Darbui pasibaigus,lyg tarp kitko pasakydavo: - Vertėtų dar pabandyti tuos,ar tuos vaistus,jei ligoniui nebus geriau.

11 a pav. Nuotraukoje stalas kurį padovanojo I.Franckevičius ir prie kurio jis dirbo.
/ Foto S.Matulevičiaus 1981 m.
Negatyvas pas autorių/

Ir jaunam gydytojui buvo aišku,kad gyd I.Franckevičius tuo atveju būtų skyręs kaip tik tuos vaistus ir kad tai ĝaug geriau.

Jis apsilankydavo ir kituose kabinetuose.Ypač dažnai užsukdavo pas stomatologus.Yra davęs ne vieną patarimą,mokė,kaip geriau daryti plombas,padovanojo instrumentų. Šiuo metu stomatologiniame kabinete yra išlikęs "elevatorius" pramintas "Ožkos koja" dažnai naudojamas ypač sunkiais atvejais, traukiant dantis. Stomatologai ji labai brangina,nes tokių instrumentų daugiau neturi.Po karo,kai I.Franckevičius visoje apylinkėje buvo vienas gydytojas,jam teko dirbti ir kaip stomatologui,todėl jis ir turėjo stomatologinių įrankių.Atvykus dirbti stomatologams jis juos -instrumentus padovanojo ligoninės stomatologiniam kabinetui.

PASKUTINIEJI GYD.IPOLITO FRANCKEVIČIAUS
GYVENIMO METAI.

1968 metų pavasarį Ipolitas Franckevičius išeina į užtarnautą poilsį - pensiją (žiūr.12 pav.)

13 pav. Nuotraukoje I.Franckevičius centre su juosta 1968 m. išleidžiant į pensiją. (Iš kairės į dešinę) stomatologė L.Eringienė, vaiko konsultacijos ilgametė darbuotoja sanitarė Petronėlė Babušytė,gyd.chirurgas,buvęs vyr.gydytojas Petras Eringis,ftiziatrė gyd. R.Svilainytė,gyd.dermatologė,dabar jau mirusi, B.Kubilienė,gyd. terapeutė,buvusi vyr.gydytoja,Genovaitė Kurtinytė,dabar dirbanti Vilniuje,I.Franckevičius,akuš.ginekologas,buvusi skyriaus vedėja Vedeckienė,buvęs LKP Kupiškio RK sekretorius Vl.Žižys,gyd. pediatras I.Buidovaitė,dabar dirbanti Kaune,gyd.terapeutas A.Kvaselienė,dirbanti Šiauliuose,raudonojo kryžiaus draugijos rajoninio k-to pirmininko pavaduotoja med.felč.A.Matulevičienė

14/957-C6136

33 Kupiškio rajono SVB Informacijos ir kraštotyros skyrius

14 pav. I.Franckevičiaus išleistuvių į pensiją metu kalba gyd. S.Marčiukaitis.Į kairę I.Franckevičius,į dešinę med.seserys P.Stasiūnaitė,chirurgas V.Barauskas,dabar dirbantis Vilniuje.

/Foto M.Kareckienės 1961 m.

Negatyvas pas autorių/

15 pav. Pokalbis labai įdomus...(iš kairės į dešinę) buvęs LKP Kupiškio RK sekretorius V.Žičys,gyd.G.Kurtonytė,I.Franckevičius, m.seserys P.Stasiūnaitė,gyd.S.Marčiukaitis,gyd.V.Barauskas, gyd. P.Eringis,m.f. A.Gabrėnienė.

15 pav. Išleistuvių į pensiją metu su grupe bendradarbių.
Pirmoje eilėje (iš kairės į dešinę) stomatologė Meiduvienė,med. ses.I.Gudelienė,chirurginio kab.med.sesuo A.Manienė nuo 1957 metų dirbusi kartu su I.Franckevičiumi prisiminimai psl.57 ,I.Franckevičius,gyd. protezistė A.Varpiotienė,gyd.buvęs vyr.gydytojas V. Krasauskas dirbantis Vilniuje,infekcinio skyriaus vedėjas A.Dranseika.
Antroje eilėje (iš kairės į dešinę) med.ses. J.Šilinienė,med.ses. Genovaitė Majauskienė,med.sesuobuvusi ligoninės vyr.sesuo Adelė Morkūnienė,vaiko konsultacijos sanitarė Petronėlė Babušytė,fiziot.kab.m.s. Danutė Mukulytė,med.sesuo Lima Lukšienė,med.sesuo Pranutė Stasiūnaitė,gyd. Genovaitė Kurtinytė,chirurgas Jonas Šerpytis,dabar dirbantis Vilniuje,rentgeno laborantė Stasė Šulmienė, dantų technikas A.Šimonis.

/ Foto M.Kareckienės 1968 m.
Negatyvas pas autorių /

Ipolitas Franckevičius mėgo dalyvauti visuose vykusiuose renginiuose,ar tai šventės medikо dienai pažymėti,ar bendradarbių išleisvutės bei sutiktuvės (pav. 16)

14 pav. Gyd. Kazio Siaurio išleistuvės
Nuotraukoje(iš kairės į dešinę)gyd. P.Eringis,gyd.O.Vilutytė, gyd.K.Siaurys,gyd L.Merzlikina,gyd. B.Kubilienė,gyd.I.Franckevičius.
Antroje eilėje gyd.N.Antanavičiūtė,gyd.I.Buidovaitė,gyd.L.Eringienė,gyd.A.Kvaselienė,gyd.Z.Švedienė,gyd. Morkūnas.
Trečioje eilėje dezinfektorius L.Inčiūra,gyd.A.Dranseika,gyd. D.Jurkštaitė,gyd.J.Šerpytis.

Būdamas į įvairius pobūvius,kurie vykdavo prie užkandžiais ir g rimais padengtų stalų,I.Franckevičius atsinešdavo savo mažytį stikliuką ir per vakarą išgerdavo ne daugiau trijų,po to stikl apversdavo.Kompanijoje buvo labai įdomus,mokėjo įvairių jumoris tinių pasakojimų,mįslių.Aplink jį visada būdavo smagu,linksma.

17 pav. Nuotraukoje 1956 m. Ipolitas Franckevičius,jo žmona Franckevičienė,jos seserys ir giminaitės globojami vaikai

Nuotrauka gauta iš gyd.E.Marčiukaičio.
/Perfotografuota V.Kareckienės 1981m.
Negatyvas pas autorių/.

Jo sveikata pastebimai silpnėja.Atsiliepė sunkūs karo metai, fronto žaizdos,įtemptas neramus gyvenimas okupuotame Kupiškyje, kada kiekvieną minutę rizikuodamas savo gyvybe gelbėjo kupiškėnus nuo išvežimo į Vokietiją,nuo suėmimo. Tačiau gyd. Ipolitas Franckevičius stengiasi nepasiduoti. Pasigydęs jis vėl žvalus, kupinas energijos ir esant reikalui pavaduoja vieną ar kitą kolegą. Ilgametis patyrimas ir žinios leidžia jam dirbti ne blogiau už jaunus specialistus.

Jauni kolegos dažni gydytojo svečiai. Susirinkę pas jį laisvomis nuo darbo dienomis,klausinėja jį,mokosi iš turtingos jo gyvenimo patirties meilės pasirinktai profesijai,pasakoja apie darbą ligoninėje,nagrinėja sunkesnius ligos atvejus,klausinėja kaip elgtis vienu ar kitu atveju. Gydytojas Ipolitas Franckevičius,rodos,visai atjaunėja. Gana gyvai ir vaizdžiai įsileidžia pasakoti,prisimena sunkų vieną kitą ligos atvejį pasitaikiusį jam,viską ką papasakojo jaunieji kolegos taip realiai įsivaizduoja,rodos jis pats,o ne jo kolega, tik ką buvo palinkęs prie operacinio stalo,operuojant sunkų ligonį.

Bet laikas kaip laikrodis,negailestingai skaičiavo dienas, mėnesius. Seniai jau jo pirmoji gyvenimo draugė ilsisi kapuose,

augę ir seniai išsiskirstę po svetimus tolimus kraštus vaikai. Ipolitas Franckevičius turėjo du sūnus ir dukrą. Sunku jie sa-vas gužtas ir vis rečiau aplanko tėvą.

19 pav. gyd. I. Franckevičius savo artimųjų tarpe:(iš kairės į dešinę) anūkė iš Krokuvos,dukra,I.Franckevičius,jo žentas ir sesers dukra iš Varšuvos. Nuotrauka gauta iš M.Kulevičienės.
/Perfotografuota M.Kareckienės 1981m.
Negatyvas pas autorių/.

Retkarčiais savo tėvą aplankydavo ir sūnus Ipolitas Franckevičius,Ipolito,gyvenantis Lenkijos LR,Krokuvos mieste. Paskutinį kartą jis buvo apsilankęs 1966 metų pabaigoje. Gyd. Franckevičiaus sūnus Ipolitas tada buvo atsivežęs ir magnetofono juostą su Pietų Amerikos paukščių garsų įrašais. Gydytojui Ipolitui Franckevičiui tada kilo mintis,kad Kupiškio vidurinės mokyklos geografijos ar gamtos mokytojai galėtų persirašyti šią juostą ir įsigytų savo kabinetams naują mokymo priemonę. Iuo tikslu jis 1966 metų lapkričio mėn. pabaigoje pasikvietė į svečius mokytojus Vaitieką Stasį ir Sasnauskę Vladą,kurie mėgino persirašyti šią juostą.

1966 m. gruodžio mėn. gyd. Ipolito Franckevičiaus sūnus išvyko atgal į Lenkiją. Jis atsiuntė mokyklai keletą techninio pobūdžio knygelių ir sveikinimą su naujaisiais 1967 metais.

Daugiau savo sūnaus gyd. Ipolitas Franckevičius nebematė.

Taip metai eina,o sujais mažėja ir jėgos. Liga komplikuojasi.Senam organizmui buvo sunku kovoti su ja. Nežiūrint dedamų pastangų, eidamas aštuoniasdešimt septintuosius metus, 1973 metų gruodžio 18 dieną mirė. Paladotas Kupiškio kapinėse.

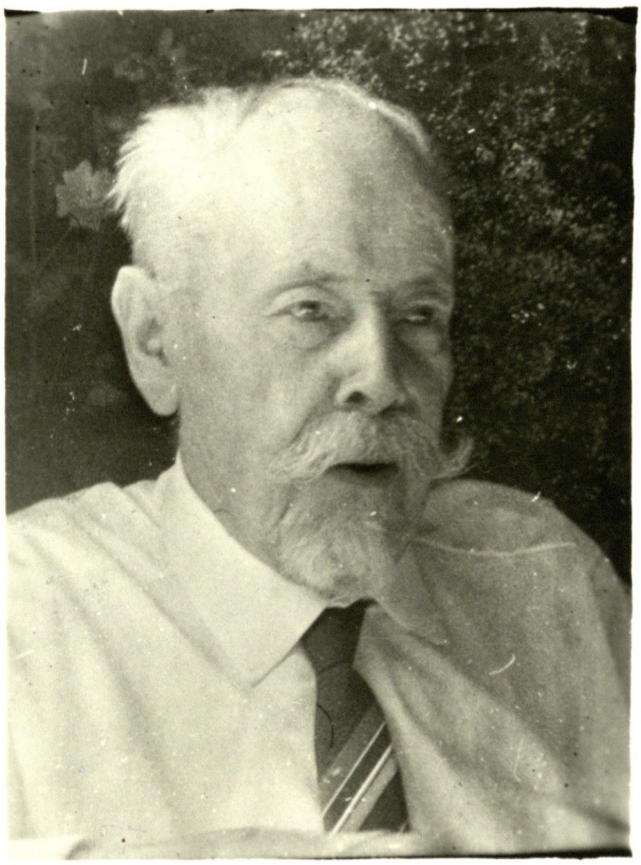

19pav. Nuotraukoje gyd. I.Franckevičius paskutiniais gyvenimo metais. Nuotrauka gauta iš M.Mulevičienės.
/ Perfotografuota M.Kareckienės 1981 m.
Negatyvas pas autorių/.

3. I.FRANCKEVIČIUS SANITARINĖS KULTŪROS PUOSELĖTOJAS. JO VISUOMENINĖ VEIKLA.

Mūsų Kupiškio apylinkėje nėra kiemo,kuris nebūtų aplankytas I.Franckevičiaus. Mėgdavo jis,atlikęs visus darbus namuose, pavaikščioti po apylinkes,aplankyti ligonius,tuo pat metu ir patarimą duoti,kaip geriau sutvarkyti sodybą,jos aplinką ir būtinai patars medelių pasodinti.

"Apytamsėse trobose gydytojas patardavo didesnius langus išsikirsti.Kai saulutės ir šviežio oro daugiau,rečiau sirgsite,- šnekėdavo jis. Visur gydytojas pasidairydavo.O atsisveikindamas ir tapšnoja per petį:

- Kiemą tai galėtum apsigrėbstyti.Ir takelius smėliu pabarstyk. Šulinį aplinkui moliu apipluktum,kad paviršiaus vandenys nepatektų" (V.Labūnaitės laikraštyje "Kalba Vilnius" 1971.IX.5).

Maža to,jis negalėjo ramiai žiūrėti ir į pačias Kupiškio miesto gatveles,kuriose nesimatė jokios žalumos. Gatvės buvo negrįstos,samanotais stogais nameliai,plikos be krūmo,be medelio. Valstiečių vežimai,ypač turgų dienomis keldavo ištisus dulkių debesis. Jis ne kartą kreipėsi į miesto savivaldybę,ragindamas išgrįsti gatves,nes dulkės - tai šaltinis plisti džiovai,- kalbėdavo jis. Ir ištikrųjų,sergančių džiova buvo daug.

Po ilgų kalbų ir ginčų,o kartais ir apgaulės pavyko Franckevičiui paveikti miesto galvas,ir gatvės buvo išgrįstos akmenimis. Tačiau gydytojo kalbos apie miestelio apželdinimą vis buvo bevaisės.

- Niekas pinigų į vėją nemėto. Nėra pinigų medeliams. O jei ir būtų - per niek darbas: girti išlaužys...

Tokias buvo daugelio turtingųjų pažiūros į miesto apželdinimą.

Beliko dirbti savo jėgomis. 1924 metais įsikūrė "Lietuvos pagražinimo draugijos" Kupiškio skyrius. Ipolitas Franckevičius vienas aktyviausių draugijos narių,kuri stengėsi apšvarinti ir sutvarkyti miestelį,pasodinti šaligatviuose medelių. Taip atsirado pirmosios liepos,kurių žali vainikai dar ir dabar mums teikia karštyje ūksmę ir deguonį.

Metai po metų gamtos bičiuliai atkakliai dirbo savo darbą:

sodino naujus želdinius,atsodindavo nulaužtus ir nuniokotus.Pinigus,dažniausiai,medeliams patys iš savo kišenės susidėdavo., samdydavo darbininkus medelių sodinimui.

Kupiškio kraštotyros muziejuje saugoma Ipolito Franckevičiaus rašyti rašteliai pav. Nr.20,21,22,23,kuriuose nurodomas darbo dienų skaičius,sodinant medelius miesto gatvėse ir pinigų suma reikalinga išmokėti už darbą.

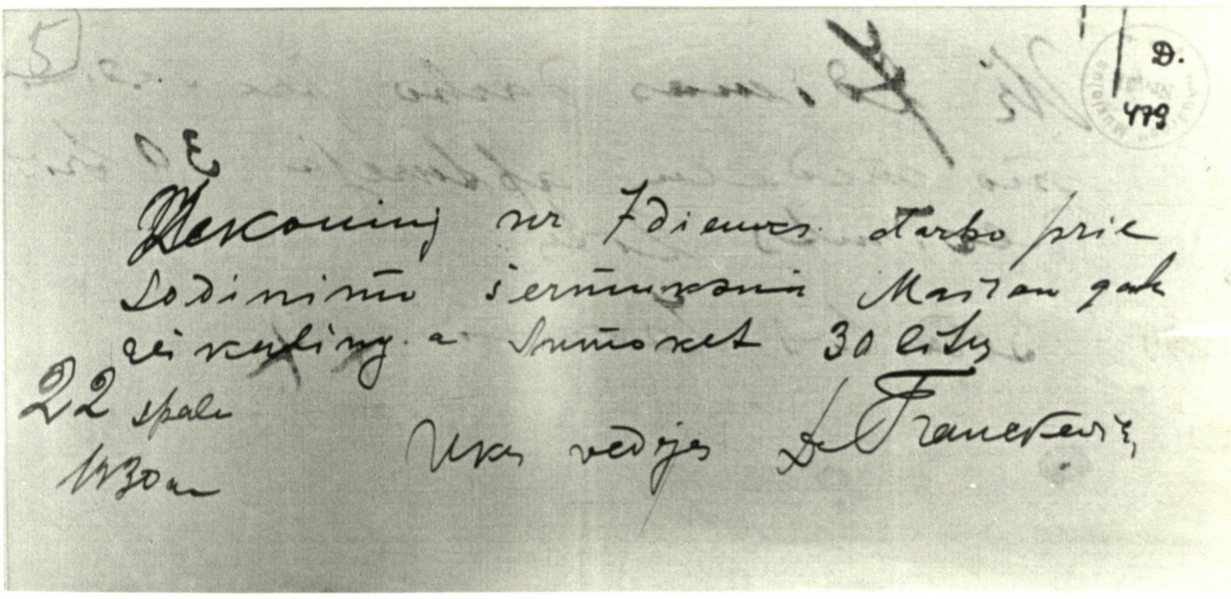

20 pav.

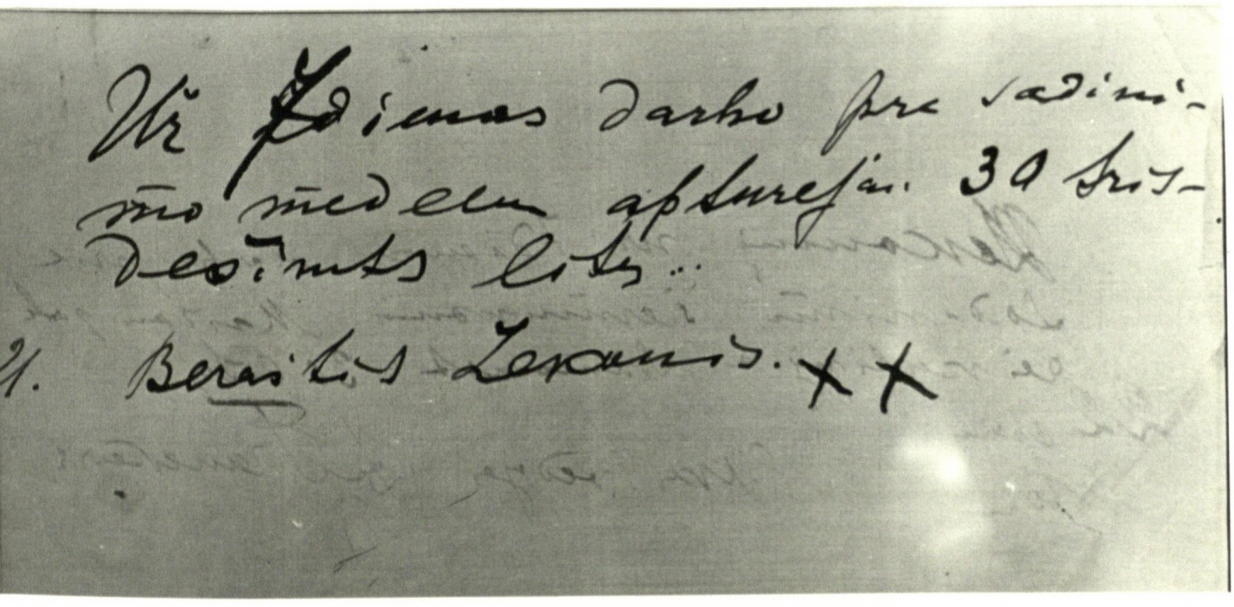

21 pav./Šie pavyzdžiai perfotografuoti S.Matulevičiaus 1981m. Negatyvas pas autorių/.

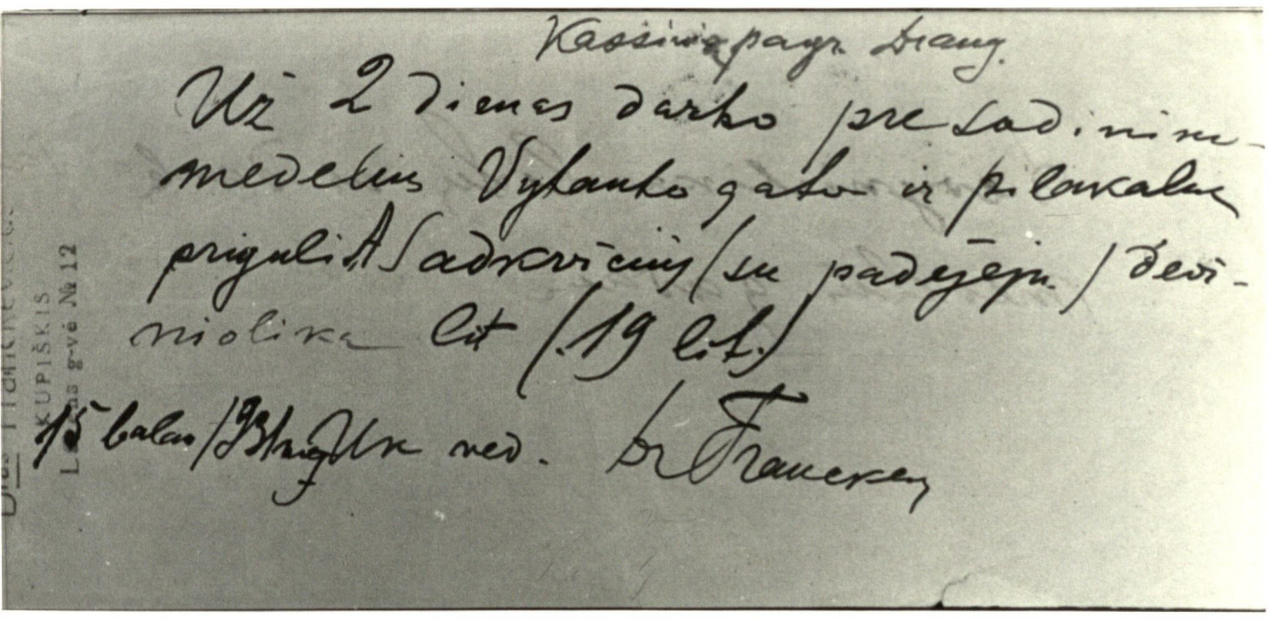
Kassinis pagr. Drang.
Už 2 dienas darbo pre sodinimo medelius Vytauto gatvė ir pilakalnį priguli A. Sadkvičius (su padėjėju) devyniolika lit (19 lit.)
15 balan/93 [illegible] Ur. ved. Dr Francken

2[illegible] pav.

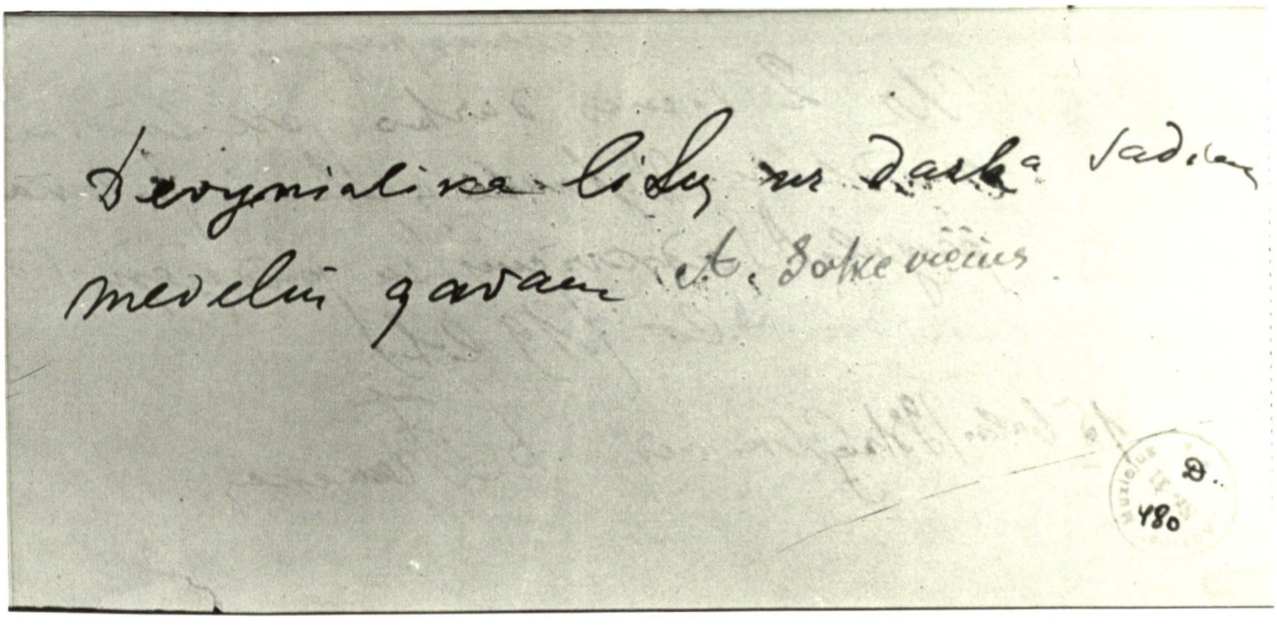
Devynialika litų už darba sodinimo medelių gavau A. Sokevičius

2[illegible] pav./Šie pavyzdžiai perfotografuoti S.Matulevičiaus 1981 m. Negatyvas pas autorių/.

Kai gatvėse prigijo pirmieji želdiniai,entuziastų akys nukrypo į užmiestį,į tolimus ir garbingus senolių laikus primenantį piliakalnį. Jis stūksojo niūrus ir plikas tarsi apsamanojęs didžiulis akmuo.Apsodino jį liepomis,beržais,kur-ne-kur įkaišiojo alyvos stiebelį. Ir po keliolikos metų miesto gyventojai jau turėjo žalią ir mielą poilsio vietą (Z.Mikšys "Žalieji medžių vainikai" laikraštyje "Komunizmo keliu" 1980.IX.23 Nr 113/

Pasitelkęs progimnazijos mokytojus,gydytojas pasodino klevus,liepaites,uosiukus.Raukėsi tada kupiškėnai "Kam mums tie medeliai? Kad langus užgožtų.Daržų syvus čiulpti".

Naktimis pikta ranka sunaikindavo dienos triūsą. Ko nenulaužė - tą sūrimu laistė. Tik talkininkų kaskart vis daugėjo.Atsirado gerų žmonių,kurie ėmė medelius globoti.

Pas gydytoją I.Franckevičių ateidavo žmonės ne tik bėdų prispausti.Rinkdavosi pasiklausyti radijo,tuo metu buvusio didele retenybe.Čia ir sveikatos valandėles išklausydavo,o ko nesuprasdavo ar neišgirdo,čia pat I.Franckevičius papasakodavo (V.Labūnaitis "Kalba Vilnius" 1971.IX.5).

Franckevičius turėjo ir skulptoriaus gabumų.Mokėjo iš molio ir gipso nulipdyti pažįstamus ar gyvenime sutiktus charakteringesniais bruožais žmones,pav.Nr.24,25,26,27,28

25 pav. Nuotraukoje I.Franckevičiaus atliktų skulptūrų grupė.
/Foto S.Matulevičius 1981 m.
Negatyvas pas autorių/.

Gaila, kad maža tėra išlikusių jo darbų. Šiuo metu Kupiškio kraštotyros muziejuje yra keturi lipdiniai iš spalvoto plastelino.

26 pav. Nuotraukoje I.Franckevičiaus lipdinys iš plastelino "Vandens nešėja" (Kupiškio muziejaus eksponatas) / Foto S.Matulevičiaus 1981 m. Negatyvas pas autorių/.

I.Franckevičius turėjo savo dirbtuvėlę metalo dirbiniams apdirbti,kaldavo papuošalus bei kitus apdailos darbus.Kailiai iš metalo jo padarytą dalgį matome šienpiūvio rankoje nuotrauka pav. Nr.26

27 pav. Piovėjas(Muziejaus eksponatas)
/Foto S.Matulevičiaus 1981 m.
Negatyvas pas autorių/.

Mokėjo dirbti įvairius medžio darbus. Jo padarytą miniatiūrinį grėblį matome grėbėjos rankose pav. Nr.27

28 pav. Grėbėja.(Muziejaus eksponatas)
/ Foto S. Matulevičiaus m1981m.
Negatyvas pas autorių/

Pats remontuodavo krosnis ir tas darbas jam sekėsi gerai.

29 pav. Valstietis su javų pėdu. (Muziejaus eksponatas)
/ Foto S. Matulevičiaus 1981 m.
Negatyvas pas autorių/

Mokėjo gražiai karpyti iš popieriaus ir mėgdavo trumpomis poilsio valandėlėmis,kad atsipalaiduoti nuo įtempto darbo,pailsėti, parodyti darbo draugams "fokusą" kaip jis vadino,kai vienu ar keliais įgudusių rankų valdomų žirklių kirpimais sukurdavo eilę juokingų figūrų ar medžių bei gėlių kompozicijas.

Didžiausia jo aistra ir pomėgis buvo darbas savame sodelyje, esančiame šiuo metu Gorkio g-vė Nr.20.Visą savo laisvalaikį jis leido jame.Sodino,skiepijo,vedė naujas veisles. Turėjo nusipirkęs visus Mičiurino raštus,knygas,"Sodininkystė","Bitininkystė", kuriomis nuolat naudojosi,žymėjosi pastabas.Yra išvedęs naujų vaisių rūšių,dalyvavęs parodose,už ką ne kartą buvo apdovanotas. 1960 metais rajono žemės ūkio parodoje už pasiektus laimėjimus sodininkystėje buvo apdovanotas pagyrimo lapu,tais pat metais II-ojo laipsnio diplomu respublikinėje vaisių parodoje už pasiektus laimėjimus vystant sodininkystę.

30 pav. Nuotraukoje I.Franckevičius savo sodelyje tvarko agrastų krūmą. Nuotrauka gauta iš M.Mulevičienės.
/Perfotografuota M.Kareckienės 1981 m.
Negatyvas pas autorių /.

Pas jį augo įvairių rūšių vynuogės, skiepytos įvairiaspalvės alyvos, rožės. Išaugino didžiules tujas, dekoratyvinius kadugius. Sode didžiulės klombos būdavo pilnos gėlių: gladijolių, astrų ir kt. kurios žydėdavo nuo ankstyvo pavasario iki vėlyvo rudens.

Pav. Nr. 30, 31

30 pav. Nuotraukoje gyd. Dausienė, I. Franckevičius, A. Matulevičienė su savo dukra Edita ir sūnum Leonu, gyd. I. Franckevičiaus sode. Nuotrauka gauta iš A. Matulevičienės.

/Perfotografuota M. Kareckienės 1981 metais
Negatyvas pas autorių/.

31 pav. Nuotraukoje I. Franckevičius/Dešinėje/ prie gladijolių lysvės su gyd. Dausiene. Nuotrauka gauta iš M. Mulevičienės.

/Perfotografuota M. Kareckienės 1981 m.
Negatyvas pas autorių/.

33 pav. Nuotraukoje I.Franckevičius savo sode.
/Nuotrauka S.Matulevičiaus
Negatyvas pas autorių/.

Jo asmeninio pavyzdžio įkvėptas ne vienas kupiškėnas ėmė rūpintis savo aplinka,sodino medžius,augino gėles. Ir jei šiandieną mūsų mieste ir apylinkėse daug sodybų su gražia aplinka gausiai apželdintų ir apsodintų gėlėmis,manau nesuklysiu pasakiusi,kad viso to pradininku mūsų krašte,buvo Ipolitas Franckevičius. Jo asmeninis pavyzdys,kasdieninis švietimo darbas apylinkėje davė pradžią sanitarinei kultūrai plisti kaime bei mieste, padėjo sumažinti daugelį ligų buvo pirmasis barjeras kovai su infekcijomis, kovai su atsilikimu,tamsumu ir skurdu. Tai daug prisidėjo prie žmonių sveikatos ir darbingumo išsaugojimo, nes tik tinkamos gyvenimo sąlygos,darbo ir poilsio režimas bei asmeninių higienos taisyklių laikymasis užkerta kelią plisti ligoms. Jis visada laikėsi taisyklės,kad lengviau apsaugoti nuo ligų negu jas gydyti.

34 pav. Nuotraukoje I.Franckevičius prie savo vynuogyno su ištikimu "bičiuliu" vardu Junek, apie kurį prisiminimuose rašo A.Sasnauskienė psl.
Nuotrauka gauta iš M.Mulevičienės.
/Perfotografuota M.Kareckienės 1981 m.
Negatyvas pas autorių/.

35 pav. Gyd. Ipolitas Franckevičius 1946 m.
Nuotrauka išsaugota M.Mulevičienės.
/Perfotografuota M.Kareckienės 1981 m.
Negatyvas pas autorių/.

4. XŠ GYD. IPOLITO FRANCKEVIČIAUS ATSIMINIMŲ.

4. IŠ GYD. IPOLITO FRANCKEVIČIAUS ATSIMINIMŲ

Praūžė audra - didis karas ir revoliucija. Aš kaip karo gydytojas demobilizuotas iš rusų kariuomenės grįžau į Nižnij-Novgorodą (Gorkio m.) kur buvo evakuota mano šeima. 1918 metų rudenį per didelį vargą grįžau į Lietuvą į Kupiškį, kuris tuo laiku dar buvo okupuotas vokiečių.

Apsigyvenau nuolatiniam gyvenimui savo namuose.

Kupiškis buvo Ukmergės apskrities seniūnija, priklausanti didikui Tyzenhauzui. Vėliau Kupiškis priklausė Čartoriskiams su rezidencija Pajuodupėj (3 km. nuo Kupiškio). Ten buvo savininko rūmai su ūkiniais pastatais, be to buvo ligoninė, išlaikoma didiko lėšom. Prie ligoninės buvo gydytojas ir felčeris. Gydytojas aptarnavo ligoninę ir du kartus į savaitę atvažiuodavo Kupiškin priiminėti ligonių. Kito gydytojo nebuvo.

Vaistinė gi buvo įsteigta 1786 m. provizoriaus Kenigšteterio.

1864 m. po sukilimo didžponio Čartoriskio įpėdiniai dingo. Dvaras ir priklausomos žemės plotai išparduoti. Pajuodupė liko lietuvių ūkininkų gyvenama, o kitos vietos, kaip Bagdonys, Čekauciškės, Narbutai buvo apgyvendintos rusais.

Gydytojas iš Pajuodupės išvažiavo, ligoninė kurį laiką merdėjo, liko tik felčeris Justinas (pavardės neprisimena). Kupiškis ir jo apylinkės liko be gydytojo kol neapsigyveno daktaras Graboveckis. Pasistatė mūrinius pastatus (dabar mūsų ryšių skyrius). Ilgainiui Graboveckis pardavė namus ir išvyko iš Kupiškio. Jo namus nupirko valščius ir perkėlė bustinę iš Pajuodupės Kupiškin. Nuo to laiko ir vadinasi ne Pajuodupės valsčius bet Kupiškio.

Po Grabovecko apsigyveno daktaras Kodis. Jam išvykus atvyko daktaras Uspenskis, atvyko dar Levitas (žydas). Paskutiniu laiku jau prieš pirmą imperalistinį karą dar apsigyveno daktarė Galkutė. Po karo jau nei vieno gydytojo Kupišky vėl nebuvo, apart vokiečio karo gydytojo.

Tokioje padėtyje radau Kupiškį grįžęs po karo. Apsigyvenau name, kurį dar mano tėvas, 1892 metais pirkęs iš ūkininko žemę, pasistatė.

Padėtis buvo sunki. Artimiausi punktai su gydytojais buvo Rokiškyje,Anykščiuose,Panevėžyje ir Pandėlyje. Sunku buvo dar ir todėl,kad kaimai buvo išgrobstyti vokiečių,kai kurie sudeginti. Siautė gripo epidemija (ispanka) ir šiltinė. Tai buvo 1918 metais.

Pasitraukus vokiečiams iš Kupiškio,valdžią užėmė kapitalistinės sudėties vyriausybė,Kupiškis buvo paskelbtas apskrities miestu su viršininku Baronu,bet neilgam.

Po poros mėnesių valdžią paima Tarybos su Vladu Rekašium priešaky. Karo komisaras buvo P.Pajarskas,o sveikatos apsaugos komisaras studentas Kraičikas.

Man pavedama drauge su Kraičiku nedelsiant imtis priemonių kovai su epidemija.Suorganizavome ligoninę-baraką sergantiems šiltine.Vedėju ir vienintėliu gydytoju buvau aš. Su manim dirbo dvi medicinos seserys:Jackevičienė (l.artistės Jackevičiūtės motina) ir Rozenfeld.

Neilgai man teko dirbti,po keleto darbo mėnesių pats susirgau šiltine,apsikrėčiau nuo sergančių,besilankydamas kaimuose. Sirgdamas negalėjau pasinaudoti kitų pagalba: pats buvau ir ligonis ir gydytojas.

Per 1922 metus Kupiškio miestas buvo šiek tiek aptvarkytas: išgrįstos gatvės,po ilgų ginčų ir svarstymų apsodintas medžiais ir pakloti šaligatviai.

Tačiau gyventojų sveikatos būklės pagerinimo reikalu valsčiaus valdyba nieko nedarė. Būtiniausiai liaudies sveikatos įstaigai - gimdymo namams,valsčiaus galiūnai nesutiko duoti lėšų. Tuomet akušerė Stefa Glemžaitė savo iniciatyva,savo namuose,savo lėšom įsteigė kuklius gimdymo namus,kuriems pati vadovavo,o aš buvau gydytoju konsultantu.

1940 metų rudenį buvo įsteigta ligoninė.Kukli tai buvo ligoninė (Plačiau žiūr. I.Franckevičiaus straipsnyje "Ligoninė - tarybų valdžios dovana" psl. 98).Trūko inventoriaus,kuro. Teko priimti ligonius su savo patalais,todėl pasitaikydavo,kad su pataline pakliūdavo ir nepageidautinų "įnamių". Kad aprūpinti ligonius maistu reikėjo laukti iš ūkininkų labdarybės. Malkų kurui nebuvo. Reikėjo apkrauti duokle (vežimas malkų) labiau pasiturinčius ligonius. Vietinė jauna valdžia dar buvo nepajėgi. Tik žiemos metu,kuomet Panevėžio ligoninė ir sveikatos skyrius atgijo,pradėjo šelpti ir Kupiškio ligoninę. Kritiškas laikotarpis praėjo.

Pirmutinė "kregždė",1945 m. atskridusi į pagalbą,buvo gydytojas Otasys Varčiukaitis. Paskui jau atvyko ir daugiau gydytojų. 1948 metais atvyko gydytojas Vaclovas Krasauskas,kuris daug padėjo ligoninės susiformavimui.Jo žmona taip pat medicinos darbuotoja. Pamažu ligoninė įėjo į normalias vėžes.Išsiplėtė skyriai,patalpos buvo pritaikytos ligoninei.1947 metais dirbo šie gydytojai pav. 35.

35 pav. Grupė gydytojų prie poliklinikos 1947 m. Iš kairės į dešinę gyd. Norkūnaitė-Jacevičienė,gyd.dermatologė S.Kubilienė,buvusi akuš.ginek.skyriaus vedėja Balčikonytė,buvusi pediatrė Gaivenytė-Barauskienė gyvenanti Vilniuje,gyd.I.Franckevičius,gyd.A.Balčiūnaitė-Jančienė, stomatologė Juodelytė

Kas ilgesnį laiką nematė Kupiškio, sunku jį dabar atpažinti. Dabar kupiškis užima plotą 10 kartų didesnį negu buvo seniau. Daug naujų didelių mūrinių pastatų, daug asfaltuotų gatvių.

Rašant šią trumpą apybraižą turiu omeny supažindinti Kupiškėnus, ypač jaunimą, koks seniau buvo Kupiškis ir kaip jis iškilo esant tarybinei santvarkai.

Gyd. Ipolitas Franckevičius

Iš atsiminimų rankraščio, išsaugoto Mulevičienės Marijos, Antano, 1981 metų kovo mėnesį atsiųsto Marijai Tamošiūnienei. Šiuo metu atsiminimų rankraštis perduotas Kupiškio kraštotyros muziejui.

5. SVARBESNĖS IPOLITO FRANCKEVIČIAUS GYVENIMO DATOS.

SVARBESNĖS IPOLITO FRANCKEVIČIAUS
GYVENIMO DATOS

1887 m. rugpjūčio 14 d. gimė Ukmergės apskrityje Salų kaime.
1907 m. baigė Šiaulių gimnaziją.
1907-1913 m. studijos Maskvos imperatoriškajame univereitete, medicinos fakultete.
1913-1914 m. pirmieji savarankiško darbo metai Lietuvoje Biržų apskr. Paberžės km.
1914-1918 m. darbo fronto ligoninėse įvairiose gydytojo pareigose
1918-1919 m. karinės dalies gydytojas prie belaisvių ir pabėgėlių kolegijos.
1919-1921 m. infekcinės ligoninės Kupiškyje vedėjas.
1921-1922 m. Išvažiuojamoji ligoninė kovai su infekcija Rokiškyje
1922 m. Infekcinio karantino viršininkas kovai su dėmėtąja šiltine Obeliuose.
1923-1940 m. Tuberkuliozinio ir Ven. dispanserio Kupiškyje vedėjas.
1940-1941 m. Kupiškio ambulatorijos vedėjas.
1941-1944 m. Rajoninės ligoninės Kupiškyje vedėjas.
1946-1947 m. Laisvė gydytojo praktika.
1948-1951 m. Motery ir vaiko konsultacijos vedėjas.
1951. X mėn. Terapinio skyriaus vedėjas.
1952-1954 m. Gydytojas otolaringologas poliklinikoje.
1958 m. Akušerinio ginekologinio skyriaus vedėjas.
1959 m. Gydytojas neuropatologas poliklinikoje.
1960 m. Gydytojas oftalmologas poliklinikoje.
1961-1968m. Gydytojas chirurgas.
1968 m. Išeina į pensiją.
1969-1970 m. Dirba laikinai esant reikalui pavaduodamas kolegas.

1973. XII. 18d. Mirė.

7. BUVĘ BENDRADARBIAI APIE GYD. I. FRANCKEVIČIŲ.

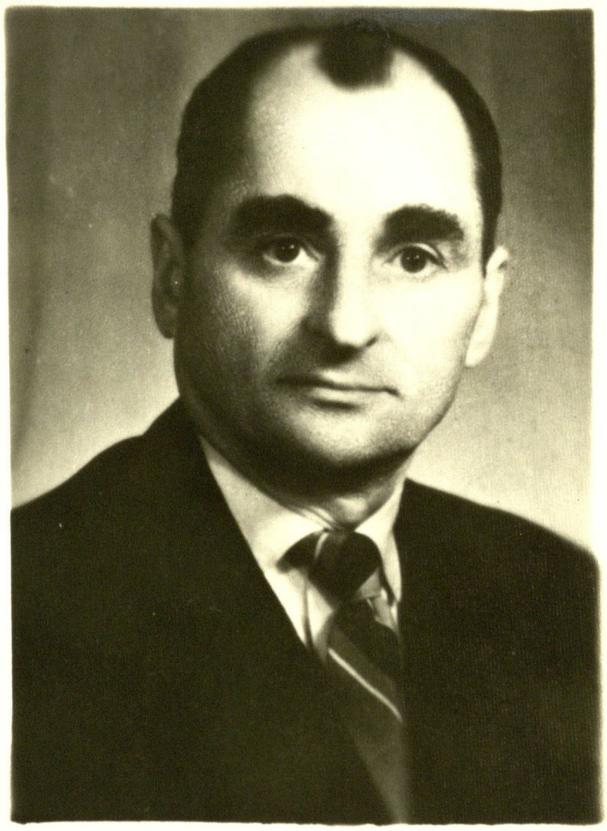

37 pav.

Nuotraukoje gydytojas Stasys Narčiukaitis (žiūr. jo pasakojimą sekančiame puslapyje)

MARČIUKAITIS STASYS, Motiejaus, gim. 1913m., Prienų rajone, Balbieriškio miestelyje, vidutinio valstiečio šeimoje, nepartinis, aukštojo išsilavinimo, gydytojas - ftiziatras.

P R I S I M I N I M A I

APIE LTSR NUSIPELNIUSĮ GYDYTOJĄ IPOLITĄ FRANCKEVIČIŲ

Susiklosčius aplinkybėms, 1946 m. iš Zarasų buvau perkel-
tas į Kupiškį valstybinio sanitarijos inspektoriaus pareigoms.
Čia buvo organizuojamas naujas administracinis vienetas - Ku-
piškio apskritis. Apskrities gydytoju tada dirbo laikinai at-
keltas iš Subačiaus gydytojas Černauskas. Jis kalbėjo, kad ad-
ministracinis darbas jo netraukia ir, pirmai progai pasitai-
kius, grįšiąs į Subačių. Visą savo laiką skyrė išimtinai ligo-
nių aptarnavimui. Po keleto mėnesių jis iš tikrųjų grįžo į Su-
bačių, o apskrities gydytojo pareigos buvo pavestos man.

Plečiantis gydymo įstaigų tinklui, darėsi labai aktualus
gydytojų kadrų klausimas. Mieste tada buvome vos 3 gydytojai ir
1 stomatologė. Apylinkėse, išskyrus Subačių, gydytojų nebuvo.
Nebuvo nei vieno specialisto. Tada ir kreipiausi pas gydytoją
Franckevičių. Buvau girdėjęs, kad Kupiškyje jis dirba jau
daug metų ir tik paskutiniais mėnesiais nedirbęs dėl ligos -
šiltinės.

Gyveno jis tada Matulionio gatvėje (dabar Gorkio), gana
erdviame, jau senstelėjusiame name, su dideliu daržu, sodu,
ūkiniais. Prieškambaryje pirmiausia pasitiko stambus šuo, o
netrukus pasirodė ir pats šeimininkas: liesokas, pagyvenęs,
vidutinio ūgio, nedidele barzdele - gyd. Ipolitas Franckevičius. Pir-
miausia krito į akis jo šiltas dėmesingas žvilgsnis į pašneko-
vą, paprastumas, atvirumas. Greitai susitarėm, kad jis tuoj
pradės dirbti moters konsultacijoje.

Kupiškyje teko dirbti įvairiose pareigose - apskrities
gydytojo, saninspektoriaus, mokyklų gydytojo, tubkabineto ve-
dėjo, ligoninės vyr.gydytojo, tad ir santykiai su gyd.Franckevičiumi tarnybiniu požiūriu sąlyginai kito. Tačiau niekada ne-
teko pastebėti, kad jo elgsena būtų bent kiek pakitusi pri-
klausomai nuo mano tarnybinės padėties pasikeitimų.

Labai būdingas jo bruožas buvo optimizmas, nieko nuotaika. Atrodė, lyg jo siela būtų praėjusi pro kažkokį filtrą, ir visi kriokeliai, kurie galėtų kam nors sugadinti nuotaiką, įskaudinti, suerzinti ar sukelti kad ir nedideles neigiamas emocijas - liko kažkur už jo charakterio ribų.

Didelį įspūdį darė ir jo taktas. Lyginant su juo, mes buvome dar nedidelės patirties gydytojai. Nesant specialistų, neretai tekdavo susidurti su netikėtais, komplikuotais atvejais, reikalaujančiais greito sprendimo ir vykdymo. Visada tokiais atvejais nepamainomu konsultantu būdavo gyd.Franckevičius. Ir dirbdavo jis ramiai, nesijaudindamas, savo laikysena teigiamai veikdamas ir patį ligonį, ir mus. Ir niekada neteko net pajusti, kad, būdamas žymiai pranašesnis savo patirtimi, savo išmanymu, jis tai pabrėžtų, pasimėgautų savo sugebėjimais, leistų pastebėti, jog jam malonu, kad yra pranašesnis.

Buvo labai tolerantiškas. Niekada neteko išgirsti, kad būtų pirmas pradėjęs neigiamai kalbėti apie kurį nors medicinos darbuotoją ar bet kokį žmogų. O jei jau buvo neišvengiama pasisakyti, tai išsireikšdavo santūriai, kukliai, visada su kažkokia atlaidumo gaidele, užuojauta. Bendraudamas su juo ilgų metų, galėjai susidaryti įspūdį, kad jame susiformavęs filosofinis požiūris į žmogų, kaip į labai sudėtingą būtybę, apie kurią kalbant mažiausiai naudingi greiti sprendimai bei smerkiančios išvados.

Aš pats, būdamas impulsyvaus charakterio, dėl kurio be abejo bendradarbiai patirdavo ir nepelnytų nuoskaudų, širdyje dažnai pavydėdavau drg. Franckevičiui to būdo lygumo, nepasidavimo emocijoms bei įvairiems išoriniams dirgikliams.

Paprastas ir neambicingas kasdieniniame darbe jis sugebėdavo rasti kiekvienam paguodos žodžių sunkią valandą. Kartą po trūkio operacijos mirė kelerių metų berniukas. Chirurgui, la-

[illegible] pergyvenančiam tą įvykį, gyd. Franckevičius pasakė: "Ką gi [illegible]rysi! Tokia jau mūsų, gydytojų, dalia: kiekvienas kapuose [illegible]rime savo kauburėlių".

Reikia pažinoti jo dėmesį Kupiškio miesto sanitarinei [illegible]klei, landšaftui. Jo idėja buvo pastatyti Kupos užtvanką. [illegible] pokario metais tam reikalui nebuvo nei lėšų, nei pakanka[illegible] dėmesio.

Susirinkimuose, [illegible] aktyviai dalyvaudavo, visada [illegible] gyvus, [illegible], dėmesiuoas kitiems.

Iš jo pasisakyjų pęka bių [illegible] buvo matyti, kad anksčiau [illegible] metu užsilimin jo darnelių dalykų. [illegible] dalię. At[illegible]kirame kambaryje mačiau jo [illegible] su gausiu instrumentų [illegible] metalų apruošimui. Pasodė kelete [illegible] dirbinių, pa[illegible]ošalų. Girdėjau, kad [illegible] bandymus su [illegible], bandė [illegible] kai kurias [illegible]. [illegible] jo poties [illegible] 1 ar 5 [illegible] kailiukus. [illegible] mūsų pažin[illegible] metu jau nei medžiodavo, [illegible] kitais [illegible] ne[illegible], tikriausiai [illegible] senovo [illegible].

Anketose rašydavo, kad [illegible] vantybės, [illegible] nieka[illegible] apie tai nekalbėdavo. Lenkiškai prabildavo tik esant neiš[illegible]vengiamam reikalui.

Buvo tada tvirtai įsigalėjusi tradicija: kiekvieną antra[illegible]dienį pas gyd. Franckevičių galėjo ateiti praleisti vakaro kiekvienas, kas norėjo. Jo šeimą tada sudarė žmona ir dvi jos [illegible]. Kartu gyveno giminaitė mokytoja su dviem mažamečiais globotiniais. Į vakarones atvykdavo paprastai dar 5-6 žmonės. Neatskiriame vakarojimų dalis buvo ložimas kortomis, ypač vin[illegible]tas, kurio išmoko visa eilė vėliau į Kupiškį atvykusių gydyto[illegible]jų, vyrų ir moterų.

Po 1-os ar 2-jų partijų visi sėsdavo prie stalo. Visados [illegible] [illegible] ir stipresnio gėrimo, tik niekas jo nepadau-

gindavo. Tai būdavo grynai poilsio, atsipalaidavimo vakarai. Niekad nekildavo diskusijų tarnybiniais ar politiniais klausimais.

Apie sutrikimą jam LTSR nusipelniusio gydytojo vardo sužinojau visai atsitiktinai, jau gyvendamas Panevėžyje. Įjungęs televizorių, pamačiau ekrane tą patį labai pažįstamą veidą su giedria šypsenėle, kalbantį apdovanojimo proga. Su dėkingumu prisiminiau žmones, pristačiusius jį šiam apdovanojimui.

Vėliau išgirdau, kad jam buvo reikalinga operacija, tačiau dėl sveikatos būklės taikyta tik palaikomoji priemonė, ir kad jis guli Kupiškio ligoninėje.

Kai aplankiau jį palatoje, atrodė kiek labiau sunykęs, tačiau tokios pat nepajudinamai giedrios nuotaikos, kalbėjo ramiai, be jokio nerimo, nors kaip gydytojas negalėjo nežinoti, kad finišas artėja.

"Matai, kai sulūžta mechanizme kokia detalė, ją nesunku pakeisti kita. Kai sugenda svarbesnė dalis, ją galima taisyti, bandyti pakeisti. Bet kai sudyla visos dalys, tai išeities jau nėra". Kalbėjo ir šypsojosi, tarsi kalba būtų ėjusi ne apie jį patį, o apie kokius visai pašalinius dalykus.

O po savaitės jo jau nebuvo...

Laidotuvėse dalyvavo daugybė žmonių, tarp jų ir rašytojas J.Baltušis su broliu Leonardu, taip pat rašančiu. Graudžias kalbas prie kapo pasakė akušerė Krapavickienė, rašytojas J. Baltušis ir kiti.

S.MARČIUKAITIS

Panevėžys,
Kotomskio 45/9-13

81.03.06

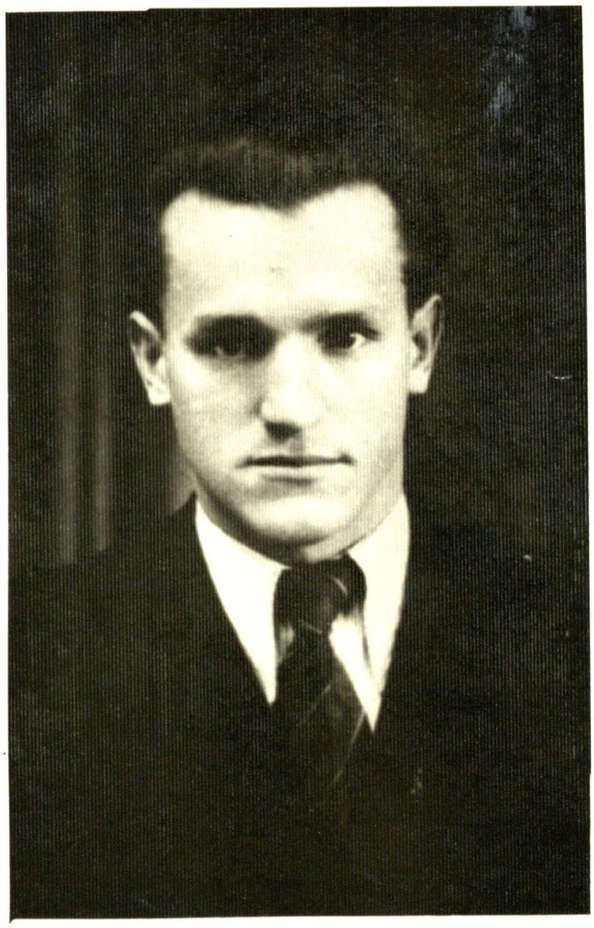

38

Nuotraukoje gydytojas Vaclovas Krasauskas (Šiūr. jo pasakojimą sekančiame puslapyje)

Aš, Krasauskas Vaclovas s. Marijono gimęs 1921.XI.18 d. Zarasų rajone, Antalieptės apylinkėje, Siratiškių km. Kilęs iš valstiečių, nepartinis, išsilavinimas - aukštasis, specialybė - medicinos gydytojas. Dirbu Vilniaus m. Pramonės įmonių poliklinikos vyriausiu gydytoju.

Apdovanotas "Garbės ženklo" ordinu ir V.I.Lenino šimtmečio medaliu.

Gyvenu Vilniuje, Maršalo Krylovo g-vė Nr. 14 bt. 7.

Mano prisiminimai apie gyd. H.F.Franckevičių

Ipolitas Franckevičius buvo ne tik geras gydytojas, bet ir žmoniškas žmogus. 1913 metais baigė Maskvos Universitetą ir pakliuvo į pirmojo pasaulinio karo verpetą. Dirbo pulko gydytoju carinės armijos pulkuose, vėliau chirurgu Kauno karo ligoninėje, dar vėliau Raudonosios armijos daliniuose gydytoju.

Po karo grįžo į savo tėvų namus Kupiškyje. Dalyvavo dėmėtosios šiltinės likvidavimo darbe, eidamas infekcinės ligoninės Rokiškyje vyr.gydytojo pareigas. Čia labai sunkia forma pats persirgo dėmėtąja šiltine. Po epidemijos likvidavimo vėl sugrįžo į Kupiškį, organizavo savo namuose ambulatoriją ir priiminėjo labai plačios apylinkės ligonius. Jo kuklaus priimamojo laukiamasis būdavo atdaras visą parą. Kabinete turėjo po ranka viską ko jam reikėjo: įvairaus tipo fonendoskopus ir stetoskopus, kraujo spaudimo aparatus, svarstykles suaugusiems ir vaikams. Daugybę švirštų, sterilizatorius, specialų instrumentams stalą, medicininę kušetę, kėdes, spintą med. inventoriui ir stiklinę spintelę instrumentoriumui bei daugybę įvairių smulkių medicininių mx prietaisų.

Vėliau su akušere Stefanija Glemžaite įkūrė, tiesa labai kuklius, gimdymo namus, kur abudu teikė pagalbą gimdyvėms.

Įkūrus Lietuvoje Tarybų valdžią gyd. Hipolitas Franckevičius daug energijos ir sumanumo įdėjo organizuojant Kupiškio apskrities ligoninę. Užplūdus mūsų kraštą fašistinėms

ordoms, gyd. Hipolitas su med. personalo pagalbą išsaugojo nemažą dalį ligoninės inventoriaus ir 1945 m. vėl organizavo ligoninės darbą, kurį laiką eidamas vyr.gydytojo pareigas. Vėliau dirbo beveik iki mirties įvairiose pareigose ligoninėje ir poliklinikoje. Kadangi buvo gilaus proto ir neeilinių sugebėjimų gyd. Hipolitas galėjo teikti med. pagalbą beveik visose specialybėse. Jis gana kvalifikuotai gydė terapinius, chirurginius, ausų-nosies-gerklės, akių ir kitomis ligomis sergančius ligonius. Gana sėkmingai darbavosi akušerijoje- ginekologijoje ir pediatrijoje.

Nors tada dar niekas nekalbėjo apie jaunų specialistų globėjų tarybas, tačiau mūsų gerbiamas Hipolitas mielai globodavo jaunus specialistus padėdamas jiems pirmuose profesijos ir gyvenimo žingsniuose. Tai jam sekdavosi lengvai, nes savo paprastumu ir prieinamumu iš karto visus patraukdavo. Jam padėjo ir tas, kad mūsų Hipolitas buvo labai tolerantiškas ir niekam neprimesdavo savo įsitikinimų, o kantriai ir pagarbiai aiškindavo iliustruodamas didelio savo gyvenimo patyrimo pavyzdžiais.

Nemėgo šūkauti, visada kalbėjo ramiai, nevengdavo jumoro. Visi mes dirbę kartu su gydytoju Hipolitu jausdavomės ramiai ir užtikrintai, nes sudėtingoje situacijoje bet kokiu dienos ar nakties laiku galėdavome pasikviesti jį prie ligonio lovos ir gauti kvalifikuotą patarimą ir pagalbą.

Gaudavome labai rimtų patarimų susidarius rimtoms gyvenimo situacijoms.

Jis labai mėgo su žmonėmis bendrauti. Už tai jį gerbė ne tiktai eiliniai piliečiai, bet ir tokie meno korifėjai, kaip rašytojas J.Baltušis, dailininkė Šleivytė, generolas majoras P.Petronis ir kiti. Viena iš jo bendravimo formų buvo kiekvienos savaitės antradieniai. Jo draugai žinojo, kad antradienį nuo 17 valandos mūsų senjoras sėdi salionėlyje ir vos peržengus slenkstį maloniai sveikina atvykusius. Apie tai jau iš anksto duoda žinoti ne visų mėgiamas stambus vilkinis juo "Dukatas".

Kuo įdomūs buvo tie antradieniai?

Ogi tuo, kad čia susitikdavo įvairių profesijų žmonės, diskutuodavo aktualiomis temomis. Tie kurie mėgdavo muziką ir dainas susiburdavo apie pianiną, grodavo, dainuodavo. Likusi dalis, vadinami vintiorai sėsdavo prie kortų stalelio

ir "kirsdavo" mūsų žymaus poeto Maironio aprašytą vintą. Lošdavo kūrybingai su azartu, iš pinigų. Tiesa tie pinigai per visą vakarą sudarydavo plius arba minus 3 - 4 rublius. Tačiau kiekvienam buvo negarbė pralošti. Gyd.Hipolitas buvo ne tik vinto"tėvas", bet nemažiau mėgo žaisti ir šachmatais. Tiesa atskyrio neturėjo, bet žaisdavo visai neblogai.

Lygiai 20 val. visi svečiai būdavo kviečiami į valgomąjį vakarienei. Tiesa ta vakarienė primindavo neblogus pietus. Priešingai visoms medicinos taisyklėms gyd. H.Franckevičius stipriausiai mėgo pavalgyti vakarienės metu. Alkoholis šioje kompanijoje nebuvo aktualus ir buvo vartojamas tik priminti senas tradicijas. Niekada svečių tarpe nebūdavo neblaivių asmenų Mūsų Hipolitas net į svečius eidamas įsidėdavo į švarko kišenėlę 10 gramų talpos taurelę ir tik iš jos gerdavo. Iš tokių taurelių vaišindavo ir savo svečius.

Pasistiprinę vėl visi tęsdavo pradėtus užsiėmimus, ir 22 val. skirstydavosi į namus. Sekantį pirmadienį susitikęs draugus trumpai primindavo: "Nepamiršk, rytoj antradienis".

Mylėjo gyd. Hipolitas ir gyvuliukus. Gyveno ūkiškai. Turėjo karvę, augino kiaules. Visada buvo 2 - 3 katinai ir 2 šunys.

Katinai mėgdavo sėdėti Hipolitui ant pečių ir žaisti su jo ilgais ūsais, o jam valgant su letenėle "vogdavo" nuo šakutės mėsos gabalukus. Šunys buvo jo paties dresiruoti, mokėjo ieškoti paslėptą daiktą, šokinėti per kliūtis, "prašyti", tarnauti, laikyti dantyse pypkę ir draug kitų smulkesnių numerių. Sutvarstė sulaužytą gandro sparną ir slaugė jį kol išgijo. Buvo medžiotojas, turėjo lengvą automašiną "Pežo", kurią konfiskavo vokiečiai.

Augalų vegetacijos laikotarpyje visą laisvalaikį atiduodavo sodui, gėlėms ir bitelėms. Kiekvieną pavasarį skiepydavo obelis ir agrastus. Todėl jo sode galima buvo pamatyti obelį ant kurios augdavo kelių rūšių obuoliai, agrastų krūmą su keletų skirtingų uogų. Viename namo gale buvo įrengtas improvizuotas šiltnamis, kuriame kasmet sunokdavo keletas rūšių vynuogių. Tas reikalavo labai daug triūso. Kiekvieną pavasarį skiepydavo ir stropiai prižiūrėdavo rožių lysvę. Čiar buvo įvairiausių spalvų ir aromato rožių, kuriomis atsisveikindamas visada apdovanodavo draugus ir pažįstamus, ypač jeigu jie moterys, kurių grožį taip pat labai vertino.

Be rožių, aplink namą buvo daug lysvių su įvairiausiomis gėlėmis, kurios skleisdavo aplink malonų aromatą, ypač saulei nusileidus.

Rasdavo mūsų Hipolitas laiko ir bitutėms. Gerai prižiūrimos ir darbščios, kaip jų šeimininkas, prinešdavo jam meduočio, kuriuo vaišinosi ne vienas jo svetelis.

Gyd. Hipolitas Franckevičius išaugino 3 sūnus ir dukrą. Visus išleido į mokslą.

Tiesa karo sukūryje visi išsiblaškė po margą svietą. Vyriausias sūnus ir dukra gyvena Lenkijos LR, vienas sūnus - Čekoslovakijoje, o trečiasis - Kanadoje.

Lenkijoje gyvenantys vaikai su anūkais beveik kasmet aplankydavo gyd. Hipolitą ir tai jam būdavo didelė šventė.

Savo sveikata jis niekada nesiskųsdavo, tačiau mes grupė vilniečių, buvusių jo bendradarbių ir globotinių, stengėmės užbėgti negailestingai lemčiai už akių. Du kartus Vilniaus klinikinėje ligoninėje buvo stiprinta jo sveikata gana sėkmingai. Trečią kartą buvo atvežtas į Resp. "Raudonojo Kryžiaus" ligoninės reanimacinį skyrių.

Aplankęs, sutikau nebe šios žemės žvilgsnį ir išgirdau siaubingą ureminį alsavimą. Kalbėti negalėjo ir klausiamas ar pažįsta, atsakė stipriu užsimerkimu, po ko iš pravertų akių nuriedėjo skruostais stambios dvi ašaros. Po paros visiškai prarado sąmonę. 1973 m. gruodžio mėn. 18 d. alsavimas darėsi vis gilesnis ir retesnis, širdis pametė ritmą ir greitai stojo kraupi tyla.

Žmogus nukeliavo nežinomybėn..., o mes netekome nuoširdaus draugo ir patarėjo. Prie kapo duobės mes atsisveikinome kartodami didžiojo kupiškėno J.Baltušio pasakytus žodžius: "Tebūnie lengva Tau Kupiškio žemelė, kurią Tu taip mylėjai ir atidavei jos žmonėms visa ką turėjai, ką sugebėjai".

Štai tokį gydytoją Hipolitą Franckevičių išsaugojau savo atmintyje.

Vilniaus m. Pramonės
įmonių poliklinikos
Vyr. gydytojas

Nuotraukoje medicinos sesuo Aldona Nanienė (Žiūr.jos pasakojimą sekančiame puslapyje)

MANIENĖS ALDONOS, PETRO, gim. 1926m., dirbančios Kupiškio poliklinikoje chirurginio kab. med. sesers pareigose, gyv. Kupiškis, Lauko g-vė 17

A T S I M I N I M A I

apie LTSR nusipelniusį gydytoją Ipolitą Franckevičių.

Dirbti atvažiavau į Kupiškį 1951m. Sveikatos skyriaus vedėju dirbo gyd. V. Krasauskas dabar gyvenantis ir dirbantis Vilniuje.

Mane įdarbino į chirurginį skyrių vyr. medicinos seserimi. Kur dirbau iki gimė dukrelė. 1955 metais perėjau dirbti į poliklinikos chirurginį kabinetą medicinos seserimi kur ir dabar tebedirbu. Atėjus į polikliniką ir prasidėjo bendras darbas su gydytoju Ipolitu Franckevičiumi, kadangi jis dirbo chirurgu, LOR gydytoju, kuris nenutrūko iki pat jo mirties.

Gydytojas visada buvo žvalus, energingas, geros nuotaikos, nors, žinojau kartais būdavo labai išvargęs, bet to neparodydavo ligoniams. Sakydavo žmogus ateina pas gydytoją, jam patiki savo sveikatą, gyvybę ir reikia visu dėmesiu jį išklausyti ir blogas nuotaikas palikt namuose, priešingu atveju žmogus ir vaistų neims naudoti galvodamas, jei gydytojas nevaldo nervų tai jis gali ir apsirikti kaip visi žmonės. To jis reikalavo ir iš savo kolegų gydytojų ir vidurinio bei jaunesnio personalo. Pas jį ateidavo pasikonsultuoti darbo draugai pagyvenę gydytojai, ir ką tik baigę jauni specialistai. Jis visiems buvo nuoširdus vyresnis draugas, bičiulis, jauniems lyg tėvas kantrus, rūpestingas. Mokėjo labai bendrauti su žmonėmis.

Visi žmonės ateinantys pas jį, kaip gydytoją, jam buvo tik ligoniai, nežiūrint jų užimamų pareigų, nei amžiaus. Vienodai buvo atidus mažam vaikui ir senai močiutei. Nors pamenu, jei labai jau koks senas tėvukas skųsdavosi įvairiom ligom - kurių priežastis senatvė, tai mėgdavo sakyti "išdilo vežėčios ir nereikia iš jų benorėt greito važiavimo".

Kai gydytojas dėl ligos pas mus nebedirbo, man tekdavo eit' leisti vaistų labiau jam sunegalavus, o vėliau ir atlikti įvairia-

chirurgines procedūras. Tačiau nebuvo sunku, buvo labai kantrus, gana savikritiškai vertino savo ligą, pajuokaudavo, nežiūrintą ir skaudžių momentų.

Jo namuose buvo didelė biblioteka daugiausia mokslinė medicininė literatūra, turėjo daug savų medicininių instrumentų. Namas visada būdavo apsuptas medžių ir žiedais įvairių gėlių, prie verandos buvo pririštas vilkinis šuo, kuris neleisdavo niekо svetimo. Ir tik ilgą laiką lankantis kas dieną su manimi apsiprato ir nekreipdavo dėmesio laikydamas šeimininko nuosavybe.

Dažnai mane vaišindavo vynuogėmis, net vyno iš jų padaręs turėdavo. Ir visada paskindavo gėlių esant šventėms ar kitoms progoms.

Aš visada prisiminsiu gyd. Ipolitą Franckevičių kaip gerą vyresnį bičiulį, buvusį man artimą kaip Tėvą, mokiusį mane padėjusį mano gyevnimo neganduose.

Ana-

(A. Nanienė)

1980m. gruodžio 17 d.

40 pav

Nuotraukoje medicinos laborantė Antanina Sasnauskienė
(žiūr. jos pasakojimą sekančiame puslapyje)

SASNAUSKIENĖS ANTANINOS, LEONO, gimusios 1919 m., dirbančios Kupiškio centr. ligoninėje laborantės pareigose, gyv. Kupiškis, Kosmonautų 7

A T S I M I N I M A I

apie LTSR nusipelniusį gyd. IPOLITĄ FRANCKEVIČIŲ.

Pažinojau gyd. I. Franckevičių nuo 1929 m. Aš jį matydavau einantį į senąją Kenigšteterio vaistinę. Jį lydėdavo labai didelis šuo, kuris mokėdavo atidaryti vaistinės duris. Kartais tekdavo matyti, kai tas šuo nešdavo gėlių krepšelį.

Vaikystėje su savo broliu ir kitais vaikais nubėgdavome prie gyd. Franckevičiaus namų pasižiūrėti asilo. Labai įdomu būdavo, kai matydavome ant asilo jodinėjančius gydytojo sūnus.

1929 - 1934 metais žiemos metu ant Varležerio patys vaikai įsirengdavo čiuožyklą. Į ją ateidavo ir gyd. vaikai. Iš jų išsiskyrė sūnus Ipolitas, dabar gyvenantis Lenkijoje, Krokuvos mieste. Jis būdavo labai malonus, neišdidus, mandagus, su mumis kalbėdavo lietuviškai. Jis gerai mokėjo lietuviškai, nors buvo baigęs Panevėžio lenkų gimnaziją.

Be Ipolito, gyd. Franckevičius turėjo dar du sūnus ir dukrą.

Artimiau su gyd. Franckevičium teko susipažinti 1944 m., kai išvadavus Kupiškį, pradėjau dirbti med. seserimi naujai atsikuriančioje ligoninėje, kurios vedėjas ir vienintelis gydytojas buvo gyd. Franckevičius. Ligoninėje veikė gimdymo ir vidaus ligų skyriai. Gyd. Franckevičius atlikdavo ir nežymias chirurgines operacijas. Pradžioje atskiro akušerinio personalo nebuvo, tai ta pati budinti seselė perrišinėdavo pūliuojančius apdegusius ligonius ir jai pačiai tuojau pat tekdavo skubėti prie gimdančių moterų.

Pradžioje nebuvo tvarstomosios medžiagos (vatos, marlės, lignino). Gyd. Franckevičius liepdavo pririnkti samanų, jas džiovinti, kimšti į marlinius maišelius, sterilizuoti juos ir dėti tokius tvarsčius ant pūliuojančių žaizdų. Aš su baime dėdavau tokius tvarsčius, nes man atrodydavo, kad su žemėtomis samanomis gali į žaizdą patekti stabligės užkratas. Tačiau tokių atvejų nepasitaikė. Apdegusių ligonių tais laikais būdavo daug, nes žmonės naudodavo nežinomą skystą kurą lempoms. Dažnai įvykdavo sprogimas, kartais net gaisras kildavo ir nukentėdavo žmonės. Tokių ligonių

skyriuje būdavo kartais iki penkių ir daugiau.

Ligoninėje nebuvo pakankamai dezinfekuojančių medžiagų. Dažnai stigdavo muilo. Naudodavome kalio permanganato skiedinį ir muilą. Muilą gamindavo pats gyd. Franckevičius ir nešdavo ligoninėn. Švenčių proga pagamindavo pagerinto, kvepiančio muilo ir duodavo mums asmeniškai po gabaliuką.

1944 - 1945m. ambulatorijos nebuvo, tai gyd. I.Franckevičius po vizitacijos tuojau skubėdavo namo atleidinėti ligonių. Ligoniai iš kaimų būdavo atvežami arkliniais vežimais. Kartais tie vežimai nebetilpdavo gydytojo kieme ir eilė nusitęsdavo gatve nuo jo namų toli į pakalnę.

Gyd. I.Franckevičius buvo geras akuš.-ginekologas, sėkmingai gydė ir kitus susirgimus.

Gyd. I.Franckevičius mėgo ir fizinį darbą. Dirbdavo sode, augindavo vynuoges, prižiūrėdavo bites. Augindavo retesnių veislių vaismedžius. Skiepijimo būdu išvesdavo naujas veisles. Jis buvo neblogas mūrininkas. Savo namuose visas krosnis yra pats pastatęs, pats jas ir remontuodavo.

Buvo labai vaišingas. Jo namuose visada būdavo svečių. Vasaros metu jų privažiuodavo atostogauti iki keliolikos asmenų.

Gyd. Franckevičius rūkydavo tik papirosus. Cigarečių nepripažino. Jis sakydavo, kad cigaretė yra per didelė dozė, o be to kenkomingas yra sudegęs jos popierius.

Alkoholį vartojo labai saikingai. Būdamas į pobūvį visada atsinešdavo savo nedidelį stiklelį. Iš didelių stiklelių negerdavo. Per visą pobūvio laiką išgerdavo tris stiklelius. Po to savąjį stiklelį įsidėdavo į priekinę švarko kišenėlę, duodamas suprasti, kad daugiau nebegers.

Su kolektyvu gyd. I.Franckevičius sugyveno gerai. Buvo paprastas, draugiškas, todėl med. darbuotojų buvo mėgiamas.

(A.Šaznauskienė)

Kupiškis,
1981m. vasario 9 d.

6. KUPIŠKĖNAI, BUVĘ PACIENTAI ARBA KAIMYNAI, APIE GYD. I. MRANCKEVIČIŲ.

41/pov

Nuotraukoje Kupiškio m. gyventoja Tatjana Jonaškienė
(jos atsiminimai sekančiame puslapyje)

JONUŠKIENĖS TATJANOS,NIKALOJAUS,gim.1900m.,pensininkė, gyv. Kupiškis, Gedimino g-vė Nr.46[a] bt.48

A T S I M I N I M A I

apie LTSR nusipelniusį gyd. Ipolitą Franckevičių.

Visuomet prisimenu tą gerą ir taurų žmogų. Mūsų šeimai teko kurį laiką gyventi priešais gyd. I.Franckevičiaus namus. Aš matydavau,kiek tas žmogus daug dirbo. Ilgą laiką jisai tik vienas gydytojas ir buvo Kupiškyje. Būdavo nueini pas jį,priimamasis pilnas ligonių,bet jisai visus priima,gydo. Kieme tuo laiku jau laukia: žiemą keletas rogių,o vasarą lineikos ir vežėčios vežti gydytoją į kaimą pas ligonius. Baigdavo priimti ligonius namie ir važiuoja į kaimus. Jisai išvažiuoja,o likę kieme kaimiečiai pasilieka laukti kol daktaras grįš. Grįžęs,jis vėl važiuoja į sekantį kaimą. Aš pro langą žiūrėdama galvodavau ir stebėdavaus: kaip jam užtenka energijos ir sveikatos. Dar prisimenu: būdavo išeina jisa su lazdele pro vartelius,stovi ir laukia,gal atvažiuos Bimba,kuris tuo laiku dirbo ligoninėje vežiku,gyveno Zuntėje ir į darbą važiuodavo pro I.Franckevičiaus namus. Bet daugiausia mėgdavo eit pėsčias. Daug žmonių kreipdavosi pas I.Franckevičių,daug jis išgydė ir mano pažistamų. Gydė ir mane. Buvo taip: ištino man kairė ranka iki alkūnės,labai skaidėjo,naktimis nemiegojau,tokie buvo dideli skausmai.Nuėjau pas gydytoją ir pasirodžiau,klausiau,kas man yra,tai pasakė jisai man,kad jeigu aš tau pasakysiu,kas tau yra,tai tu labai išsigąsi. Jisai nuramino ir pasakė,kad padarys man operaciją ir nereikės nupiauti rankos iki alkūnės. Pasiruošė ir atliko operaciją,pats visą laiką,kol sugijo,atlikdavo perrišimus. Rando vietoje liko tik šalta dėmelė. Sunkiai sirgo ir mano vyresnysis sūnus,tačiau dėka I.Franckevičiaus rūpestingo gydymo, pasveiko,išaugo ir baigęs aukštąjį mokslą,gyvena ir dirba Vilniuje.

Gydytojas buvo geras žmogus.,jautrios širdies. Mylėjo ne tik savo profesiją,žmones,kuriuos gydė,bet ir labai mylėjo gamtą laisvalaikiu dirbdavo savame sode,turėjo bičių.Prisimenu,kartą naktį kas tai išplėšė jo bičių avilį,man tada buvo jo labai gail

kai jisai stovėjo ir liūdnas žiūrėjo į biteles,kurios negyvos gulėjo ant sniego. Gaila,kad įskaudino tokį gerą,jautrų ir nuoširdų žmogų,kuris tikėjo gėriu,stengėsi visiems visada būti nuoširdus,jautrus,kuris net medelius globojo kaip žmones,puoselėjo juos.

Taip,tai buvo geros ir taurios sielos žmogus,kuris ilgai liks atmintyje.

T. Jonuškienė
(T.Jonuškienė)

1981m. kovo mėn.3 d.

FOTO

42 por.

Nuotraukoje Kupiškio rajono gyventoja Ona Šumbrickienė
(žiūr. prisiminimai sekančiame puslapyje)

ZUMBRICKIENĖS ONOS, d. ANTANO, gimusios 1906m. kol. "Bydžiai" kolūkietės, šiuo metu, pensininkės, gyvenančios Kupiškis, Gedimino g-vė Nr. 46[a] bt. 47

A T S I M I N I M A I

apie LTSR nusipelniusį gydytoją IPOLITĄ FRANCKEVIČIŲ

Tais sunkiais 1937 metais gyvenome su šeima Kupiškio valsčiuje Girelės vienkiemyje. Savo žemės turėjome tik 3 ha, todėl vyras uždarbiaudavo pasisamdydamas įvairiems darbams pas pasiturinčius ūkininkus, tai statyti, tai mūryti. Daug dirbo prie žemės darbų, nusausindavo balas kasdavo griovius. Nakvodavo daržinėse, dieną sušilę, naktį ant skersvėjo, ne visada sočiai pavalgę, gal todėl ir susirgo. Skundėsi skausmu krūtinėje, kosėdavo, pasirodė kraujas. Skubiai kreipėmės į tuo metu Kupiškyje gyvenusį gydytoją Ipolitą Franckevičių. Apžiūrėjęs gydytojas, liepė skubiai vykti į Panevėžį padaryti krūtinės nuotrauką, nes Kupiškyje neturėjo aparatų. Vyras nuvyko į Panevėžį iš kur grįžo labai nusiminęs, nes pasakė, kad serga plaučių džiova, kas tuo metu buvo labai sunki ir nepagydoma liga. Nenorėjo eiti ir pas gydytoją, sakė neverta eikvoti pinigų vaistams, vis vien neišgysiu. Aš verkdama, viso įkalbėjau atvažiuoti pas gydytoją parodyti nuotrauką. Vargais negalais atvykome, įvedžiau į kabinetą, nes vienas nepajo, taip buvo prislėgtas staigios žinios apie ligą.

Gyd. I. Franckevičius atydžiai išžiūrėjo nuotrauką, išklausė, apstuksenavo, išrašė vaistų, o svarbiausia labai nuramino vyrą, sakydamas, kad čia niekio baisaus nėra. Yra tik trys žaizdelės mažos vienoje pusėje ir laikantis režimo, geriant vaistus visai išgysi. Būtina, mesti rūkyti, nenaudoti alaus, degtinės. Pagerinti pagal galimybę maistą, sunkiai nedirbti ir pastoviai pasirodyti gydytojui. Vyras rodos atgavo ir jėgas, žvalesnis su viltimi ėjo į vežimą, važiavome namo.

Nuo tos pat dienos metė rūkyti, griežtai prisilaikė nurodymų. Pas gydytoją lankėmės visus metus kiekvieną mėnesį. Po metų lankydavomės rečiau kas du tris mėnesius. Vyras pasveiko. Žinoma aštuonis metus negalėjo sunkiai dirbti, saugojosi pervargti, bet pilnai atsistatė sveikata ir niekada ta liga nebepasikartojo. Pasveikęs, rūkyti taip ir nepradėjo.

1945 metais staiga iš nakties susirgo antroji duktė. Skundėsi kojytės skausmu, apžiūrint matėsi patinusi eina raudoni ruožai nuo paduko. Vežiau užkalbėtoją, manėme kad rožė, tačiau mergaitė blaškėsi karščiuodama verkė skusdamasi didelių kojytės skausmu. Ir vėl į Kupiškį pas gyd. I. Franckevičių. Mergaitei nustatė kraujo užkrėtimą, išbarė, kad tuoj pat neatvažiavome, sakydamas, kad nėra tokios ligos, kurią galima išgydyti užkalbėjimais. Mergaitei suleido vaistų, išrašė į namus tokį tepalą ir liepė labai rūpestingai įtrinti nežiūrėti, kad verks iš skausmo, tada tik padės, pradės gėrėti, nors dar kojytė tins toliau bet pradės vaistai veikti ir pasveiks. Taip ir buvo ištino iki kelio ir ėmė slugti, mažiau skaudėti ir visai pasveiko.

Seniau prie vargšo žmogaus nelaimė jei pristos, tai atsikratyti jos labai sunku. Vyrui geriau, dukra pasveiko, staiga sekančiais 1946 metais vyresnioji dukra tada ėjusi 17 -liktus metus ateina iš tvarto kur mėšlą vežė ir sako, kad kažkas ėmęs labai skaudžiai durti gerklėje, dusinti. Ėmė vemti per naktį visai blogai pasidarė, ėmė dar smarkiau dusti, nieko nenuryja, karščiuoja. Ir vėl skubame su viltimi į Kupiškį pas I. Franckevičių. Čia nustatė difteritą, suleidžia vaistų, dar pirašo daugybę liepia rūpestingai slaugyti, sekti, jei blogiau vėl atvežti. Rodos, viskas į gerą, ėmė mergina vaikščioti, kai staiga vėl atkrito, suparižavo negali paeiti, valgyti. Dabar atvežus į Kupiškį skubiai paguldė į ligoninę (kur dabar yra kareivinės) ir sakė, kad ilgai reikės gulėti ir jei dar labiau nesikomplikuos tai pasveiks. Ligoninėje jai darydavo karštas voniaas ir duodavo daug vaistų. Po mėnesio laiko mergaitę išleido baigti gydytis namuose.

Kada tik ligų prispausti atvykdavome pas gydytoją I. Franckevičių jis visada maloniai, atydžiai išklausydavo, nuramindavo. Neskubant lėtai apžiūrėdavo patylėjęs paaiškindavo kaip prižiūrėti, kaip suduoti vaistus, kada vėl atvažiuoti. Net juokaudavo, kad nežinau kas daugiau mano ligoniams padėjo ar gydytojo vaistai, ar mano slaugymas. Sakydavo, kad be slaugymo gero tai ir vaistai nebūtų padėję.

Aš ir pošiai dienai dėkinga gydytojui Ipolitui Franckevičiui už išgelbėtas dukterų gyvybes, už sugražintą sveikatą vyrui kuris po ligos išgyveno dar trisdešimt metų. O. Zumbrickienė

1981m. sausio 20 d. (O. Zumbrickienė)

Pasakojimą užrašė M. Tamošiūnienė
1981m. sausio 20d.

43 pas

Nuotraukoje Kupiškio miesto gyventojas Jonas Grigas
(žiūr. jo prisiminimus sekančiame puslapyje)

URICO PETRO, JUOZO, gim. 1908 m. pensininko, gyv. Kupiškis, Ūkalovo g-vė Nr. 12

A T S I M I N I M A I

apie LNSR nusipelniusį gydytoją IPOLITĄ FRANCKEVIČIŲ

Neilgai trukus po I pasaulinio karo, kiek atsimenu, 1920-1921 metų žiemą vyriausias šeimos, kurioje esu gimęs ir augęs, narys (iš tada buvusių 10 narių) kartą nepaprastomis aplinkybėmis labai nušaldė savo rankų pirštus... Po kelių savaičių vienos rankos vienas pirštas, gi kitos du pirštai iki pirmųjų sąnarių gangrenavo - tapo juodi lyg anglys... Gydytojas I.Franckevičius iki tol kiek laiko gydęs terapinėmis priemonėmis, nebūdamas chirurgu, juos sėkmingai amputavo. Ši operacija pacientui turėjo teigiamą poveikį jo tolesniame gyvenime.

Po tos operacijos pasveikęs ligonis jau vengė išgertuvių Kupiškyje, nes jos kartą kaip tik sudarė aplinkybes, kuriose teko nušalti pirštus... O ir namie ir svečiuose savo kaime bei kitur pas gimines degtinę, alų gerdavo, kaip dabar dalis diplomuotų atžagareivių apibūdina "saikingai"... Konkrečiau išsireiškiant niekada neapsivaigindavo iki nusišaldymo...

Beveik po 60 metų laikotarpio teko pačiam betarpiškai turėti reikalų su ilgamečiu Kupiškio gydytoju I.Franckevičiumi. Aplinkybių verčiamas kreipiausi į jį dėl širdies negalavimo pašalinimo pagreitinimo... Pirmiausia jį paklausiau, ar mediciniškai yra nors kiek pagrįsta liaudyje įsigalėjusi pažiūra, kad širdies veiklai pagerinti padedąs konjako vartojimas. Jei nuo 1929 m. pradžios nebūčiau buvęs pilnas abstinentas, gal būčiau susigundęs "gydytis" liaudyje laikomu "vaistu" - konjaku. Tačiau kaipo teko, nepasikliaudamas šioj srity liaudies "išmintimi", ryžausi sužinoti ilgamečio gydytojo požiūrį. Gydytojas F.Franckevičius, gerai atsimenu, nors prabėgo 10 metų laikotarpis, man taip paaiškino. "Neilgai ir mažais kiekiais konjako vartojimas nepagelbės, gi ilgiau ir daugiau jo vartojant, išsivystys alkoholizmas". Nenorėdamas tapti alkoholiku, konjako vis dėl to nebandžiau vartoti, o vietoj jo pagal įsigytą medicininę ir defektologinę literatūrą šiuo metu praktikuoti širdžiai ir kitiems organams pagydyti net 12 daug veiksmingesnių gydymosi

būdų,kurie kelių metų laikotarpyje padėjo pasiekti sustiprinti sveikatą...

P. Grigas

(P.Grigas)

Kupiškėnas defektologas

1981.III.1 d.

Nuotraukoje Kupiškio rajono poliklinikos darbuotoja
Elena Jurėnienė (žiūr. jos pasakojimą sekančiame puslapyje)

JURŠIENĖS ELENOS,ANTANO,gimusios 1918m.,dirbančios Kupiškio poliklinikos stomatologiniame kabinete sanitare,gyv. Kupiškis, J.Janonio g-vė Nr.13[a]

A T S I M I N I M A I

apie LTSR nusipelniusį gydytoją IPOLITĄ FRANCKEVIČIŲ

Mano tėvai gyveno Kupiškio rajone ir dažnai girdėdavau namuose kalbant apie gydytoją Ipolitą Franckevičių,kad vienam išgydė skrandžio negalavimus,kitam negyjančias žaizdas,trečią iš mirties nagų ištraukė ir pan. Mano motinai taip pat teko gydytis pas I.Franckevičių.

Pati su juo susidūriau tik 1942 metais. Dirbdama lauke į piktžolės įsidūriau rankos pirštą. Raktį išėmiau pati ir dirbau toliau. Mano nelaimei,ėmė skaudėti vieą ranką.Išmėtė raudonom dėmėm,pakilo temperatūra. Buvo dideli skausmai.Mane seesuo atvežė į Kupiškį pas tuo metu buvusį kitą gydytoją,kuris apžiūrėjęs liepė atvažiuoti už savaitės,nakė,kad žaizda užpykusi susidaręs pūlinys ir kai išsikels reikės prapiauti. Man buvo labai bloga, blaškiausi iš skausmo ir seesuo bijojo vežti į namus. Nuvežė pas gyd.Ipolitą Franckevičių.Gydytojas apžiūrėjo,aprišo ranką vaistais ir griežtai liepė sekti temperatūrą,jei temperatūra kils iki 38 tai skubiai važiuoti į Panevėžį,nes reikės operuoti ištarios labai rimtą susirgimą. Man temperatūra pakilo iki pasvykome į namus net virš 39°,todėl apsigręžę išvykome Panevėžin. Čia apžiūrėję gydytojai ruošė mane operacijai kaip supratau piauti ranką. Atgavusi sąmonę aš griežtai atsisakiau,kad geriau mirsiu bet neleisiu,kad ranką piautų.Buvau jauna ir man atrodė,kad geriau mirti negu likti invalide. Mane išvadino kaimom ožka,bet pažadėjo rankos nepiauti,o tik padaryti žaizdas išbėgti pūliams.Atsipeikėjusi po narkozės supratau,kad manęs neapgavo,ranka nebuvo nupiauta. Ilgai gydžiausi ligoninėje,ranka labai negijo.Paklausiau ateinančių lankyti senušių patarimo ir leidausi gydyti nuo rožės,atnešę užpylė kažkokio tai skysčio. Aš ir pati supratau, kad mano "daktarės" man pablogino,nes ranka ėmė labiau skaudėti. Sekančią dieną atliekant perrišimą gydytojai kažką pastebėjo ir mane išklausė,kad gydžiausi pati. Uždraudė leisti pas mane lankytojus.

Ranka kiek pagėrėjo. Išleido namo prisakę gydytis vietoje, nes dar buvo žaizdos į kurias įkišdavo merliukus su vaistais.

Atvykusi gydžiausi pas Ipolitą Franckevičių. Prisimenu, kai atvažiavau po operacijos apžiūrėjo, išklausė kiek laiko praėjo po operacijos. Pasakė, kad nebegalima kaišioti į žaizdų tvarsčių, o reikia jau stengtis užgydyti, nes pavargę sausgyslės ir ranka gali visai nebesilankstyti, reikia gelbėti nors dalį.

Praėjus dar kiek laiko rankoje žaizdos ėmė gerai gyti, bet normaliai jau negalėjau lankstyti. Taip ir atsitiko kaip kalbėjo gyd. Ipolitas Franckevičius. Aš labai jam dėkinga, kad sugebėjo išsaugoti man ranką. Kas būtų buvę jei nebūčiau kreipusis pas jį o būčiau laukus savaitę. Aišku būčiau be rankos jei ne blogiau dar būt buvę.

Vėliau kreipiausi pas jį susirgus sūneliui 1944 metais. Berniukui buvo metukai, ėmė kosėti, dusti. Gydytojas davė vaistų ir sakė, kad įtaria difteritą. Kol kas forma nesunki, bet liepė gauti nusipirkti leidžiamų vaistų ir turėti, dar pasakė, kad gali neprireikti, patarė susitarti dėl vaistų grąžinimo, nes vaistai brangūs (tuo metu aš mokėjau keturis kilogramus lašinių) ir jei man nereikės tai gali kitam prireikti, jų labai nėra.

Laimė berniukas ėmė taisytis ir pasveiko. Vaistus aš sugrąžinau, taip gydytojo Ipolito Franckevičiaus patarta aš išvengiau bereikalingų išlaidų, kas gyvenant neturtingai tokiu laiku buvo labai svarbu.

Malonu šiandien rašant atsiminimus prisiminti žmogų, buvusį visada atidų nelaimės metu, daug padėjusį man savo gydytojo žiniom ir geros širdies patarimais, sunkiais mano gyvenimo momentais.

Jurėnienė

(Elena Jurėnienė)

1981.I.14.

Nuotraukoje buvęs Kupiškio miesto gyventojas I.Franckevičiaus kaimynas Henrikas Paulauskas (jo pasakojimas šiūr.sekančiame puslapyje)

SUAUGĘS SU KUPIŠKĖNU ŽEME -76-

Kam parašė laišką kupiš-
kėtė kraštotyrininkė vyr.medi-
cinos seserų Karolija Tamošiūnienė,
prašydama pateikti žinių ir pri-
siminimų apie visų didelį pagar-
bą pelniusį LTSR nusipelniusį gy-
dytoją Ipolitą Franckevičių.

Ipolitas Franckevičius (1887-1973) priklauso tiems įvyniams
nio amžiaus kupiškėnams,kurių visam gyvenimui ir veiklai buvo pa-
skirti šiam kraštui ir jo žmonėms,kurio turtų atminimą privalo-
me išsaugoti ir perduoti kartų kartom.

Kai aš atėjau į šį pasaulį,pagal to meto sąlygas mane pir-
miausiai pasitiko senelės rankos,o paskiau jau apžiūrėjo ir aku-
šerė Stefanija Glomžaitė bei gydytojas Ipolitas Franckevičius.
Sako,kad aš tada gydytojui spyriau su koja į barzdą,o aš pasaky-
-Dus spraunas bernas ir longvai nepasiduos...Kalbant apie pats ši
fakto tikrai neprisimenu,bet aš pasitikėti kitų pasakojimu.Bet aš
pasitiktuvon šiai šeimai gerbiamam Ipolitui esu dėkingas visą gyve
nimą,nes kartą dar jis palinkdavo prie mano lovos sergant,bet jau
į barzdą jam spirti niekados nebesiruošiau.Gyvenome tojo pačio
kaimyno,bevaik kaimynystėje ir suaugęs nuo kartų lankiausi i.Fran
kevičiaus namuose,klausinėjau apie kupiškio praeitį,domėjausi gy-
dytojo darbu ir pomėgiais.Tai buvo labai įdomus,visuomeniškas žmo
gus,su kuriuo longva ir malonu bendrauti.Skvarbiomis,tyrinėjančiomis
akimis jis nužvelgdavo žmogų,atidžiai jį išklausydavo ir mė-
plėšiai,argumentuotai jam paaiškindavo,atmokydavo.Gimęs Balose,1913
metais I.Franckevičius baigė Maskvos universiteto medicinos fakul
tetą ir trumpai dirbo Pabiržėje,nes prasidėjus pirmajam pasauli-
niam karui buvo mobilizuotas ir paskirtas į lauko ligoninę.Karo
baisumai,žmonių kančios labai paveikė jauno gydytojo pasaulėžiū-
rą- jis visam gyvenimui liko pacifistu,labai humaniškas ir tolera
tiškas kitų žmonių įsitikinimams,jam visados buvo svetimas bet ko
šovinizmas,nacionalizmas,žmonių išnaudojimas.

1913 metais atvyko gydytojo darbui į Kupiškį J.Franckevičius
visą savo tolimesnį gyvenimą jis paskyrė šiam kraštui.Jau 1914

I.Franckevičiui reikėjo skubiai organizuoti ligoninę bent ma-
metaja šiltine.Tai buvo laikina ligoninė,nes veleniais nurūkusi
jos valdymo metais jokios ligoninės Kupiškyje ir jo apylinkėse
iš viso nebuvo.Ilgą laiką I.Franckevičius šia buvo vienintelis
gydytojas kuo ne 40 kilometrų spinduliu.

-Jeigu valstiotis atvažiuodavo daktaro,-sako I.Franckevičius,-tai žinok,kad ligonis labai rimtas.Pakatandžius kaktą,nai
timis ir paryšiais,per žiemos apsgus ar neišbrendamu rudens kel
važiuodavau 366 valandas su arkliu,kad suteikt medicininę pagal-
bą.Į tokią kelionę laisvuosi visus reikalingiausius instrumentu
ir chirurginei operacijai.Ne kartą teko operuoti prie laužinės
šviesos ar spingsulės sviesos,nežinvaizduojamai primityviose s
lygose.Žmogui reikia padėti,o jo ligalos vienos varpos.Kaimuose
gyvena sunkiai,vargingai,daug buvo nešvaros ir tamsumo,apsileidi-
mo,plitė užkrečiamos ligos,neretos buvo epidemijos.Daug padėjo
karo metų patirtis.Įsigijau gerų instrumentų kolekciją. Bet kiek
vienam atvejui būdavo pilnos rankos.Įsivaizduojate,kartą moter
turėjau operuoti,o bekuriant nebuvo net ant lovos
vyro plaštaka pečiai,atsisuko.Pakluboliu ją ir ant jo nugaros ne-
kėlęs ligonę atlikau reikalingą operaciją.

Suprantama,kad ne vien tik medicinines
žmonių švietimui,kad reikia bendrai švietti ir kultūrinti
žmones.I.Franckevičius buvo vienas iš "Lietuvos nepriklausomybės
šios" Kupiškio skyriaus įkūrėjų 1924 metais.Draugijon narius
stengėsi apsvarinti,suburkyti inteligentiją,kuri sugebėtų gyvenimo
jus,parodinėjo,kad valsčiaus vadovai užsiskytų ne tik plytelių
šaligatviams.Pirmasis šaligatvis Kupiškyje ir buvo įrengtas tik
I.Franckevičiaus ir P.Matulionio namais(nuo Gorkio gatvės).Ve
ti miestelyje norą elementarią tvarką buvo labai sunku- virsmai-
čiams tai mažai rūpėjo,o šimtams smulkių prekiautojų,perpirk-
lių,amatininkų,kurie gyveno didžiausiame skurde,tamsoje,nepasitenki-
nimo buvo tolimas,nes visada jie suprasdavo,ko iš jų norima.

Kai 1924-1925 metais Kupiškio gatvėse buvo pradėtį sodinti medeliai, gyventojai jų nesaugojo, net tyčia naikino. I. Franckevičiau šodžiais vienas krautuvininkas išrovęs medelį pasakė:

-Ui, man jisai viveską užstoja!

Medelius teko atsodinti po 10-15 kartų ir tik įvedus nemažas baudas už sodinių naikinimą ir laužymą, Kupiškis pasipuošė medžiais Semes liepos Gedimino gatvėje yra dar I. Franckevičiaus sodintos, tuo metu ir Kupiškio piliakalnis buvo apželdintas pasodinus alyvų ir liepų.

Savo sodybą gydytojas taip pat pavertė savotišku miniatiariniu botanikos sodu, labai mėgo eksperimentuoti, išvedinėti naujas sugalų ir medžiųveisles. Vasaros metu čia visados nuostabiu raiškumu šydėjo rožės, dideliais medžiais išaugo tujos, pavasariais visus stebino skiepitų alyvų žiedai, rudenį-sukultarinti riešutų kramai, liepsningos jurginų galvos. Visus žemės darbus kuo kruopščiausiai dirbo pats I. Franckevičius. Jis tarsi nenorėjo nusileisti savo bityno gyventojom Apie sodininkystę ir vynuogių auginimą turiu užrašęs jo balsą į magnetofono juostelą-tai bene bus vienintėlis toks išlikęs jo kalbos dokumentas.

-Kodėl pas mane gerai auga ir dera vynuogės,-pateikdamas sau tokį klausimą imdavo aiškinti Ipolitas,-nagi, jos Lietuvoje jau koks šimtmetis vargo dar prieš mane-atvežė dvarininkai į savo oranžerijas ir paliko likimo valiai. Atspariausios išsilaikė. Taip aš iš senų, apleistų dvarelių sodų ir atsirinkau geriausiai aklimatizavusias. Tai Madlen ir Fridental veislių vynuogės. Gerais metais [illegible] 150 kilogramų uogų prisirpdavo.

Ypač I. Franckevičius didžiavosi savo agrastais- per eilę metų jam buvo pavykę išauginti visai naujas, autorines jų rūšis. Gydytojas mielai dalino vaiskrūmius ir sodinukus kaimynams, pažįstamiems, jo vynuogių atžalas dabar rasi nevieno kupiškėno sodyboje. Deja, paties gydytojo vynuogynas, kaip ir visas sodas, po jo mirties liko be priežiūros ir sunyko. Labai gaila, kad mes net dabar sugebam apleist ir

Kai 1924-1925 metais Kupiškio gatvėse buvo pradėtį sodinti medeliai, gyventojai jų nesaugojo, net tyčia naikino. I. Franckevičiau šodžiais vienas krautuvininkas išrovęs medelį pasakė:

-Ui, man jisai viveską užstoja!

Medelius teko atsodinti po 10-15 kartų ir tik įvedus nemažas baudas už sodinių naikinimą ir laužymą, Kupiškis pasipuošė medžiais Senos liepos Gedimino gatvėje yra dar I. Franckevičiaus sodintos, tuo metu ir Kupiškio piliakalnis buvo apželdintas pasodinus alyvų ir liepų.

Savo sodybą gydytojas taip pat pavertė savotišku miniatiariaiu botanikos sodu, labai mėgo eksperimentuoti, išvedinėti naujas sugalų ir medžiųveisles. Vasaros metu čia visados nuostabiu raiškumu žydėjo rožės, dideliais medžiais išaugo tujos, pavasariais visus stebino skiepitų alyvų žiedai, rudenį-sukultarinti riešutų kramai, liepsningos jurginų galvos. Visus žemės darbus kuo kruopščiausiai dirbo pats I. Franckevičius. Jis tarsi nenorėjo nusilėisti savo hityno gyventojom Apie sodininkystę ir vynuogių auginimą turiu užrašęs jo balsą į magnetofono juostelą-tai bene bus vienintėlis toks išlikęs jo kalbos dokumentas.

-Kodėl pas mane gerai auga ir dera vynuogės,-pateikdamas sau tokį klausimą imdavo aiškinti Ipolitas,-nagi, jos Lietuvoje jau koks šimtmetis vargo dar prieš mane-atvežė dvarininkai į savo oranžerijas ir paliko likimo valiai. Atspariausios išsilaikė. Taip aš iš senų, apleistų dvarelių sodų ir atsirinkau geriausiai aklimatizavusias. Tai Madlen ir Fridental veislių vynuogės. Gerais metais [illegible] 150 kilogramų uogų prisirpdavo.

Ypač I. Franckevičius didžiavosi savo agrastais- per eilę metų jam buvo pavykę išauginti visai naujas, autorines jų rašis. Gydytojas mielai dalino vaiskrėmius ir sodinukus kaimynams, pažįstamiems, jo vynuogių atžalas dabar rasi nevieno kupiškėno sodyboje. Deja, paties gydytojo vynuogynas, kaip ir visas sodas, po jo mirties liko be priežiūros ir sunyko. Labai gaila, kad mes net dabar sugebam apleist ir

pasmerkti išnykimui dideles ir reikšmingas vertybes.I.Franckevičius savo didelę meilę gamtai perdavė ir dukrai-pasirinkusi mokslininkės botanikės kelią ji vieną iš mokslinių darbų paskyrė Šepetos pelkės augalų tyrinėjimams.

I.Franckevičius buvo aistringas ir prityręs medžiotojas.Šis jo pomėgis neatsitiktinė noru kuo daugiau mušauti žvėrių ar paukščių,nesigyrė jis didele trofejų kolekcija.Tiesiog mėgo vaikščioti po laukus ir miškus,stebėti laukinės faunos gyvenimą.Prisipažino,kad ne kartą nuleisdavo šautuvo vamzdį pamatęs teterviną sutuoktuvinį šokį,žiemos metu jo sodyboje visados būdavo pilnos lesyklos paukščiams.Mėgo šunį bet pabrėždavo,kad šuniui turi būti šuniškas gyvenimas kieme,bėdoj, o ne žmonių gyvenamoje patalpoje.Laikydavo daugiausia vilkšunius,pas kutinis iš jų buvo vardu Dunkanas,gydytojo labai gerai išdresiruotas ir išmokytas.

I.Franckevičius turėjo dar vieną pomėgį-lipdybą.Puikiai žinodamas žmogaus anatomiją ir turėdamas neabejotiną skulptoriaus gyslelę jis iš molio lipdė artimųjų skulptūrinius portretus.Kelis jo darbus esu nufotografavęs.Gabus buvo žmogus ir ką ėmesis,mokėdavo padaryti iki galo kruopščiai ir išradingai.

Kraštotyrinio darbo mūsų supratimu-užrašinėti,rinkti medžiagą I.Franckevičius nedirbo,bet apylinkių praeitimi labai domėjosi ir daug žinojo iš kupiškėnų senovės.Būdamas artimu prof.Povilo Matulionio kaimynu I.Franckevičius įsiminė daug pastarojo kraštotyrinių pasakojimų.Pietvakarinę Kupiškio miestelio dalį jis vadino ne Žuote,o Žuota,kildindamas šį vardą iš žodžių "žuvauti","žūti",ar vokiečių kalbos žodžio "sumd".Puikiai žinojo Kupiškio gatvių istoriją,kurios daug kartų keitė pavadinimus-štai dabartinė Gorkio gatvė anksčiau ji vadinosi Vabalninko,Lėvens,Matulionio,Pajarskio gatvė-Griaznaja,Kosva ir t.t.

I.Franckevičius papasakodavo daug įdomių istorijų.Viena iš jų-elektrinės istorija.Pirmutinė elektrinė Kupiškyje buvo įkurta kavalerinės okupacijos metais ten,kur dabartinė gaisrinė.Po pirmojo pa-

linio karo likusius elektrinės įrengimus nupirko apsukrus verslininkas M.Šmidtas.Visas mašinas jis perkėlė į nebaigtą statyti vėjinį malūną ir čia įkūrė visą gamybinį kombinatą-teikė miesteliui pastovios srovės elektros energiją,malė grūdus,vėlė ir dažė naminį milą. Elektra buvo begalo brangi-kilovatas kainavo 1 litą 20 centų.I.Franckevičius buvo vienu iš elektros boikoto iniciatorių 1935m.po kurio N.Šmidtas šiek tiek atpigino elektros energijos kainą.Gydytojas norėjo iš esmės pagerinti kupiškėnų aprūpinimą elektrom ir turėjo tokį sumanymą-ant Kupos reikia pastatyti nedidelę hidroelektrinę.Momentas buvo parankus-senasis,medinis tiltas per Kupą Gedimino gatvėje jau buvo visai sukiužęs.Tuo pačiu reikėjo rekonstruoti ir pačią gatvę, kuri gana stačia pakalne leidosi į upelę,o senų medinių namukų priebučiai ir net laiptai buvo smarkiai įsikišę į gatvę.I.Franckevičius paskaičiavo,kad statant naują tiltą,ne ką brangiau kainuotų užtvankos statyba,kartu čia įrengiant vandens turbiną ir elektrinę. 1936m. jis tuo reikalu nuvažiavo į Panevėžį,į apskrities centrą,pateikė konkrečius ekonominius apskaičiavimus ir savivaldybėje buvo užtikrintas kad jo projektas bus įgyvendintas.Deja,sužinojęs apie tai N.Šmidtas nesnaudė-matomai ne tuščiomis paveikė Panevėžio ponus ir šie jokios elektrinės Kupiškyje nepastatė,N.Šmidtui nebuvo jokių konkurentų. Bet šios I.Franckevičiaus pastangos rodo,kad jis buvo labai visuomeniškas,iniciatyvus ir aktyvus žmogus.

Vėlesniais buržuazijos valdymo metais Kupiškyje dirbo ir ir daugiau gydytojų-Kurickis,Krikščiūnas,Ankudavičius.Su visais kolegomis I.Franckevičius gerai sutarė,turėjo didelį autoritetą.Ypač I. Franckevičių jaudino tai,kad Kupiškyje nėra ligoninės.Tik per neakušerės paprastą Stefanijos Glemžaitės sumanumą ir energiją jos pačios namuose buvo įsteigti kuklūs gimdymo namai,kuriems paremti ir išlaikyti valsčiaus valdžia neskyrė nei cento.

1940 metais,atkūrus Lietuvoje Tarybų valdžią vienas iš neatidėliotinų klausimų kupiškėnuose buvo ligoninės įkūrimas.Jau tų pat metų rudenį,padedant Panevėžio apskrities sveikatos apsaugos atsakingiems

darbuotojams ir žiūrovams gydytojo,revoliucinio judėjimo Lietuvoje dalyvio Andriaus Domaševičiaus sūnui A.Domaševičiui padedant,Kupiškyje buvo įsteigta ligoninė.Pradžioje ji turėjo tik 25 vietas,bet ir tai buvoreikšmingas žingsnis sveikatos sargyboje.I.Franckevičius čia dirbo kaip vaiko ir motynos konsultacijos vedėjas.

Skaudžius pėdsakus gydytojui paliko fašistinės okupacijos metai.Apie tai jautriai ir vaizdingai yra aprašęs savo apybraižų knygoje žurnalistas Vl.Jasinskas "Šaviai saulėteky".Tikrai taip buvo-I.Franckevičius savo dideliu autoritetu bandė užstoti ir apginti mirčiai pasmerktas niekuo nekaltas aukas,pasisakė prieš masines žmonių žudynes.Aišku,to negalėjo atleisti karo komendantas Verneris Liovė.Norėdami įbauginti jau seną gydytoją jie tikrai nusivarė į žudynių vietą,liepė lipti į duobę neva patikrinti,ar nebėra gyvų.Tik fašistai mokėjo taip ciniškai ir įžuliai tyčiotis ir bauginti.Kai gydytojas pasakojo man šį atsitikimą jau po daugelio metų,mačiau,kaip jam ėmė drebėti rankos,jis tiesiog automatiškai griebėsi cigarėtės.

-Paskutinė kiaulystė,kurią man tada iškrėtė Liovė,-pasakojo Ipolitas,-buvo tai,kad jis pavogė mano automobilį-seną Fordą.Atėjo ir pareikalavo "paskolinti".Kaip sėdo į jį-taip ir dingo! Okupacijos metais ligoninė buvo uždaryta.

Pokario metais I.Franckevičius buvo paskirtas Kupiškio rajoninės ligoninės vyr.gydytoju,dirbo kaip specialistas.Tūkstančiai žmonių jam liko dėkingi už sugražintą sveikatą,didžiąją daugumą jis patiko ateinant į šį pasaulį.Taip jau atsitiko,kad jo vaikai išsiblaškė toli ,kituose kraštuose.Gerbdami ir mylėdami tėvą jie kiekvieną vasarą ilgai pas jį svečiuodavosi,atostogaudavo.Kartą aš gydytojo net įsidrąsinęs net paklausiau,ar netraukia jo kitur,visą laiką bat su vaikais?

-Taip,savieji labai mieli,didžiausia mano brangenybė.Bet pati didžiausia laimė-tai gyventi savo gimtinėje,matyti tuos žmones kuriems buvai reikalingas,padėjai,pagelbėjai.Einu per Kupiškį- ir kiekvienas man kelia kepurę.Kur kitur aš rasiu tokį pripažinimą.

darbuotojams ir šiuos gydytojo,revoliucinio judėjimo Lietuvoje dalyvio Andriaus Domaševičiaus sūnui A.Domaševičiui padedant,Kupiškyje buvo įsteigta ligoninė.Pradžioje ji turėjo tik 25 vietas,bet ir tai buvo reikšmingas forpostas sveikatos sargyboje.I.Franckevičius čia dirbo kaip vaiko ir motynos konsultacijos vedėjas.

Skaudžius pėdsakus gydytojui paliko fašistinės okupacijos metai.Apie tai jautriai ir vaizdingai yra aprašęs savo apybraižų knygoje žurnalistas Vl.Jasinskas "Šaviai saulėteky".Tikrai taip buvo-I.Franckevičius savo dideliu autoritetu bandė užstoti ir apginti mirčiai pasmerktas niekuo nekaltas aukas,pasisakė prieš masines žmonių žudynes.Aišku,to negalėjo atleisti karo komendantas Verneris Liovė.Norėdami įbauginti jau seną gydytoją jie tikrai nusivarė į žudynių vietą,liepė lipti į duobę neva patikrinti,ar nebėra gyvų.Tik fašistai mokėjo taip ciniškai ir įžuliai tyčiotis ir bauginti.Kai gydytojas pasakojo man šį atsitikimą jau po daugelio metų,mačiau,kaip jam ėmė drebėti rankos,jis tiesiog automatiškai griebėsi cigarėtės.

-Paskutinė kiaulystė,kurią man tada iškrėtė Liovė,-pasakojo Ipolitas,-buvo tai,kad jis pavogė mano automobilį-seną Fordą.Atėjo ir pareikalavo "paskolinti".Kaip sėdo į ją-taip ir dingo! Okupacijos metais ligoninė buvo uždaryta.

Pokario metais I.Franckevičius buvo paskirtas Kupiškio rajoninės ligoninės vyr.gydytoju,dirbo kaip specialistas.Tūkstančiai žmonių jam liko dėkingi už sugražintą sveikatą,didžiąją daugumą jis patiko ateinant į šį pasaulį.Taip jau atsitiko,kad jo vaikai išsiblaškė toli ,kituose kraštuose.Gerbdami ir mylėdami tėvą jie kiekvieną vasarą ilgai pas jį svečiuodavosi,atostogaudavo.Kartą aš gydytojo net įsidrąsinęs net paklausiau,ar netraukia jo kitur,visą laiką bat su vaikais?

-Taip,savieji labai mieli,didžiausia mano brangenybė.Bet pati didžiausia laimė-tai gyventi savo gimtinėje,matyti tuos žmones kuriems buvai reikalingas,padėjai,pagelbėjai.Einu per Kupiškį- ir kiekvienas man kelia kepurę.Kur kitur aš rasiu tokį pripažinimą.

tokią pagarbą?-į klausimą klausimu man tada atsakė I.Franckevičius. Kupiškėnai gan reiklūs žmonės,greitoki kritinėm išvadom,bet niekas niekada neturėjo pretenzijų I.Franckevičiui,nors medicina neapseina beskaudžių ir neišvengiamų atvejų.Jis padarydavo absoliučiai viską kas būdavo gero specialisto ir jautriausio žmogaus valioje.

1958m. Ipolitui Franckevičiui už įžymius nuopelnus liaudies sveikatos apsaugoje,ilgametę praktinę ir pedagoginę veiklą LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsaku buvo suteiktas LTSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas.

1968m. pablogėjus sveikatai I.Franckevičius išėjo į pensiją, bet nuo rajono medikų kolektyvo neatitrūko,dažnai būdavo ligoninėje, konsultuodavo.Net ir gilios senatvės sulaukęs jis buvo labai žvalus, entuziastingai norėjo bendrauti su žmonėmis,būti naudingu.Maskvos universitete jis dar suorganizavo savo kurso draugų susitikimą,artimai draugavo su kupiškėnais medikais dirbančiais Vilniuje,mano pakvietas maloniai sutiko dalyvauti televizijos laidoje.

Sekančiais metais bus gražus jubiliejus-95-ri metai nuo Ipolito Franckevičiaus gimimo.Per metus vertėtų mūsų kraštotyrininkams,medikams,surinkti ir užrašyti kaip galima daugiau atsiminimų apie šį nuostabų ir nepamirštamą žmogų.Apie tokius sakoma:buvo,gyveno,ir viss su mumis pasiliko.Darbais ir gyvenimu,šviesia nepamirštamumo dvasia suaugo su kupiškėnų šeme.

Kupiškio medikų
Kraštotyrininkams
Hem. Paulauskas
1981 gegrė. 22 d.

6. SPAUDA APIE LTSR NUSIPELNIUSĮ GYD. IPOLITĄ FRANCKEVIČIŲ.

Mažoji lietuvišką Tarybinė enciklopedija 507 psl.

Franckevičius Ipolitas (g.1887.IX.14 Salose Rokiškio raj.) gydytojas terapeutas, Lietuvos TSR nusipelnęs gydytojas (1958) 1913 m. baigė Maskvos universitetą. 1914-18 m. kariuomenės gydytojas. Nuo 1918 m. gydytojas Kupišky.

Vladas Jasinskas rajono laikraštyje "Stalino keliu"
"Kova už gyvybę" 1959m. Nr.67,68,69.

Iš kupiškėnų žygdarbių.

Ir lietuviui,ir rusui,ir žydui - visiems jis buvo žmogus.

Ipolitą Franckevičių,kaip puikų gydytoją ir nuoširdų žmogų, pažįsta visi Kupiškio rajono gyventojai. Jam - 73 metai,ir jis jau baltas,baltas kaip pavasarį obelis. Už žymius nuopelnus liaudies sveikatos apsaugos srityje,ilgametę praktiką ir pedagoginę veiklą prieš metus jam buvo suteiktas Lietuvos TSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas. Gydytojas Franckevičius - lenkas,tačiau jis visa širdimi kovoja už lietuvio,už ruso,ir už žydo - už visų tautybių žmonių gyvybę,negailėdamas tam nei jėgų,nei triūso,neretai rizikuodamas savo galva.

"Ten mamą šaudo"

Nerimas kaukdamas nėrė padange,nerimas džergždėjo gatvėse,nerimas liepsnojo žmonių širdyse. Sušaudyta ramybė,sušaudytas pasitikėjimas žmogumi.Vokiškieji fašistai ir jų pakalikai šaudė ir šaudė, naikino viską,viską,kas buvo gražu,šviesu,džiaugsminga. Mirties šmėkla slinko Lėvens pakrantėmis,vis daugiau su savimi nusinešdama gyvybių. Reikėjo nedelsiant gelbėti žmogų,reikėjo gelbėti žmoniją.

Trys mažos gyvybės,drebėdamos nuo kiekvieną vakarą palydinčių šuvių,slėpėsi Ipolito Franckevičiaus sode. Kiekvieną laisvą nuo darbo valandėlę jas aplankydavo gydytojas - jau ir tada gerokai šarmos nubalintais plaukais. Jofienė kiekvieną kartą išlindusi iš serbentų krūmo ar daržinės,pasitikdavo ir klausdavo,ar nieko jis nesužinojęs apie jos vyrą,kurį dar pirmomis dienomis vokiečiai išvežė į Rokiškį.

- Turėk kantrybės,o vyras grįš... Rokiškyje ne taip kaip čia. Čia per daug žvėrių privisę... - kalbėjo Franckevičius,žinodamas, kad jos vyras sušaudytas,bet nenorėdamas lašinti ugnį į jau ir taip degančią jos širdį.

Jofienė tikėjo. Tik jos vyresnioji dukra,šeštos klasės gimnazistė,nenorėdavo patikėti. Tačiau ji nesiginčijo ir nekalbėjo,

kad netikinti. Bet viską išduodavo didelės juodos akys,byloto bylodamos apie kiekvieną jos sielos paslaptį. Antrosios gi,jaunylės Jofienės dukrelės dar niekas nedomino:perdaug ji buvo maža,kad suprastų,kokia baisi nelaimė užgriuvo žmogų.

Slinko dienos - baisios ir kruvinos. Varvėjo per veidus kraujas ir sunkėsi į skliding vasaros kvapų žemę.

Vieną popietę ligoninėje nervingai suūžė telefonas. Su baisia nuojauta širdyje gydytojas Franckevičius pakėlė ragelį.Jame pasigirdo sujaudintos moters balsas:

- Net keli atėjo... iššniukštinėjo visur,išlandžiojo ir surado... išsivedė...

- Aš tuojau pareisiu,- tik tiek pasakė gydytojas,ir jo kaktą išmušė šaltas prakaitas.

Po keliatos minučių jis atlapino iki galo kambario duris.

- Visas išvedė? - neperžengęs dar slenksčio sušuko.

-O! Nežinau... - suglumo žmona. -Lyg tai Jofienę ir jos mažąją...

Visi strimgalviais puolė į sodą.Apieškojo visur,išlandžiojo. Už vieno serbentų krūmo švystelėjo balta suknelė. Visa išbaluusi kaip popierius,pasirodė vyresnioji Jofienės dukra.

Sukaupęs drąsą gydytojas įėjo vidun.Už stalo,įbedęs nosį į dokumentus sėdėjo Lievė; netoli jo žybsėjo vertėjos Kregždaitės akys.

- Labai malonu,daktau... Mes,beroda,kupiškėnai. Kuo galiu patarnauti?

- Aš buvau priglaudęs Jofienę su dukterimi...

- Norite pasakyti,žydes?...

- Na,taip.Bet kur jūs jas išvedėte?...

Lievės veidu nuslinko klastinga šypsena. Kregždaitė sukikeno.

- Siūlau paskaityti,- komendantas atkišo lapelį popieriaus.

Atspausdintame tekste viena eilutė tvykstelėjo ugnimi:...Kas elpo žydus,susilauks vienodo likimo..."

- Aišku?

Nuleidęs ant krūtinės žilą galvą,Franckevičius slinko namo.

Vakare kleikiai,sukaleno kulkosvaidžiai. Ir vėlei į žemę sunkesi nekaltų žmonių kraujas.Gydytojas skubiai išbėgo į kiemą. Jis gerai suprato,kokia baisi vienatvė mergaitei,kurios motina ir seseo,gal būt,jau plusta kraujuose. Tačiau nespėjo. Iš klojimo pasigirdo sielvartingas,kraują stingdantis šaukesmas:

- Ten mamą šaudo! Ten mama!... Mama!...

Ji prišoko prie gydytojo,įsikniaubė į jį ir visu kūnu trukčiodama,griaudžiai griaudžiai pravirko.Riedėjo ašaros ir gydytojo raukšlėtu veidu. Paskui jos krito ant mergaitės galvos,liejosi į a vieną bendrą mažytę skausmo srovelę.

Bėgo dienos.Mergaitė slapstėsi pas Franckevičių,apsiprato, prigijo ir skausmas širdyje. Tačiau vieną kartą kažkieno pikta akis nužiūrėjo ją,pastebėjo jos liaunų,laibą figūrėlę,slankiojančią kartkartėmis tarp serbentų ir agrastų krūmų. Kažkam nepatiko, kad ji gyvena,alsuoja,džiaugiasi paskutinėmis vasaros gėrybėmis. Tas kažkas lepterėjo liežuvį,ir,kartą grįžęs iš ligoninės,gydytojas mergaitės neberado.

Rizikuodamas savo galva,Franckevičius ryžosi dar kartą kreiptis į Lievą.Komendantas nesileido į kalbas.

- Tamsta daktare,kas užstoja žydus ar bolševikus,tas toks pat žydas ar bolševikas,ir su tokiais daroma tas pat,kaip ir su žydais ar bolševikais.

Grasinimai gydytojo nebaugino.Jis tik suprato,kad slėpdamas pasmerktuosius mirti žmones savo namuose,mieste,nieko gero nelaimės. Franckevičius ėmė ieškoti kitokių žmonėms gelbėti metodų.

Vokiečiai traukėsi visu frontu.Į vakarus dundėjo į vergiją vežamų tarybinių žmonių ešalonai. Vienas toks ešalonas buvo paliktas Kupiškyje. Žmonėms buvo leista išsiskirstyti ir apsigyventi kur kas nori.Bet nepraėjo nei metų,o vokiečiai ir vėl pradėjo juos rinkti ir gabenti į Vokietiją,ypač jaunus ir stiprius vyrus.

Vieną vakarą į gydytojo kabinetą įėjo nubrizgusiais kailinukais senyvas valstietis. Valandėlę jis trypė vietoje ir niekaip neįstengė prabilti.

- Sakyk,tėvuk,kuo galiu padėti? Sakyk,nebijok,- padrąsino gydytojas.

- O tu neįsakysi manęs? Ne? - pagaliau išsunkė valstietis.

Gydytojas nusišypsojo,o valstietis išvydęs šypseną,iškart padrąsėjo:

- Atėjau aš daktare,mat tokiu reikalu,- pradėjo jis.-Apsigyveno mat,pas mane viena ukrainietė. Vokiečiai ją atvežė,bet vėl nori atimti. Gaila mergiotės - tokia gerutė,tylutė... Tie nevidonai kur išvežę dar nukamuos... Sakau,kai pats būsi toj komisijoj,gal padėtum...

Gydytojas iškart suprato,kame reikalas. Daug,labai daug žmonių jis,būdamas medicininėje komisijoje,išgelbėdavo nuo išvežimo į Vokietiją,pripažindamas jiems kokias nors nebūtas ligas.

- O ar ji sveika mergina? Sveikai atrodo? - pasiteiravo Franc

keviškius.

– Taigi,daktare,labai sveika. Ir graži labai... Nepaleis jos vokiečiai lengvai, – būkštavo valstietis.

Gydytojas susimastė.Labiausiai jam sekdavosi mulkinti vokiečius,pripažystant sveikiems,jauniems žmonėms trachomą. Su tokia "liga" visus iki vieno jis paleisdavo,bet jeigu mergina iš tiesų sveika ir,svarbiausia,graži,ar bepatikės vokiečiai? Ko gero patys pabandys patikrinti,nors ir nemėgėjai teptis rankų su ligoniais...

Kambaryje viešpatavo tyla.Maldaujančios valstiečio akys sekė gydytojo veidą.Staiga gydytojas prabilo:

– Žinai ką – kas bus,kas nebus – surizikuosime!...

– O kaip? – valstiečio akys sublizgėjo.

– Tegu ateina į komisiją po pietų... su pagalvėle po suknele...

Valstietis džiaugsmingai išsišiepė.

– Atsėit,atsėit pastojusi. Tai galvelė jūsų: Ai,ai galvelė"– lyg mažas vaikas,džiaugėsi,šis neturtingas,nuoširdus,su nubrizgusiais kailinukais žmogelis.

Kitą rytą,nešinas po pažastimi portfeliu su dešromis ir degtine,gydytojas patraukė į komisiją. Pietų metu sugirdė degtinę komisijos nariams,ir vokiečiai iškart pasidarė šnekesni ir "minkštesni". Tuo pasinaudodamas,gydytojas iš eilės penketai vyrų pripažino trachoma,o kad tai dar labiau patvirtintų sušuko:

– Ponai,juk tai baisu! Trachoma užsikrėtęs kone kiekvienas žmogus!...

– Gut,gut... – šaukė vokiečiai nekreipdami dėmesio...

Pagaliau prie gydytojo prisiliko jauna,graži mergina. Ji labai jaudinosi,ir jos rankos nežymiai virpėjo. Nešturnas buvo itin pabrėžtas. Valstietis pasistengė. Ją apžiūrint vokiečiai praplioupo juoku,ir gydytojas išsigandęs pagalvojo,kad jie suprato apgaulę.

– Įsakysit,kad nusirengtų? – paklausė gydytojas drebančia širdimi.

Vokiečiai lievėsi kvatojąsi. Baisi tyla. Gydytojas surizikuoja: atveria už suknelės,lyg tai ruošdamasis ją apnuoginti,ir sušunka:

– Pažiūrėsim!..

Ir staiga lauktas šūkenis:

– Nein,nein!

Mergina buvo išgelbėta. Ir ne tik ji viena: Dešimtis jaunų

tarybinių žmonių išgelbėjo gydytojas nuo ištremimo į Vokietiją, kur jų laukė baisus vargas, badas, mirtis.

ŽALIUOJA LIEPŲ VAINIKAI

Pavasaris apkaišė šaliais lapais obelų,vyšnių,kriaušių šakeles.Nudulkė švelnus lietus,iš už debesėlio pasirodė saulė,nuztviekndama žemą spinduliais ir medžių žaluma pasidarė dar žalesnė,paraudo ant šakų apurgeliai,ruošdamiesi išskleisti baltus,kvepiančius žiedus.Senasis Ipolitas Franckevičius įbedė kastuvą ir atsisėdo pavilijone,apsuptame pajuodusių vijoklių šakų.

O kiek dienų,mėnesių,metų prabėgo šiame sode su kastuvu rankoje!

Poliklinikose,ligoninėse prabėgo 47 gražiausi Ipolito Franckevičiaus gyvenimo metai. Bet vos tik jis nusivelka gydytojo chalatą,eina į sodą,kur žaliuoja įvairūs vaismedžiai,pasodinti jo kruopščia ranka.

Pamėgo Ipolitas žaliuosius žmonių draugus dar vaikystėje,o kodėl - ir pats pasakyti negali. Gal todėl,kad jo tėvas visą gyvenimą dirbo dvokiančioje dirbtuvėlėje,gamindamas odą,kur nebuvo ne tik švelnaus medžių kvapo,bet ir grynesnis oras neprasiskverbdavo į vidų. O gal pavergė jo sielą nuostabi Šalų miestelio gamta,vešlios liepos ,galingi ąžuolai,melancholiški beržai,kurių tiek daug jo gimtinėje.

- Gamtoje aš ilsiuosi,- sako šilagalvis senukas,- o auginamas medelius,rūpindamasis jais,patiriu tiek džiaugsmo,lyg klausyčiaus nuostabios muzikos. Sodinti,prižiūrėti medelius man ne darbas,o poilsis.

Ipolito tėvas taip pat buvo aistringas gamtos mylėtojas.Po sunkaus darbo jis dažnai išsivesdavo sūnų į gražias Šalų miestelio apylinkes. O kada tėvelis Kupiškyje nusipirko mažytį žemės gabalėlį,jie abu pasodino pirmąją obelį. Nebėra šiandien tos obels,išliko tik pajuodusio kamieno dalis. Bet tai brangus atminimas; juk tai buvo pirmasis medelis,pasodintas septynmečio Ipolito ranka,tėveliui patariant ir pamokant. O po metų mirė tėvelis - vieninteliai gausios šeimos maitintojas. Daug vargo teko pakelti,kol Ipolitas baigė Šiaulių gimnaziją,o po to Maskvos universitetą.Atrodė vargai pasibaigė - gydytojo diplomas kišenėje.Bet lyg iš giedro dangaus perkūnija - karas,pirmasis pasaulinis karas! Daug frontų teko pereiti su karinio gydytojo uniforma karo laukuose,iki Ipolitas grįžo į Kupiškį.

Kaiserinė okupacija suniokoje ir taip jau akurdų Kupiškio miestelį. Širdį slėgė,žiūrint į savo sodą,pasodintą studijų laikais,atostogų metu. Daug medžių šššalo,o dar daugiau išlaužė gamtos nedraugai. - Kas praėjo negrįš,- pagalvojo Ipolitas ir paėmė kastuvą į rankas.

O progų padirbėti sode buvo ne tiek jau dažnai. Gydytojas tada buvo lyg oazė dykumoje - vienas valščiuje,kartais ir apskrityje, o ligonių ir nesuskaičiuosi. Ir visi šaukėsi gydytojo pagalbos. Ipolitas tada buvo ir terapeutas,ir chirurgas,ir neurologas ir akušerė! Poliklinikoje - vienas gydytojas! Bet po varginančio darbo jis rasdavo poilsį savo sodelyje. Augo obelaitės,žydėjo,o kartu žydėjo ir džiaugsmas jo mylinčioje širdyje.

- Šiandien Kupiškis pasipuošęs žalumynais,visos gatvės apsodintos medeliais,o mano jaunystėje..., - ir mosteli ranka senukas, išreikšdamas nepasitenkinimą. Nei grindinio,nei šaligatvio neturėjo kupiškiečiai,o jeigu kur ir augdavo ožkų apgraužtas medelis, tai jis teikdavo dar liūdnesnį vaizdą miestui. Targaus dieną pravažiuojantieji valstiečių vežimai keldavo dulkių debesis,o miestiečiai kosėdavo užsidarę langus.

- Toks miestas - ligų šaltinis,-aiškino Ipolitas miesto savivaldyboje,-Jei toliau taip gyvensim,visi pasidarysime ligoti.

Ir iš tikrųjų,sergančuųjų buvo labai daug.Nesirgo tik miesto "dėdės",kurie turėjo puikius ūkius ir ilsėjosi sodų ir gamtos prieglobstyje. Po ilgų kalbų,ginčų,net grasinimų,o kartais ir apgaulės Franckevičiui pavyko paveikti miesto galvas,ir grindinys buvo sudėtas. O apie medelius jie ir klausyti nenorėjo.

- Sėdėkite savo sode ir traukite gryną orą. Mes pinigų veltui neduosimį Juk girti vis tiek išlaužys visus medelius - taip aiškino Franckevičiui burmistras savo pažiūrą į miesto apželdinimą.

Beliko dirbti savo jėgomis.Joktos pagalbos iš vietos "tūzų" nebuvo ko tikėtis.Subūrė tada Ipolitas visus miestelio gamtos mylėtojus ir entuziastus,ir mažas būrelis pasodino pirmąsias liepaites Kupiškio gatvėse. Net ir lėšas medeliams pirkti patys sudėjo. Tai buvo 1924 metais.Sužaliavo pirmosios liepaitės,o po to atėjo ir pirmosios nusivylimo dienos. Kaip skaudu būdavo praeiti gatve,kada jis matydavo,kaip girtas padauža laužo liepaites,arba valstietis pasidaro iš jų botagą arkliui pasivaryti.Nemėgink ir žodžio pasakyti - dar iškolios.

Šio pavasariai ir rudenys,o Ipolitas su savo bičiuliais atsodindavo sužalotus medelius,sodindavo naujus,ir taip metai po metų Kupiškyje šausėjo šalių žmogaus draugų būriai,teikdami miestui grožį,o miesto gyventojams poilsį ir jaukumą. Nukrypo Ipolito žvilgsnis ir į vienišą piliakalnį netoli miesto.Stūksojo tas senas lietuvių liaudies paminklas be jokio medelio,lyg pakelėje pamestas didžiulis akmuo. Nuėjo entuziastai prie jo,apsodino liepomis ir beržais,papuošė jį savo rankomis,o miesto gyventojai rado naują jaukią vietą poilsiui po darbo,o jaunimas - pašokti,padainuoti.

Daug metų prabėgo nuo to pavasario,kada Kupiškyje prigijo pirma liepaitė,pasodinta Ipolito ranka. Tada užtelėjo nauja žiauraus karo banga į šį mažą miestelį. Daug žmonių nužudė hitleriniai grobikai,daug nekaltų ašarų sugėrė derlią Kupiškio žemė.Neaplenkė rudasis batas ir miesto žalumynų - iškirto,sutrypė daugelio metų triūsą grobiko koja. - Nebuvo kada galvoti apie medelius,- prisimena Ipolitas,-žmogus naciams buvo bevertis padaras. Tai ką čia bekalbėti apie beržus ir liepas.

Bet praūžė karo audra,atėjo taikos pavasaris,ir dabar jau ne Ipolitas Franckevičius beldėsi į įvairių įstaigų duris,siūlydamas savo paslaugas,o komjaunuolių būrys atėjo pas jį ir paprašė jo patarimo. Tai buvo pirma tokia diena senojo gydytojo gyvenime. Ir jis išėjo į gatves su jaunimo būriu,o Kupiškis papuošė iš naujo žaliuolais,liepaitėmis,berželiais.

Gražu Kupiškyje pavasarį.Praeini gatvėmis ir visur matai žalius lapus,vainikus,plačialapes ąžuolų karūnas. Grįšta iš poliklinikos senasis gydytojas ir aplinkui mato,kad jo daugelio metų triūsas nenuėjo veltui,o suteikė žmonėms jaukumą ir pasididžiavimą savo gimtojo miesto žaluma.

Apie meilą gamtai liudija ir senojo Ipolito sodas. Rūpestingai prižiūrimos obelys,vyšnios,agrastų krūmai. Gal būt,pati didžiausia sodo puošmena - vynuogės.

Atrodo keista,kad be šiltadaržio šis pietų kraštų vaismedis auga,žydi,puošiasi sirpstančiomis kekėmis. Kiek daug triūsė Ipolitas,kol šiuos vaismedžius aklimatizavo. Dabar jie nebijo šalčio ir duoda puikių vaisių,o vienos veislės vynuogės išaugina kekes iki 800 gramų svorio. Daug laiškų gauna senasis sodininkas iš įvairių Lietuvos kampelių ir iš viso šalies.Jo išauginių vynuogių atžalas gavo Kauno,Vilniaus,Šiaulių sodininkai.O pavasarį šios vynuogės nukeliavo ir į mūsų kurortinį miestą - Palangą.

Kalbiesi su šiuo sodininku-entuziastu,klausaisi jo pasakoji-

mų ir kažkaip darosi nemalonu prisiminti Kupiškyje girdėtą pasakojimą apie mokytoją Oną Linkevičienę,kuri iškirto visas savo vyšnias,kad tik nereikėtų duoti jų atžalų miesto sodininkystės draugijos nariams,kurie norėjo pakeles apsodinti šiuo tradiciniu Lietuvos kelių papuošalu. Nemalonu apie tai šnekėti,pasakojant apie puikųjį sodininką Ipolitą Franckevičių. Jis nežino pavydo, nes jaučia meilę gimtajai žemei,trokšta grožio visiems,o ne tik savo siaurame žemės sklypelyje - sodelyje.

- Tegu pasipuošia Lietuva sodais,tegu gatves gaubia vėsuma, o pakeles beržai ir liepaičių vainikai, - sako senasis Ipolitas.

Nors metai pražildė plaukus,nors jau nebėra to jaunystės užmojo ir energijos,bet jis pasodins dar daug medelių ir daug žinių perteiks jauniesiems gamtos mylėtojams.

P.Gaulė

"Mūsų sodai" 1960m. Nr.7 psl.5

KRUVINOJI NAKTIS

Įstrigęs į pilkšvą debesėlį,virš miesto kaboįo sėnulio ragas.Žydėjo liepos,ir jų svaiginančio kvapo buvo pilnos gatvės. Miestas miegojo sunkiu,neramiu okupacijos miegu. Buvo tyku ir šilta.Tik retkarčiais gatve nukaukšėdavo patruliuojančių baltaraiščių kaustyti batai,nuskambėdavo girtas juokas,ir vėl stodavo tyla.

Vieną tokią liepos naktį gydytoją Ipolitą Franckevičių pažadino atkaklus telefono skambėjimas.Senukas išsirito iš lovos ir,įsistojęs į šlepetes,nučiuožėjo prie stalo.Buvo lygiai antra valanda nakties."Katyt,vėl ligonis," - pagalvojo gydytojas ir susirūpinęs pakėlė telefono ragelį.

- Gydytojas Franckevičius klauso...

- Kalba komendantas Lievė,- pasigirdo ragelyje suirzęs balsas.

Iš netikėtumo ir baimės gydytojas net pastėro.Naktį išmušė šaltas prakaitas,stipriai plakė širdis."Nejaugi ir man atėjo eilė? - perskrodė sąmonę baisi mintis. - Vadinasi,tiesą sakė žmonės: "Už žydų slėpimą nadovanos jie tau..." Sukaupęs visas jėgas,gydytojas paklausė:

- Kuo galiu būti naudingas.

- Naudingas? Chi,chi... - ragelyje nuskambėjo kraupus juokas,o po to sugriaudė įsakymas: - Tuoj pat prisistatyk į komendantūrą!

- Dabar? Naktį? - nejuokais sunerimo žilagalvis gydytojas - Kam gi aš jums reikalingas?...

- Kai ateisi,sužinosi. Aišku?

Gydytojas dar ilgai stovėjo apstulbęs su pakeltu prie ausies ragėliu.Pagaliau sukruto ruoštis. Išėjo į gatvę,įkvėpė vėsaus,žydinčiomis liepomis kvepiančio oro,ir pasidarė lengviau. Priėjo komendantūrą."O gal sprukti,kol dar laikas?" - šmėkštelėjo pasąmonėje mintis. Bet tuo pat metu jis pajuto ant peties sunkią leteną,pasmirdo degtine.

- Ko lūkuriuoji ? - sugriaudė paausyje pragertas balsas.

Gydytojas atsigręžė. Prieš jį,vos laikydamasi ant kojų, su šautuvu ant peties kėksojo stambi žmogysta ir panosėje šlykščiai kikeno.

- Einu pas komendantą...

- Atseit,vienu patronu daugiau reikės pasiimti, - baisiai kvatodama,žmogysta nusverdėjo į kalėjimo kiemą.

Sukaupęs paskutinius drąsos likučius,gydytojas žengė į komendantūros laukiamąjį. Viduje blausiai švietė aprūkusiu stiklu lempa. Ant suolų kriokė penki girti baltaraiščiai.Komendantas Lievė traukdamas cigaretę,kinkavo su sąrašu rankoje po laukiamąjį. Į gydytojo pasirodymą jis neatkreipė nė mažiausio dėmesio.

- Laikas pradėti, - pasakė kažkas. - Jau aušta...

- Einam...

- Ir man? - paklausė,vis labiau nerimaudamas,gydytojas.

- Ir tau.

- Bet kur jūs mane vedate?

- Prašau tamstą eiti! - suriko komendantas ir staigiu judesiu parodė duris.

Neliko nieko kito,kaip paklusti.Įkandin išsekė baltaraiščiai ir komendantas. Pasuko prie kalėjimo. Vienas paskui kitą iš kamerų buvo iššaukti trylika žmonių. Gerokai apdaužę kumščiais ir šautuvų buožėmis,apsauginiai surikiavo juos į eilę,o jos gale įsakė stoti gydytojui. Pasišalindamas Lievė sušvikštė:

- Per daug nesijaudinkite gydytojau,kartais būna ir blogiau...

"Blogiau? - nusistebėjo mintyse gydytojas. - Nejaugi mirti tai dar ne pati didžiausia blogybė? Ne,matyt,hitlerininkai blogybėmis neišsemiami..."

Lydimi girtų policininkų keiksmų ir smūgių,mirtininkai - penkiolikmečiai - šešiolikmečiai komjaunuoliai - buvo nuvaryti į buvusias žydų kapines. Čia žiojėjo didelė juoda duobė.

- Sėst! - staiga sugriaudė aukštas baltaraištis.

Mirtininkai susėdo,o kartu su jais ir gydytojas.

- Jūs galite stoti, - kojos spyriu prikėlė Franckevičių tas pats baltaraištis,matyt,vyresnysis.

Žilagalvis gydytojas pradėjo visiškai nebesusigaudyti. "Nejaugi jie mane atitempė pasižiūrėti,kaip šaudoma?" - spėliojo jis.

Tuo tarpu šeši komjaunuoliai,kurių tarpe Franckevičius atpažino panevėžietį Liudą Didžiulį,buvo sustatyti prie duobės. Vaikinų rūškius veidus apšvietė pirmieji tekančios saulės spinduliai. Jokios aimanos,jokios dejonės! "Iš kur toks vyriškumas?

Juk beveik vaikai",- nenoromis pagalvojo gydytojas. Nerangiai, dvėsuodami baltaraiščiai atsitraukė dešimtį žingsnių,pakėlė šautuvus,ir sugriaudė kurtinanti salvė. Vaikinai,stverdamiesi už krūtinių,nusirito į duobę.

- O mama,mamytė! - sėdinčiųjų tarpe sukliko liesutis šviesiaplaukis vaikinukas,ir nuo širdį veriančio jo riksmo,rodos,sudrebėjo žemė. Staiga jis pakilo,puolė prieš žudikus ant kelių ir suriko:

- Už ką? Už ką jūs mus taip? Už ką?

Supoškėjo vienišas šūvis. Vaikinas susmuko garuojančio kraujo klane. Kitus šešis ištiko toks pat likimas.

- Lipkite į duobę! - staiga gydytoją iš baisaus košmaro grąžino tikrovėn piktas vyresniojo baltaraiščio balsas.

- Į duobę? - nustebo gydytojas.-Kodėl į duobę. Šaudykit čia. Kaip juos.

Sugriaudė kurtinantis juokas. O dangau! Kaip jis baisiai nesiderino su nerdėjančių žmonių vaitojimu.

- Lipkite ir patikrinkite,ar nėra gyvų! - rėkė tas pats baltaraiščių vyresnysis ir gresmingai mostelėjo iš vienos rankos į kitą didžiulį mauzerį.

Krečiamas drebulio,gydytojas įsliuogė į duobę. Po kojomis jis pajuto minkštus,dar nespėjusius sustingti vaikinų kūnus, ir akys ėmė tenti,ausyse spengė. Neklusnios senuko rankos surado pirmojo pasitaikiusio ranką,bet pulso nejautė. Duobės kampe kažkas tyliai sudejavo "pribaikite"... Gydytojas bandė pasiekti nirštantį,bet tuo metu pro ausį praszvimbė kulka,pasigirdo kurtinantis trenksmas,ir nirštantysis kvėptelėjęs nurimo. Gydytojas nebeišlaikė: pakilo visu ūgiu ir ėmė šaukti:

- Šaukite gi! Ko laukiate,ar mažai dar prikankinote! Žudykite!

Tačiau kulkos jis vis nesulaukė,tik girdėjo kraupų, šleikštulį keliantį juoką. Budeliai kvatojosi iš jo doros širdies,virpančių rankų,juokėsi iš žmogaus,nes jie žmonėmis nebebuvo.

- Žudykite gi! Žudykite! - vaitojo,suklupęs ant nerdėjančių komjaunuolių kūnų,žilaplaukis gydytojas.

- O ne! Nes tave,žydų karaliau,gyvą palaidosime! - plyšojo iš visų pusių žudikai.

- Žinosi,ką reiškia būti jų užtarėju!

Ir staiga kažkuris baltaraištis kojos spyriu užkrėtė žemėn gydytojui akis. Nieko nematydamas,pusiau netekęs sąmonės, Franckevičius susmuko. Lyg iš po žemių jis girdėjo trinksinčius šūvius,kraupų juoką. Paskui viskas nutilo. Rodos,praėjo visa amžinybė...

Staiga pro baisų ūžesį galvoje gydytojas išgirdo malonų balsą:

- Beži,bratok...

Nugalėdamas skausmą,senukas praplėšė akis. Lyg per rūką jis išvydo su kastuvais rankose tris tarybinius karo belaisvius, atvarytus užkasti sušaudytųjų.

- Beži,bratok,beži,poka nevidiat nacionalisty... - kalbėjo jie,tiesdami jam rankas.

Jaunos vaikinų rankos kelte iškėlė Franckevičių iš duobės.

- Ačiū,broleliai,- teištarė jis,dusinamas raudos.

Kai po valandėlės,ves vilkdamas kojas,senukas pasiekė Kupos pašlaitę,kur augo tankūs alksnių krūmai,egzekucijų vietoje vėl liejosi nekaltas kraujas,sklido mirštančiųjų aimanos.

"Beži,bratok", - šie paprasti rusiški žodžiai gydytojo ausyse skambėjo nuostabiausia muzika,ir jam pasidarė lengviau : dar yra žmonių! Jie sutramdys fašistinį žvėrį!

Iš Vl.Jasinsko knygos "Šūviai saulėteky" 34 psl.

Ipolitas Franckevičius rajono laikraštyje "Stalino keliu"

"LIGONINĖ - TARYBŲ VALDŽIOS DOVANA" 1961 sausio 18d.

Rajono medicinos darbuotojai šįmet švenčia rajoninės ligoninės dvidešimtmetį. Man kaip esamos ligoninės įsteigimo dalyviui, norisi šia proga pasidalinti kai kuriais prisiminimais, vieną kitą mintimi.

Buržuazininiais metais Kupiškyje ligoninės nebuvo. Ir negalėjo būti. Valsčiaus savivaldai ir kitiems ponams nerūpėjo liaudies sveikatingumas, nejaudino jų valstiečių ir darbininkų skurdas.

-"Savi marškiniai arčiau kūno",- sakydavo viršaičiai ir statėsi mūriukus.

O kas laukė sunkiai susirgusio žmogaus? Tiesiai pasakysiu - baisus vargas ir net mirtis.

Galų gale per nepaprastą akušerės S.Glemžaitės sumanumą jos namuose buvo įrengtos gimdymo patalpos. Deja, prie viso šito valsčiaus ponai irgi neprisidėjo nei vienu centu.

Atėjo 1940 metai. Buvo atkurta Tarybų valdžia. Valstiečiams buvo pradėta dalinti žemė, lengviau atsikvėpė darbininkai. Nepamiršo Tarybų valdžia ir ligoninės įsteigimo. Jau tų pačių metų rudenį atvažiavo iš Panevėžio apskrities sveikatos apsaugos įgaliotiniai ir tuoj pat ėmėsi žygių įkurti ligoninę. Buvo sukviesti visi vietiniai gydytojai. Daug kalbėjome, daug ginčijomės, bet nevaltui. Ligoninė turėjo būti. Ir štai lygiai po mėnesio įžengėme į jaukias, švarias patalpas (dabar tose patalpose rajono DŽD Tarybos vykdomasis komitetas). Nors tuo metu ligoninė labai daug ko trūko ir ji teturėjo 25 vietas, bet pradžiai mums ir to užteko. Negalvėjome atsidžiaugti! Gimdymo skyrius taip pat neliko nuošalyje. Jam ir toliau vadovavo niekad nepristingantį energijos akušerė S.Glemžaitė.

Bet štai karas. Vokiškieji okupantai įsiveržė į Kupiškį. Prasidėjo neišpasakytai siaubingos žudynės, smurtas. Apie ligoninę buržuaziniai nacionalistai nenorėjo kalbėti. Teko pereikraustyti į buvusias kareivines. O čia mus ištiko dar vienas skaudus smūgis: du gydytojai žydai turėjo pasitraukti. Vieną jų buržuaziniai nacionalistai net sušaudė Rokiškyje. Mūsų ligoninė, galima sakyti, merdėjo.

Po kiek laiko vėl kraustėmės. Šį kartą per didelį vargą mus įsileido į tas patalpas,kuriose ir dabar yra ligoninė.Praėjus karo audrai,likau vienas gydytojas. Ligoninė be galo buvo apleista,išgrobstytas inventorius. Liko tik plikos sienos.Tačiau partijos apskrities komitetas dėjo visas pastangas,kad artimiausiu laiku ligoninė būtų atstatyta. Ligoninė vėl pradėjo veikti, ėmė plėstis,netrukus iš metų gausėjo gydytojų,iš broliškų respublikų ėmė plaukti įvairiausi medicinos preparatai. Šiuo metu ligoninės neatpažinsi.

O už tai Tarybų valdžiai norisi tarti didelį ačiū!

I.Franckevičius
Lietuvos TSR nusipelnęs gydytojas

Eugenija Stančikaitė rajono laikraštyje "Komunizmo kelias"
"PENKIASDEŠIMT VIENERI" 1964m.birželio 13 d.

Žmogus nori gyventi.Jis maldaujančiomis akimis seka gydytoją.

- Padėkite,daktare,- šnabžda sukopusios lūpos. Gydytojo rankose žvilga instrumentai,pasklinda vaistų kvapas. Prasideda įtempta kova už gyvybę...

Tik kelios valandos beliko iki Naujų Metų. Draugai jau tikriausia susirinko prie šventinės eglutės,už stalo taures kelia pažįstami. O jis - čia. Už mažyčio kaip vilko akis langelio siaučia pūga,pro sienų plyšius įsiskverbęs vėjas blaško lempos šviesą.Pirkia mažytė,padūmavusi,anapus pertvaros gyvuliai. Asloje - dabar ji atstoja operacinį stalą kankinasi jauna moteris. Plačiai atmerktomis iš baimės ir nežinios akimis į gydytoją ir gimdyvę žiūri jos vyras. Žmogus baltu chalatu jaudinasi - dabar nuo jo priklauso šeimos likimas,dviejų žmonių gyvybės...

Pagaliau lauke šelstančios pūgos ūžesį nustelbia kūdikio rikesas. Virpančiose rankose laikydamas lempą,į gydytoją pakelia akis naujagimio tėvas. Skruostu nusirita vyriškai šykšti ašara. Sunku surasti žodžius,kuriais būtų galima padėkoti...

Laikradžio redyklė sustojo tiek pirma Naujųjų Metų valanda. Draugai juos sutinka už šventinio stalo, o jis gydytojas - kovoja su mirtimi. Ir jis nugalėjo.

Tai buvo tik ką pasibaigus pirmajam pasaulinian karui. Nuo tų metų praėjo daug laiko,daug žmonių pagydė ir išgelbėjo nuo mirties gydytojas Ipolitas Franckevičius. Kaip kino filmo juosta prabėga visas jo gyvenimas. Kiekvienas mažytis kadras pasakoja apie pasiaukojamą darbą,atsidavimą ir meilę žmonėms.

Gimė gydytojas 1887 metais Šalose. Greitai prabėgo vaikystės metai. Vėliau mokėsi Šiaulių gimnazijoje.Ją baigęs,Ipolitas Franckevičius įstojo į Maskvos imperatoriškąjį universitetą. 1913 metais jaunasis gydytojas atvyksta į Lietuvą. Pirmaisiais metais dirba Pabiržėje,paskui persikelia į Kupiškį. Bėga metai po metų. Pirmasis pasaulinis karas nubloškė gydytoją į frontą. Po karo vėl dirba Kupiškyje. Čia siaučia šiltinės epidemija,vadinamas "ispaniškasis" gripas. Jis,gydytojas,tik vienas,o ligonių daug. Reikia būti ir chirurgu,ir ginekologu,ir vaikų ligų gydytoju. Nėra ligoninės,trūksta vaistų...

Tik viena tada žinojo gydytojas Ipolitas Franckevičius - reikia padėti žmonėms. Kovojant už kiekvieną gyvybę praėjo Didžiojo Tėvynės karo, pokario metai. Tarybinė vyriausybė aukštai įvertino gydytojo nuopelnus - 1958 metais jam suteiktas LTSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas.

Šimet sueina penkiasdešimt vieneri metai, kai Ipolitas Franckevičius dirba gydytoju.

Ne tiktai mediko darbą mėgsta I.Franckevičius. Visą savo laisvalaikį jis praleidžia sodelyje. Po langais šia auga įvairiausių rūšių vynuogės, baltais ir violetiniais žiedais nulinko skiepytos alyvos. Greitai pradės žydėti rožės.

- Tujos pasodintos pirmaisiais darbo metais Kupiškyje. Mažytės buvo, o dabar kokios, - gėrisi jomis I.Franckevičius.

Ir ko tik nėra sodelyje. Vidury klombos išsikerojo dekoratyvinis kadugys, stiepiasi į saulę gladijolės, žydinčių vaismedžių šakose dūzgia bitės.

Tartum darbšti bitelė ir gydytojas Ipolitas Franckevičius - jis neša savo darbo ir rūpesčių nektarą į bendrą žmonijos sveikatos korį.

Eug. Stančikaitė

St. Auga rajono laikraštyje "Komunizmo keliu"
"TIEK MIRČIŲ NUGALĖJĘS" 1967m. Nr.73

Nerasi nei mūsų mieste,nei rajone žmogaus,kuris nepažinotų seniausio Kupiškio gydytojo. Eina jis,žilutėlis,šiek tiek pakumpęs pečiuose,o gatvėje ji sutikusieji nukelia kepures,linkteli galva. Ne kartą juos gydytojas Ipolitas Franckevičius nuo ligos išgydė,o gal ir mirtį ne kartą nuo jų atitolino. Per daug jau brangus žmogui gyvenimas,kad galėtų užmiršti jį išgelbėjusį.

Gimė Ipolitas Franckevičius prieš aštuoniasdešimt metų Salose.Vėliau jis mokėsi Šiaulių gimnazijoje,kurią baigęs,įstojo į Maskvos imperatoriškąjį universitetą. Čia,įsigijęs gydytojo diplomą,grįžta dirbti į Lietuvą.O netrukus pirmojo pasaulinio karo banga Ipolitą Franckevičių,jauną gydytoją,nubloškia į frontą.

Sprogimai,juodi karo dūmai,glitus po lietaus apkasų molis ir iš žaizdos srovenantis šiltas kareivio kraujas... Kareivis nori gyventi. To paties nori ir jaunas gydytojas,kuris, sproginėjan sviediniams,apkase perrišinėja sužeistojo žaizdas...

Kas pavasarį prie namo Gorkio gatvėje pražysta didžiuliai alyvų kelmai - baltais,violetiniais ir tamsiai violetiniais žiedais. O už jų,namo palangėse,stiepiasi į saulę vynuogės,sode ant šakų ilgisi šilumos maži obuoliukai ir kriaušaitės. Sodas,kurį dešimtis metų sodino ir prižiūrėjo jis pats - pati geriausia gydytojo Franckevičiaus poilsio vieta. Poilsis.Jį seniai užsitarnavo gydytojas,tačiau iki šiolei niekaip dar negali atsisveikinti su darbu. Kasdien jį sutiksi rajoninės ligoninės ambulatorijoje. Penkiasdešimt ketveri metai,kai Ipolitas Franckevičius dirba sunkų gydytojo darbą. Šiuo metu jis gauna pensiją. Tačiau, kol žmogus reikalingas kitiems žmonėms,kol turi jėgų ir sveikatos dirbti visuomenei naudingą darbą,tol jis jaučiasi gyvenąs pilnavertį ir kūrybingą gyvenimą.

Šiandien didžiulė rajono medikų šeima pasitinka savo šventę, pasitinka ją ir seniausias mūsų rajono gydytojas Ipolitas Franckevičius.Žmogus,kuris pirmasis rajone pradėjo tą sunkų ir kilnų mediko darbą,kuris pirmasis pasakė mirčiai ne!Tegu dar daug tokiu švenčių sulaukia seniausias mūsų gydytojas Ipolitas Franckevičius

St.Auga

Kęstutis Starinskas "DĖKOJA SUGRĮŽĘ GYVENTI" -
Gimtasis kraštas, 1968m. Nr.2 (50)

Gatvėje ryškia dėme išsiskiria švytintis raudonas kryšius - nerimo ir vilties emblema.

Gydytojas Ipolitas Franckevičius skubėdamas nusileidžia prieangio laipteliais. Sėdasi į automobilį. Kaip visuomet, jis truputį sunerimęs. Antakiai suraukti. Sakytum, stengtųsi įžvelgti, kas jo laukia.

... Mergytei bloga. Labai bloga. Ant vaikiškos pagalvėlės pasklidę šviesūs plaukai, kakta nusėta prakaito lašeliais.

I. Franckevičius atremia į baltą lovelę lazdą, sėdasi šalimais. Jo rankoje - karšta mažosios ranka... Tvinksi, blaškosi pulsas.

- Kada ją paguldė? Kokius vaistus duoti?

Aplink balti chalatai. Gydytojas, seslės, slaugės. Akimirkai I. Franckevičiui šmėkšteli jaunystės prisiminimai, mokslo dienos.

Metai, meteliai!... Beveik šešiasdešimt pavasarių po to nuplaukė. Jaunystės nebėr. Tik paliko namus, kurio sienojus rentė dar praėjusio amžiaus kirviai ,ir jausmas, kuris neduoda nurimti.

... Švilpė dvidešimt septintųjų gruodžio puga. Galėjo būti po vidunakčio I. Franckevičius sėdėjo be garso slystančiose rogėse - grįžo nuo ligonio. Kai aprimdavo vėjas, melodingai žvangant brizgilams, nenumaldoma jėga užplūsdavo miegas. Ir staiga - šauksmas!

- Daktare, daktare! Ar jūs čia daktare?!...

Kažkas bėgo į juos klupdamas pusnyse. Sekančią akimirką, įsitvėręs rogių krašto, susijaudinęs paauglys bėrė padrikus žodžius:

- Gelbėkite ją, daktare! Guli kraujuose... Vos gyva.

- Ką gelbėti? Kas guli kraujuose?

- Brolis kirto seserį... Dėl žemės... Visi metai vaidijosi, o dabar kirto į galvą... Gelbėkit.

Jis operavo tą moterį. Čia pat - kitos išeities nebuvo. Švietė aprūkusi lempa, kukčiojo namiškiai. Vilties - jokios. Jis tik atliko pareigą, sąžiningai, kaip visuomet... Išvažiavo susikrimtęs ir prislėgtas.

Gal po dešimties metų vėl teko lankytis tame kaime. Netašytų

rąstų troboje skardeno naujagimio riksmas. Sukumpusi moterytė pilstė daktarui arbatą. Ji pribuvėja.Bet atsitikdavo taip,kad ir jos išmintis bei patyrimas netekdavo galios: ligonės silpnėdavo, baldavo jų lūpos,ir vyrai galvotrukčiais puldavo ieškoti gydytojo. Panašiai buvo ir šį kartą.

Prieš išvažiuojant I.Franckevičių pakvietė pas gimdyvę. Ji buvo pablyškusi,bet sutiko gydytoją šypsodamasi:

- Ačiū,daktare. Jūs antrąkart išgelbėjote man gyvybę.

- Antrąkart?

Moteris palenkė galvą ir jis pamatė gilų randą.

Kokia nepaprasta kartais žmoguje slypinti jėga. Tiesiog ant šiudų ryšulio jis pašalindavo sužeistiesiems pasaulinių karų skeveldras,prie balanos šviesos priimdavo ateinančius gyventi.

Jie sutvirtėdavo,džiaugdavosi saule ir pavasariais.

Bet štai juodu sparnu pamojo mirtis. "Kam viso tai? - klausė jis tąkart savęs.- Kam aš stengiausi,nemigau naktimis".

Tai buvo keturiasdešimt pirmaisiais.Jam pavyko išvesti iš geto dvi moteris.Slėpė jas pas save. Manė - baltaraiščiai neišdrįs peržengti jo slenksčio.Apsiriko.Moteris išvarė,o jį skaudžiai išjuokė.

Tie metai paliko nuosėdas visam gyvenimui.

... Mergytei blogai. Tik juo jos skruostelių jau nuslinko nuomudis.I.Franckevičius laukia.Jis pasitengė prisiminti visus vaikus,kurie siego panašia liga.Jis ilgai svarstė,ginčijosi pats su savimi,kol nusprendė.

Ne,jis jau nebevažiuoja pas ligonius į tolimus kaimus ir vienkiemius.Bet kaip vertinsmas čia,moderniai įrengtoje ligoninėje,kur tiek daug jaunų gydytojų,jo pusės amžiaus patyrimas,metai kuriuos šeniklino sugrįštančių gyventi dėkingumas.

Kęstutis Starinskas

Elitos korespondentė V.Petrauskienė"METŲ PĖDSAKAI" -
-Komunizmo keliu,1968m. Nr.68

Medicinos darbuotojo dienos išvakarėse kalbėjomės su seniausiu rajone amžiumi ir darbo stažu, LTSR nusipelniusiu gydytoju, visiems gerai pažįstamu Ipolitu Franckevičiumi.

Gerbiamas gydytojau,šį pavasarį Jūs,išeidamas į užtarnautą poilsį,atsisveikinote su savo kolegomis. Prašome papasakoti apie pirmuosius darbo žingsnius Kupiškyje.

Atvykau 1918 metais,kai apylinkėse dar tebešeimininkavo vokiečiai,rūko kaimuose degėsiai ir šiltinės bei gripo epidemijos kankinami mirė žmonės. Buvau tada vienintėlis gydytojas Kupiškyje, ir,prašydami pagalbos žmonės kreipėsi į mane.Greit bus penkiasdešimt metų,kai vokiečius išvijus,Kupiškyje susikūrė Tarybų valdžia. Asmeniškai pažinojau revoliucionierius Vladą Rekašių,Petrą Pajarską. Ir visada su dėkingumu prisimenu,kaip jie rūpinosi,kaip padėjo mums su komisaru Kraišiku įsteigti pirmąją ligoninę.Toje dvidešimties lovų ligoninėje kartu su medicinos seserimis Rozenfeldaite ir Jackevičiene slaugėme ir gydėme šiltine bei gripu sergančius kupiškėnus. Deja ligoninė buvo uždaryta tuojau po to, kai sutriuškino Kupiškyje tarybas. Ir iki pat keturiasdešimtųjų metų buržuazinė valdžia nesirūpino jos atidarymu,darbo žmonių sveikatingumu.

O kaip pasikeitė medicininis aptarnavimas keturiasdešimtaisiais?

Tuojau pat,atkūrus Tarybų valdžią,vėl buvo atidaryta ligoninė.Šį kartą jau penkiomis lovomis daugiau.Didesnis buvo ir mūsų kolektyvas. Tačiau,tik iki pirmųjų karo dienų. Žydų tautybės gydytojas Kuprickas spėjo pasitraukti į Rusiją,o gydytoją Kurienką sušaudė vokiečiai.Karo metais gavome įsakymą išsikraustyti iš ligoninės patalpų - jose buvo reikalingos vokiečiams.Šiaip taip susitalpinome ankštame kambaryje (name kuriame dabar yra gimdymo ir chirurginis skyriai). Tačiau ir Tarybinės Armijos spaudžiami vokiečiai spėjo mums pridaryti eibių. Pasitraukdami išplėšė ligoninės turtą,išsigabeno su savimi net lovas.

Vadinasi pokario metais vėl teko viską pradėti iš naujo?

Taip.Visiškai iš naujo.Bet Tarybų valdžia rūpinosi mūsų darbu,žmonių sveikata.Tuoj po karo atvyko nauji gydytojai,o keturiasdešimt šeštaisiais jau turėjome 30 lovų ligoninę.

Štai prabėgo penkiasdešimt metų Jums dirbant Kupiškyje.

Taip penkiasdešimt metų,kurie paliko didelius pėdsakus.Pasikeitė žmonės,turtingesni tapo,nepaprastai išaugo pats Kupiškis. Nebe tas ir medicininis aptarnavimas. Dabar rajone dirba 33 gydytojai,ligoninėse - 170 lovų.

Ko Jūs norėtumėte palinkėti šios šventės proga buvusiems savo bendradarbiams?

Sveikatos,ištvermės,stipraus kolektyviškumo jausmo ir meilės darbui. Noro man jau aštuoniasdešimt vieneri,noro daugiau kaip pusę šimtmečio dirbau gydytoju,dabar ilsėdamasis ar dirbdamas savo sodelyje,mintimis aš visada su jais,savo kolegomis.

Medicinos darbuotojo Dienos proga Kupiškio gydytojui veteranui Ipolitui Franckevičiui linkime geros sveikatos,šviesios nuotaikos ir ilgo gyvenimo.

V.Petrauskienė

Vytautas Labūnaitis "KUPIŠKĖNŲ DAKTARAS" -
Kalba Vilnius, 1971 m.rugsėjo 5 d.

Nusipelnęs gydytojas Ipolitas Franckevičius apie save ne kažkiek tepasakė.

...Gimiau praeito šimtmečio aštuoniasdešimt septintaisiais. Mano tėviškė - Salos,netoli Rokiškio. Pirmojo pasaulinio karo išvakarėse baigiau Maskvos imperatoriškąjį universitetą. Nuo 1918-ųjų gyvenu ir dirbu Kupiškyje...

Sėdėjom obelų paunksnėje prie keturkampio akmeninio stalo. Šnekučiavomės.

Daugiau kaip penkiasdešimt metų jis gydė kupiškėnus.Pusė amžiaus nutekėjo,o metai neįveikė.Jei ne liga,ir šiandien dar Franckevičių matytume poliklinikoje,ligoninėje tarp jaunų kolegų.Liga atsitraukė.Tačiau į kliniką Ipolitas Franckevičius jau nebegrįžo.

Dabar ankstyvą rytmetį pakilęs,šermukšninę lazdelę pasiramščiuodamas,jis apeina nakties vėsa tebekvėpuojantį sodą.Ilgokai augaišta vynuogyne.Tačiau ramus poilsis neilgas. Ateina žmonės.

- Mielas daktare! Atvažiavau iš Šiaulių.Padėkoti noriu.Kažin ar prisimenate?

Daug žmonių,sunkios ligos nukamuotų,Ipolitas Franckevičius ant kojų pastatė.Sveikatą jiems gražino. Plačiose apylinkėse nėra kaimo,kur nebūtų lankęsis gydytojas. Apžiūrėjęs ligonį,Ipolitas Franckevičius neskubėdavo namo.Apeidavo artimesnes sodybas, pasidairydavo,kaip žmonės gyvena.Apytamsėse trobose gydytojas patardavo didesnius langus išsikirsti."Kai saulutės ir šviežio oro daugiau,rečiau sirgsite",- šnekėdavo.Visur,būdavo,gydytojas pasidairo.O atsisveikindamas ir tapšnoja per petį.

- Kiemą tai galėtum apsigrėbstyti.Ir takelius smėliu pabarstyk,šulinį aplinkui moliu apipiaktum,kad paviršiaus vandenys nepatektų.

Tebešėdime po obelim. Į atmintį deduosi kiekvieną gydytojo žodį.Ipolitas Franckevičius mena Kupiškį,dar po senamečiais stogais. Plikį - be krūmo,be medelio.Pasitelkęs progimnazijos mokytojus,gydytojas pasodino klevus,liepaites,uosiukus. Raukėsi tada kupiškėnai:"Kam mums tie medeliai? Kad langus užgoštų.Daržų sy-

vus šiulpti".

Naktimis pikta ranka sunaikindavo dienos triūsą. Ką nenulaužė - surimu laistė. Tik talkininkų kaskart vis daugėjo. Atsirado gerų žmonių, kurie ėmė medelius globoti.

Liemeningi plačiašakiai medžiai, margi gėlynai puošia dabar gydytojo namą. Praėjusio amžiaus kirviai rentė šio pastato sienas. Laukiamajame stovi senoviniu pušinis stalas. Pasieniuose tamsūs tamsiai rudi suolai. Akylius apsidairęs, šiame kambaryje pamatysi tai, ko jau niekur nebesaptiksi.

Molinėje krosnyje - niša. Kad atėjusiems pas gydytoją būtų kur pirštines pasišildyti.

Už baltų durų - kabinetas. Viskas, kas čia yra, praėjusius dešimtmečius mena. Kampe kvarco lempa. Senokai nenaudojama. Anuomet buvusi didelė retenybė. Senoviško kirpimo spintos ir ant plačių stalų medicinos įrankiai.

Ipolitas Franckevičius delnu paliečia radijo aparatą. Iš jo kupiškėnai pirmą kartą išgirdo "radijo gydytojų" patarimus, kaip gyventi, kad be laiko neišsektų jėgos. Kaip maitintis, ką daryti kai sveikata šlyja. Gydytojui dabar jau sunkoka prisiminti, kelintais metais per Kauno radiją pasigirdo pirmosios "sveikatos" valandėlės. Tada dar mažai kas turėjo radiją. Valandėlių klausyti žmonės rinkdavosi pas gydytoją. Laida baigdavosi, o apie tai, ką radijas kalbėjo, plačiau pasakodavo Ipolitas Franckevičius.

Dabar radijas kiekvienoje troboje. Daug kur greta ir televizorius. Nemai kupiškėnai ne vien ligų spiriami ateina pas senąjį gydytoją. Ipolitas Franckevičius gabus skulptorius. Jo pirštai molyje ir gipse įspaudžia pažįstamus bruožus. Žiūri kupiškėnai į merginos skulptūrą, galvas kraipo:

- Tai ar čia ne Dirdos Saliamutė?

- O ten, rodos, Baltušio aprašytas Juoziokas.

- Šita į Damutę labai panaši...

Ipolitas Franckevičius juokiasi:

- Gal ir taip. Juk "Parduotų vasarų" herojus ne kartą gydžiau. Gal todėl jų bruožai į molį ar gipsą įsirėžė.

Savą daktarą turi ne vien kupiškėnai. Nuošaliuose tėviškės nuostoliuose, tolimose apylinkėse gydytojai vienoje vietoje gyvena ir dirba dešimtmečiais. Televizijos žiūrovams, radijo klausytojams visada įdomu sunitikti, išgirsti ir ekranuose pamatyti šiuos kaimo šviesėjus. Apie kasdieninį ilgų metų darbą prašnekę jie

tarsi nupūčia laiko dulkes nuo gyvosios dešimtmečių istorijos. Plačiau apie kupiškėnų daktarą išgirsite rajūjo žurnale "Sveikata".

Vytautas Lebūnaitis

Rajono med.darbuotojai Nekrologas IPOLITAS FRANCKEVIČIUS 1887-1973m. - Komunizmo kelias,1973m.

1973 metų gruodžio 18 dieną po ilgos ir sunkios ligos mirė Lietuvos TSR nusipelnęs gydytojas Ipolitas Franckevičius.

I.Franckevičius gimė 1887m. Rokiškio rajone,Šalų km. 1913metais,baigęs Maskvos universiteto medicinos fakultetą,pradėjo dirbti gydytoju Pabiržės miestelyje. Nuo 1918 metų atvyko dirbti Kupiškin,kur 1919 metais įsteigė infekcinę ligoninę kovai su dėmėtąja šiltine.

Tarybinės santvarkos metais,įsteigus Kupiškyje ligoninę, dirbo vaiko ir motinos konsultacijos vedėju. Vokiečių okupacijos metais,kai ligoninė buvo uždaryta,vadovavo ambulatorijai. Pokario metais buvo paskirtas Kupiškio rajoninės ligoninės vyr.gydytoju.Dirbo akušeriu - ginekologu,vėliau - chirurgu. 1968 metais pablogėjus sveikatai,išėjo į pensiją.

Gydytojas Ipolitas Franckevičius buvo gerbiamas rajono ir miesto gyventojų,medicinos darbuotojų tarpe. Už gerą ir sąžiningą darbą ne kartą buvo gavęs LTSR Sveikatos Apsaugos Ministro padėkas,o 1958 metais už įžymius nuopelnus liaudies sveikatos srityje,ilgametę praktinę ir pedagoginę veiklą LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo įsaku I. Franckevičiui suteiktas LTSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas.

Penkiasdešimt penkerius metus kaip ištvermingas karys gydytojas Ipolitas Franckevičius nesitraukė iš mūšio už mūsų žmonių sveikatą ir gyvybę,pusę amžiaus jis paskyrė Kupiškio krašto žmonių sveikatos labui. Jo šviesus atminimas ilgai išliks visų jį pažinojusiųjų širdyse.

Rajono medicinos darbuotojai

Zenonas Mikšys "ŽALIEJI MEDŽIŲ VAINIKAI" -
Komunizmo keliu,1980m.Nr.113

Po pirmųjų šalnų,būdavo pagelsta liepos,raudoniu nusidažo klevai,pajuosta sodo obelų lapai. O saulė,žiūrėk,visai arti horizonto.Paskutiniuose jos spinduliuose nusidažęs sodas neapsakomai gražus.Tokiomis minutėmis,būdavo žilutėlis senukas Ipoltas Franckevičius paskuba užbaigti darbą darže,įbeda kastuvą į drėgną žemę ir eina kelioms minutėms į pavėsinę,tankiai apraizgytą vijoklių pynėmis.Ilsisi,gėrisi trumpalaikiu rudens lapų grožiu...

Kiek mėnesių,kiek metų prabėgo,vakarais dirbant šitam sode,o dienomis - priiminėjant ligonius. Kai 1918 metais jis atvažiavo dirbti į Kupiškį,buvo vienintėlis gydytojas didžiausioje apylinkėje. Taigi darbo - begalės.Bet vis vien neatsisakė savo aistros,užvaldžiusios jį dar vaikystės metais. Ta aistra - sodinti,auginti medžiusir gėles,puošti kampą,kuriame gyveni. Gal todėl gydytoją taip traukė į gamtą,kad,dar vaiko dienas leisdamas,ilgai prisikiurksodavo tėvo dvokainčioje oda dirbtuvėlėje. Vakarais tada abu su tėvu sprukdavo į gimtųjų Šalų miestelio gatvių žalumą,į vešliomis liepomis,uksmingais klevais irmelancholiškais beržais ošiančias Dviragio pakrantes.

Paskui,kai tėvas Kupiškyje nusipirko gabalėlį žemės,jame - prisimindavo ir kitiems pasakodavo gydytojas - jiedu pirmiausia pasodino obelį. Kitą pavasarį obelaitė apsipylė rausvais žiedais, o tėvas,nemažos šeimos maitintojas,nebesulaukė jos pirmųjų vaisių Ipolitui tada buvo septyneri.

Nemažai laiko prabėgo,nemažai vargų teko patirti,kol baigė Šiaulių gimnaziją ir Maskvos universitetą,įsigijo gydytojo specialybę. Spėjo tik pasidžiaugti diplomu ir užgriuvo pirmasis pasaulinis karas,keliems metams išvedęs jį iš Kupiškio į sunkius fronto kelius.

Keizerinė okupacija nuniokojo ir taip jau skurdų Kupiškio miestelį.Jaunam gydytojui skaudėjo,žiūrint į išlaužytus arba šalčių pribaigtus medžius,kuriuos jis sodino būdamas vaikas ar studijų metais,parvažiavęs atostogų. Tad ir vėl po alinančios darbo dienos jis imdavo į rankas kastuvą.Ilgainiui gražus tapo jo sodelis,tačiau argi tik tiek užtenka plačios sielos žmogui? Ar ga-

li jis būti patenkintas,jei,eidamas miestelio gatvėmis,nemato jose ne tiktai žalumos,bet paprasčiausio grindinio.Turguas dienomis valstiečių vežimai kelia tokias dulkes,kad papilkėja visi miestuko namai ir net žmonių veidai.

- Toks miestas - ligų šaltinis,- ne kartą kalbėjo Franckevičius miesto savivaldyboje.

- Jei ir toliau taip gyvensim,visus išpjaus džiova...

Iš tikrųjų sergančių buvo daug.Nesirgo tiktai miestelio "dėdės",kurie turėjo puikiausius ūkius ir ilsėjosi savo sodų oksmėje. Po ilgų kalbų,ginčų,o kartais ir apgaulės pavyko Franckevičiui paveikti miesto galvas,ir gatvės buvo išgrįstos akmenimis. Tačiau gydytojo kalbos apie miestelio apželdinimą vis buvo bevaisės.

- Niekas pinigų į vėją nemėto. Nėra pinigų medeliams. O jei ir būtų - perniek darbas,girti išlaužys...

Tokios buvo daugelio turtingųjų pažiūros į miesto apželdinimą.

Beliko dirbti savo jėgomis. 1924 metais įsikūrė "Lietuvos pagražinimo draugijos" Kupiškio skyrius. Ipolitas Franckevičius - vienas aktyviausių narių draugijos,kuri stengėsi apčvarinti ir sutvarkyti miestelį,pasodinti šaligatviuose medelių. Taip atsirado pirmosios liepos,kurių žali vainikai dar ir dabar mums teikia karštyje oksmę .

Metai po metų gamtos bičiuliai atkakliai dirbo savo darbą: sodino naujus želdinius,atsodindavo nulaužtus ir nuniokotus. Pinigus dažniausiai medeliams patys iš savo kišenės sueidėdavo.

Kai gatvėse prigijo pirmieji želdiniai,entuziastų akys nukrypo į užmiestį į tolimus ir garbingus senolių laikus primenantį piliakalnį. Jis stūksojo niūrus ir plikas tarsi apsemanojęs didžiulis akmuo.Apsodino jį liepomis,beržais,kur-ne-kur įkaišiojo alyvos atžalėlį. Ir po keliolikos metų miesto gyventojai jau turėjo šalį ir mielą poilsio vietą.

Daug metų prabėgo nuo tų dienų,kai sužaliavo medeliai mūsų miesto gatvėse. Praūžė uraganu antrasis pasaulinis karas,žiauriai skynęs žmones. Ką tada apie medžius galėjai kalbėti,kaip jų galėjai gailėtis?...

O atšventus pergalę,nebereikėjo gydytojui Ipolitui Franckevičiui,tiek metų sąžiningai budėjusiam kupiškėnų sveikatos sargyboje,belstis į visokių įstaigų duris ir siūlyti savo - gamtininko, sodininko,gėlininko paslaugas. Dabar pas jį pasibeldė miestelio komjaunuoliai,prašydami patarimo: kur ir ką sodinti.Didžiausiame jaunimo būryje tais pokario metais vis sukiodavosi gydytojas,kar-

tu su jais sodinęs medelius buvusioje akmenimis grįstoje turgaus aikštėje (dabar Tarybų aikštė),skveruose,šaligatviuose.

Jau septyneri metai,kai nulydėjo kupiškėnai savo mylimą gydytoją į Šilelius,į amžinojo poilsio vietą. Nebėra to žmogaus, bet liko jo darbai,liko jo sodinti medžiai gatvėse ir sodyboje. Ir dabar dar Gorkio gatvėje prie namo,kuriame gyveno Franckevičius pavasariais žydi įvairiaspalvės skiepytos alyvos,rudenį pašaliuose noksta įvairių jo paties išvestų veislių vynuogės.Saugokim šiuos medžius,globokim juos. Ir toliau tęskim tą darbą,kurį su tokiu atsidavimu dirbo Lpolitas Franckevičius - sodinkim medžius,rūpestingai juos prižiūrėkime. Ir mieste,ir naujose kaimo gyvenvietėse,ir prie baltaplyčių gamybinių centrų. Šįmet tam dideliam darbui jau ateina laikas : už slenksčio - spalis.

Benonas Mikšys

Gamtos apsaugos draugijos
Kupiškio skyriaus tarybos
prezidiumo narys

H.Paulauskas km. "Kupiškėnų kraštas"
pal. 103-106

Medicininė pagalba valsčiaus gyventojams buvo sunkiai prieinama - ilgą laiką 40 km. spinduliu tebuvo vienas gydytojas Apolitas Franckevičius (1887-1973). 1918 metais šis jaunas karo gydytojas atvyko į Kupiškį ir visą savo tolimesnį gyvenimą paskyrė kupiškėnų sveikatos apsaugai. 1919 metais I.Franckevičius įsteigė laikiną infekcinę ligoninę kovai su dėmėtąja šiltine. Buržuazijos valdymo metais Kupiškio ligoninės neturėjo; I.Franckevičiaus žodžiais,"jeigu jau veždavosi valstietis gydytoją į kaimą, žinok - atvejis labai sunkus,dažniausiai tekdavo ir operacijas atlikti vietoje,šviečiant lajinei žvakei ar žibalinei lempai". Į Penkiasdešimt penkerius metus I.Franckevičius kaip ištvermingas karys nesitraukė iš mūšio lauko,gelbėdamas žmonių sveikatą ir gyvybę. 1958 metais už žymius nuopelnus liaudies sveikatos srityje jam buvo suteiktas LTSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas.

I.Franckevičius buvo labai įdomus ir apsišvietęs žmogus, aistringas medžiotojas ir sodininkas,puikus gamtos draugas. Jo sode puikiai derėjo vynuogės,augo reti medžiai. Šią sodybą Gorkio gatvėje reikėtų saugoti kaip pavyzdinį sodą. I.Franckevičius rūpinosi Kupiškio miestu,net buvo paruošęs projektą,kaip užtvenkti Kupos upelį statant naują tiltą ir įrengiant nedidelę hidroelektrinę. Išsigandęs konkurencijos,malūno ir elektrinės savininkas N. Šmidtas papirko Panevėžio apskrities viršininką,ir buvo pastatytas tiltas tik be užtvankos ir hidroelektrinės.

I.Franckevičiaus šeima paskliido po visą pasaulį,bet jis niekados nenorėjo palikti Kupiškio ir sakėsi:"Čia daugumą žmonių aš sutikau ateinant į šį pasaulį,daugelį gydžiau,čia kiekvienas sutiktas man nukelia kepurę,todėl man čia mieliausias kraštas".Kupiškio kapinėse I.Franckevičius ir palaidotas.

Iš knygos "Pasakoja Kupiškėnai" psl. 155,psl.166

Pasakoja Ona Matulionienė - Slavinskienė

Saulutė kaitina,aš bedžioju rasodininką kopūstams,tik už manęs kažkas kad plumptels,aš krūpt iš staigaus išgasčio.

Greit man pradėjo skaudėt dešinės kojos kelį,sutino visa koja.Nors ir nedidelis buvo mano išgastis nuo tėvo ant pečiadengtės išneštų ir išmestų pelenų už mano nugaros,bet visi nutarė,kad įsimetė rožė.Kadangi kojoje skausmas nemažėjo,tai greit buvo pradėta ieškoti"nukalbėtojos". Tokia "daktarka" buvo Kuosenų kaimo Armonienė,kuri gydydavo tik saulei tekant arba jai leidžiantis. Pakinkė man arklį,aš sėdau vežiman ir atskubėjau į Kuosėnų kaimo gale esančią trobelę,kur gyveno Armonienė.

Jau buvo pavakarys,kai su lazda įšlubčiojau į vidų ir apsakiau savo bėdą. Senutė Armonienė žvilgtėlejo pro mažą langelį į besileidžiančią saulę,priėjo prie manęs ir padėjo glostyti man skaudančią koją,kaiką šnabždėti ir žegnoti. Po to ramiai pasakė:

-Rytoj,saulei tekant,atvažiuok vėl pas mane.

Grįžau namo,bet mano koja per naktį dar labiau pradėjo skaudėti.

Rytą tėvuko padedama įsėdau į ratus - ir vėl į Kuosėnus.Atvažiavau,o išlipti nebegaliu. Išėjo "daktarka" vėl glostė koją,kaką murmėjo,vėl peržegnojo ir liepė važiuoti namo. Užsimokėjusi, duobėtu ir akmenuotu keliu grįžau namo. Kiekvienas ratų trinktelėjimas man net per širdį eina,taip ta koja skauda.

Namuose įgriuvau į lovą,o skausmas nebepakeliamas. Koją išmėtė raudonom ir mėlynom dėmėm.

- Rytojaus dieną tėvelis nuvežė mane į Kupiškį pas gydytoją I.Franckevičių,kuris pasakė,kad po kelio girnele yra pūlinys,kurį skubiai reikia pjauti.

- Aš gyniausiu,kad nepjautų.

- Nepjausi dabar,tai vėliau reiks pjauti visą koją - pasakė gydytojas.

Baisiausia buvo tada,kai daktaras ruošėsi,plovė rankas,tarškino instrumentais.Nespėjau gerai išsigąsti,kaip operacija buvo atlikta.Išpiovė,aprišo,ir iš karto pajutau,kad skausmas kojoje atlėgo

1934 metais balandžio mėnesį susirgo tėvelis. Greit pasiaiškėjo,kad be daktaro nebeišsiversime. Gydytojas I.Franckevičius apžiūrėjo ir patarė skubiai vežti į Panevėžį,o kaip gi jį skubiai nuvežsi,jeigu traukinys eis tik naktį.

... kol pasiekėme Panevėžio ligoninę,sulaukėme gydytojų,buvo vėlu.Sakė,kad trūkęs apendicitas ir išgelbėti ligonį nebegalima.

P A B A I G A

Bėga metai, keičiasi žmonės, vieni atidirbę išeina į užtarnautą poilsį - pensiją. Į jų vietą ateina nauji žmonės tik ką baigę mokyklas, universitetus, ir žmonės jau turį gyvenimo patyrimą.

Jiems neteko dirbti su gydytoju I. Franckevičium, nebeteko jo matyti. Šiandieną jo nebėra bet liko jo darbai. Jo sodinti medžiai miesto gatvėse ir sodyboje.

Čia sukaupta medžiaga nors dalinai leis susipažinti naujai atvykusiems į mūsų kolektyvą, seniai dirbantiems prisiminti koks žmogus buvo mūsų gydytojas Ipolitas Franckevičius kantriai, tartum darbšti bitelė nešęs savo darbo ir rūpesčių nektarą į bendrą žmonijos sveikatos korį (žiūr. Komunizmo keliu 1964 m. birželio 13 d.)

P R I E D A I

Šiame skyriuje yra talpinamos laikraščių bei žurnalų straipsnių, kuriuose buvo rašoma apie gyd. I. Franckevičiaus darbą ir veiklą, sienlaikraščių ir įvairių dokumentų, susijusių su jo veikla, kopijos.

1. LAIŠKRAŠČIŲ IR ŽURNALŲ KOPIJOS

LIGONINĖ — TARYBŲ VALDŽIOS DOVANA

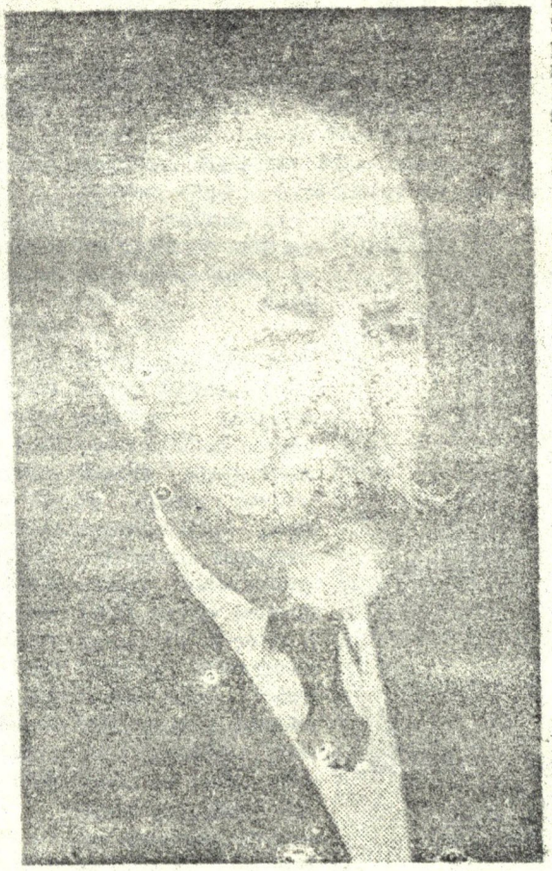

Rajono medicinos darbuotojai šįmet švenčia rajoninės ligoninės dvidešimtmetį. Man, kaip esamos ligoninės įsteigimo dalyviui, norisi šia proga pasidalinti kai kuriais prisiminimais, viena kita mintimi.

Buržuaziniais metais Kupiškyje ligoninės nebuvo. Ir negalėjo būti. Valsčiaus savivaldai ir kitiems ponams nerūpėjo liaudies sveikatingumas, nejaudino jų valstiečių ir darbininkų skurdas. «Savi marškiniai arčiau kūno»,—sakydavo visokie viršaičiai ir statėsi mūrinukus.

O kas laukė sunkiai susirgusio žmogaus? Tiesiai pasakysiu—baisus vargas ir net mirtis.

Galų gale per nepaprastą kušerės S. Giemžaitės sumanumą jos namuose buvo įrengos gimdymo patalpos. Deja, prie viso šito valsčiaus ponai irgi neprisidėjo nei vienu centu.

Atėjo 1940 metai. Buvo atkurta Tarybų valdžia. Valstiečiams buvo pradėta dalinti žemė, lengviau atsikvėpė darbininkai. Nepamiršo Tarybų valdžia ir ligoninės įsteigimo. Jau tų pačių metų rudenį atvažiavo iš Panevėžio apskrities sveikatos apsaugos įgaliotiniai ir tuoj pat ėmėsi žygių įkurti ligoninę. Buvo sukviesti visi vietiniai gydytojai. Daug kalbėjome, daug ginčijomės, bet neveltui. Ligoninė turėjo būti. Ir štai lygiai po mėnesio įžengėme į jaukias, švarias patalpas (dabar tose patalpose — rajono DŽD Tarybos vykdomasis komitetas). Nors tuo metu ligoninei labai daug ko trūko ir ji teturėjo 25 vietas, bet pradžiai mums ir to užteko. Negalėjome atsidžiaugti! Gimdymo skyrius taip pat neliko nuošalyje. Jam ir toliau vadovavo niekad nepristingantį energijos akušerė S. Giemžaitė.

Bet štai karas. Vokiškieji okupantai įsiveržė į Kupiškį. Prasidėjo neišpasakytai siaubingos žudynės, smurtas. Apie ligoninę buržuaziniai nacionalistai nenorėjo net kalbėti. Teko persikraustyti į buvusias kareivines. O čia mus užtiko dar vienas skaudus smūgis: du gydytojai žydai turėjo pasitraukti. Vieną jų buržuaziniai nacionalistai net sušaudė Rokiškyje. Mūsų ligoninė, galima sakyti, merdėjo.

Po kiek laiko vėl kraustėmės. Šį kartą per didžiulį vargą mus įsileido į tas patalpas, kuriose ir dabar yra ligoninė. Praūžus karo audrai, likau vienas gydytojas. Ligoninė be galo buvo apleista, išgrobstytas inventorius. Liko tik plikos sienos. Tačiau partijos apskrities komitetas dėjo visas pastangas, kad artimiausiu laiku ligoninė būtų atstatyta. Ligoninė vėl pradėjo veikti, ėmė plėstis, metai iš metų gausėjo gydytojų, iš broliškų respublikų ėmė plaukti įvairiausi medicinos preparatai. Šiuo metu ligoninės neatpažinsi!

O už tai Tarybų valdžiai norisi tarti didelį ačiū!

I. FRANSKEVIČIUS
Lietuvos TSR nusipelnęs gydytojas

Komunizmo keliu. 1960m.

Apie gerus žmones

PENKIASDEŠIMT VIENERI

Žmogus nori gyventi. Jis maldaujančiomis akimis seka gydytoją.

— Padėkit, daktare, — šnabžda sukepusios lūpos.

Gydytojo rankose žvilga instrumentai, pasklinda vaistų kvapas. Prasideda įtempta kova už gyvybę...

Tik kelios valandos beliko iki Naujųjų metų. Draugai jau tikriausiai susirinko prie šventinės eglutės, už stalo taures kelia pažįstami. O jis — čia. Už mažyčio kaip vilko akis langelio siaučia pūga, pro sienų plyšius įsiskverbęs vėjas blaško lempos šviesą. Pirkia mažytė, padūmavusi, anapus pertvaros — gyvuliai. Asloje — dabar ji atstoja operacinį stalą — kankinasi jauna moteris. Plačiai atmerktomis iš baimės ir nežinios akimis į gydytoją ir gimdyvę žiūri jos vyras. Žmogus baltu chalatu jaudinasi — dabar nuo jo priklauso šeimos likimas, dviejų žmonių gyvybės...

Pagaliau lauke šėlstančios pūgos užesį nustelbia kūdikio riksmas. Virpančiose rankose laikydamas lempą, į gydytoją pakelia akis naujagimio tėvas. Skruostu nusirita vyriškai šykšti ašara. Sunku surasti žodžius, kuriais būtų galima padėkoti...

Laikrodžio rodyklė sustojo ties pirma Naujųjų metų valanda. Draugai juos sutinka už šventinio stalo, o jis, gydytojas — kovojo su mirtim. Ir ją nugalėjo.

Tai buvo tik ką pasibaigus pirmajam pasauliniam karui. Nuo tų metų praėjo daug laiko, daug žmonių pagydė ir išgelbėjo nuo mirties gydytojas Ipolitas Franckevičius. Kaip kino filmo juosta prabėga visas jo gyvenimas. Kiekvienas mažytis kadras pasakoja apie pasiaukojamą darbą, atsidavimą ir meilę žmonėms.

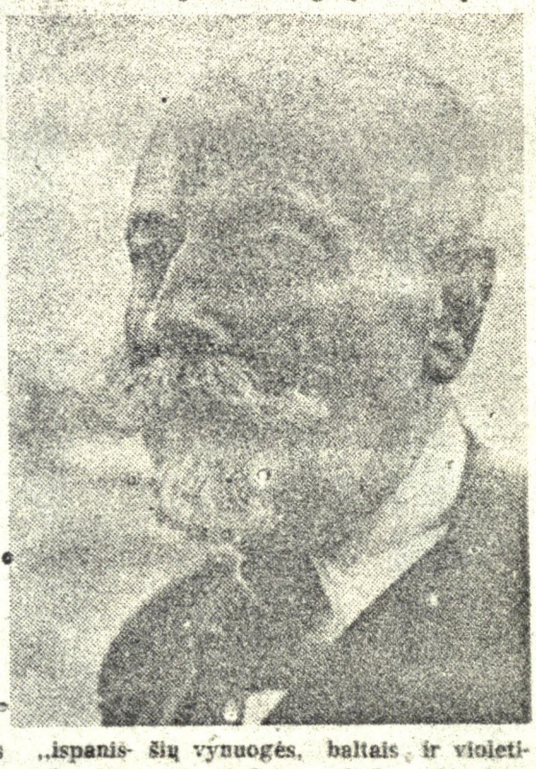

Gimė gydytojas 1887 metais Salose. Greitai prabėgo vaikystės metai. Vėliau mokėsi Šiaulių gimnazijoje. Ją baigęs, Ipolitas Franckevičius įstojo į Maskvos imperatoriškąjį universitetą. 1913 metais jaunasis gydytojas atvyksta į Lietuvą. Pirmuosius metus dirba Pabiržėje, paskui persikelia į Kupiškį. Eina metai po metų. Pirmasis pasaulinis karas nubloškė gydytoją į frontą. Po karo vėl dirba Kupiškyje. Čia siaučia šiltinės epidemija, vadinamas „ispaniškasis" gripas. Jis, gydytojas, tik vienas, o ligonių daug. Reikia būti ir chirurgu, ir ginekologu, ir vaikų ligų gydytoju. Nėra ligoninių, trūksta vaistų...

Tik viena tada žinojo gydytojas Ipolitas Franckevičius — reikia padėti žmonėms. Kovojant už kiekvieną gyvybę praėjo Didžiojo Tėvynės karo, pokario metai. Tarybinė vyriausybė aukštai įvertino gydytojo nuopelnus — 1958 metais jam suteiktas LTSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas.

Šiemet sueina penkiasdešimt vieneri metai, kai Ipolitas Franckevičius dirba gydytoju.

Ne tiktai mediko darbą mėgsta I. Franckevičius. Visą savo laisvalaikį jis praleidžia sodelyje. Po langais čia auga įvairiausių rūšių vynuogės, baltais ir violetiniais žiedais nulinko skiepytos alyvos. Greitai pradės žydėti rožės.

— Tujos pasodintos pirmaisiais darbo metais Kupiškyje. Mažytės buvo, o dabar koklos, — gėrisi jomis I. Franckevičius.

O ko čia nėra sodelyje. Vidury klombos išsikerojo dekoratyvinis kadugys, stiepiasi į saulę gladiolės, žydinčių vaismedžių šakose dūzgia bitės.

Tartum darbšti bitelė ir gydytojas Ipolitas Franckevičius — jis neša savo darbo ir rūpesčių nektarą į bendrą žmonijos sveikatos korį.

Eug. STANCIKAITĖ

Komunizmo kelias
1964 m. birželio 13 d.

TIEK MIRČIŲ NUGALĖJĘS...

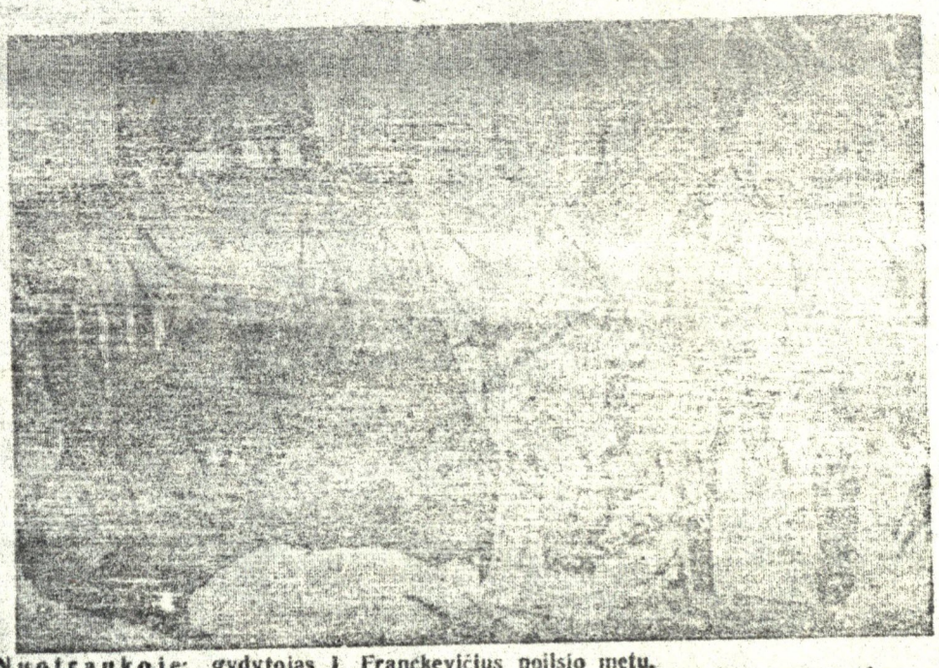

Nuotraukoje: gydytojas I. Franckevičius poilsio metu.

Nerasi nei mūsų mieste, nei rajone žmogaus, kuris nepažinotų seniausio Kupiškio gydytojo. Eina jis, žilutėlis, šiek tiek pakumpęs pečiuose, o gatvėje jį sutikusieji nukelia kepures, linkteli galva. Ne kartą juos gydytojas Ipolitas Franckevičius nuo ligos išgydė, o gal ir mirtį ne kartą nuo jų atitolino. Per daug jau brangus žmogui gyvenimas, kad galėtų užmiršti jį išgelbėjusįjį.

Gimė Ipolitas Franckevičius prieš aštuoniasdešimtį metų Sulose. Vėliau jis mokėsi Siaulių gimnazijoje, kurią baigęs, įstojo į Maskvos imperatoriškąjį universitetą. Čia, įsigijęs gydytojo diplomą, grįžta dirbti į Lietuvą. O netrukus pirmojo pasaulinio karo banga Ipolitą Franckevičių, jauną gydytoją, nubloškia į frontą.

Sprogimai, juodi karo dūmai, glitus po lietaus apkasų molis ir iš žaizdos srovenantis šiltas kareivio kraujas... Kareivis nori gyventi. To paties nori ir jaunas gydytojas, kuris, sproginėjant sviediniams, apkase perrišinėja sužeistojo žaizdas...

Kas pavasarį prie namo Gorkio gatvėje pražysta didžiuliai alyvų kelmai — baltais, violetiniais ir tamsiai violetiniais žiedais. O už jų, namo palangėse, stiepiasi į saulę vynuogės, sode ant šakų ilgisi šilumos maži žali obuoliukai ir kriaušaitės. Sodas, kurį dešimtimis metu sodino ir prižiūrėjo jis pats — pati geriausia gydytojo Franckevičiaus poilsio vieta. Poilsis! Jį senial užsitarnavo gydytojas, tačiau iki šiolei niekaip dar negali atsisveikinti su darbu. Kasdien jį sutiksi rajoninės ligoninės ambulatorijoje. Penkiasdešimt keiveri metai, kai Ipolitas Franckevičius dirba sunkų gydytojo darbą. Šiuo metu jis gauna pensiją. Tačiau, kol žmogus reikalingas kitiems žmonėms, kol turi jėgų ir sveikatos dirbti visuomenei naudingą darbą, tol jis jaučiasi gyvenąs pilnavertį ir kūrybingą gyvenimą.

Siaulių didžiulė rajono medikų šeima pasitinka savo šventę, pasitinka ją ir seniausias mūsų rajono gydytojas Ipolitas Franckevičius. Žmogus, kuris pirmasis rajone pradėjo tą sunkų ir kilnų mediko darbą, kuris pirmasis pasakė mirčiai: ne! Tegu dar daug tokių švenčių sulaukia seniausias mūsų gydytojas Ipolitas Franckevičius!

St. AUGA

„Komunizmo kellu"
1967. VI. 17. 2 psl.

„Švyturys"
1965 m. spalio mėn. Nr. 20.

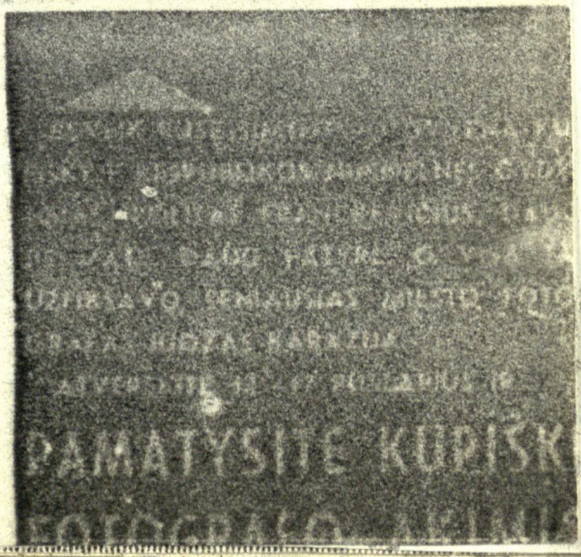

Tėviškės kraštas

KULTŪRINIŲ RYŠIŲ SU UŽSIENIO LIETUVIAIS KOMITETO LAIKRAŠTIS

Nr. 2 (50) Vilnius, 1968 m. sausio mėn. 11 d.

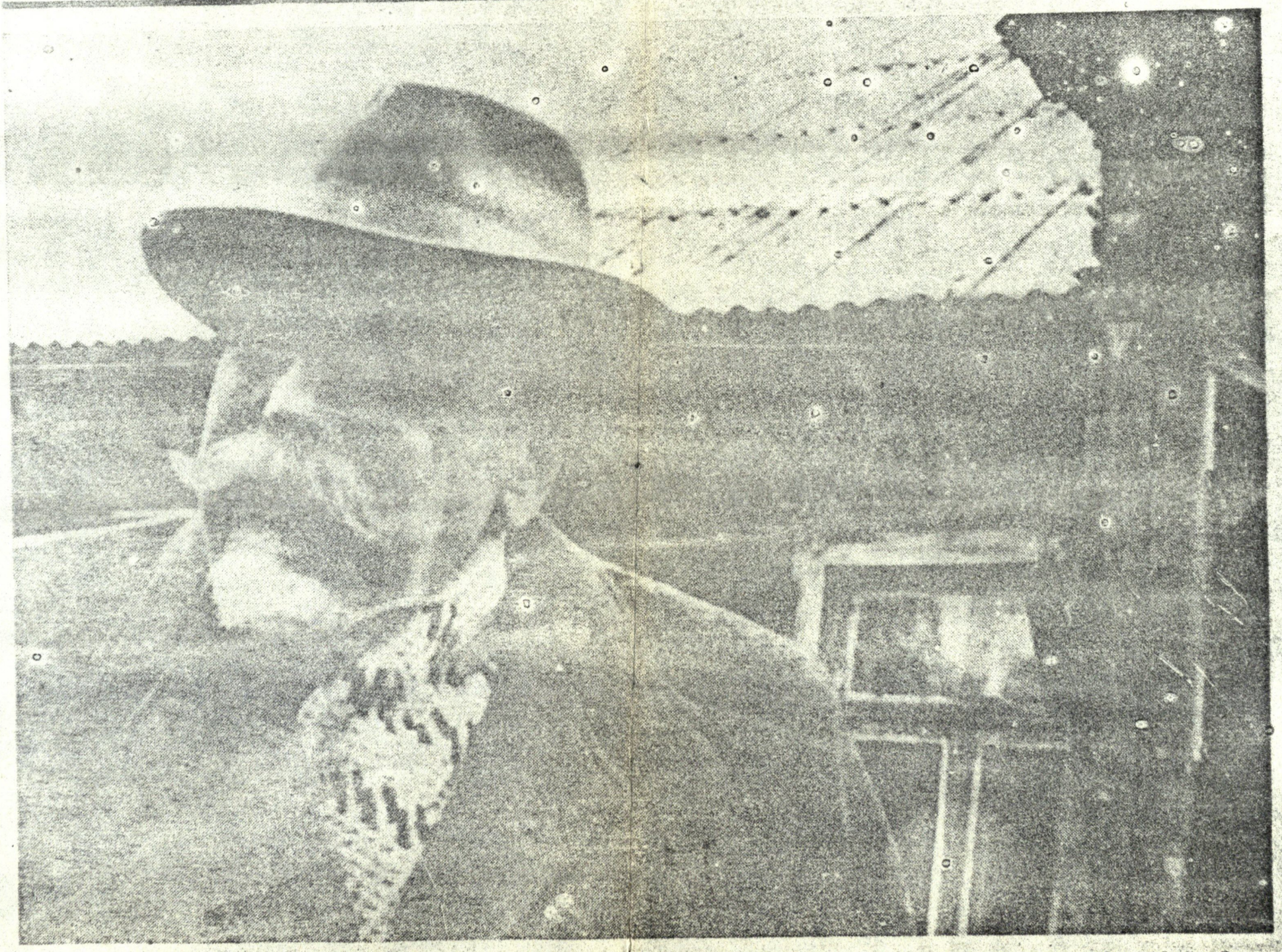

Jis gydė kelias Kupiškėnų kartas... Daugiau kaip penkiasdešimt metų su baltu chalatu... Įgimtas optimizmas ir gera nuotaika padėjo gydytojui išlaikyti kevičiui išsaugoti sveikatą ir žvalumą... Plačiau apie jį skaitykite 2 psl.

VYTAUTO MILIŠAUSKO nuotr.

DĖKOJA · SUGRĮŽĘ GYVENTI

GATVĖJE ryškia dėme išsiskiria švytintis raudonas kryžius — nerimo ir vilties emblema.

Gydytojas Ipolitas Franskevičius skubėdamas ausileidžia priangio laipteliais. Sėdasi į automobilį. Kaip visuomet, jis truputį sunerimęs. Antakiai suraukti. Sakytum, stengtųsi įžvelgti, kas jo laukia.

...Mergytei bloga. Labai bloga. Ant vaikiškos pagalvėlės pasklidę šviesūs plaukai, kakta nusėta prakaito lašeliais.

I. Franskevičius deremia į baltą lovelę lazdą, sėdasi šalimais. Jo rankoje — karšta mažosios ranka... Tvinksi, blaškosi pulsas.

— Kada ją paguldė? Kokius vaistus duodate?..

Aplink balti chalatai. Gydytojas, seselės, slaugės. Akimirkai I. Franskevičiui šmėsteli jaunystės prisiminimai, mokslo dienos.

Metai, metėliai!.. Beveik šešiasdešimt pavasarių po to nuplaukė. Jaunystės nebėr. Tik paliko namas, kurio sienojus rentė dar praėjusio amžiaus kirviai ir jausmas, kuris neduoda nurimti.

...Švilpė dvidešimt septintųjų gruodžio pūga. Galėjo būti po vidurnakčio. I. Franskevičius sėdėjo be garso slystančiose rogėse — grįžo nuo ligonio. Kai aprimdavo vėjas, melodingai žvangant brizgilams, nenumaldoma jėga užgriūdavo miegas. Ir staiga — šauksmas:

— Daktare, daktare! Ar jūs čia, daktare?!..

Kažkas bėgo į juos, klupdamas pusnyse. Sekančią akimirką, įsitvėręs rogių krašto, susijaudinęs paaugly bėrė padrikus žodžius:

— Gelbėkite ją, daktare! Guli kraujuose... Vos gyva.

— Ką gelbėti? Kas guli kraujuose?

— Brolis kirto seserį... Dėl žemės... Visi metai vaidijosi, o dabar kirto į galvą... Gelbėkit.

Jis operavo tą moterį. Čia pat — kitos išeities nebuvo. Švietė aprūkusi lempa, kūkčiojo namiškiai. Vilties — jokios. Jis tik atliko pareigą. Sąžiningai, kaip visuomet... Išvažiavo susikrimtęs ir prislėgtas.

Gal po dešimties metų vėl teko lankytis tame kaime. Netalytų rąstų troboje skardeno naujagimio riksmas. Sukumpusi moterytė pilstė daktarui arbatą. Ji pribuvėja. Bet atsitikdavo taip, kad ir jos išmintis bei patyrimas netekdavo galios: ligonės silpnėdavo, baldavo jų lūpos, ir vyrai galvotrūkčiais puldavo ieškoti gydytojo. Panašiai buvo ir šį kartą.

Prieš išvažiuojant, I. Franskevičių pakvietė pas gimdyvę. Ji buvo pabyškusi, bet sutiko gydytoją šypsodamasi:

— Ačiū, daktare. Jūs antrąkart išgelbėjote man gyvybę.

— Antrąkart?

Moteris paėmė galvą, ir jis pamatė gilų randą.

Kokia nepaprasta kartais žmoguje slypinti jėga. Tiesiog ant šlaudų ryšulio jis pašalindavo sužeistiesiems pasaulinių karų skeveldras, prie balanos šviesos prilimdavo ateinančius gyventi.

Jie sutvirtėdavo, džiaugdavosi saulė ir pavasariais.

Bet štai juodu sparnu pamojo nevilties. „Kam visa tai? — klausė jis tąkart savęs. — Kam aš stengiausi, nemigau naktimis".

Tai buvo keturiasdešimt pirmaisiais. Jam pavyko išvesti išgėto dvi moteris. Slėpė jas pas save. Manė — baltaraiščiai neišdrįs peržengti jo slenksčio. Apsiriko. Moteris išsivarė, o jį skaudžiai išjuokė.

Tie metai paliko nuosėdas visam gyvenimui.

...Mergytei bloga. Tik nuo jos skruostelių jau nuslinko nuoraudis. I. Franskevičius laukia. Jis pasistengė prisiminti visus vaikus, kurie sirgo panašia liga. Jis ilgai svarstė, ginčijosi pats su savimi, kol nusprendė.

Ne, jis jau nebevažiuoja pas ligonius į tolimuosius kaimus ir vienkiemius. Bet kaip vertinamas čia, moderniai įrengtoje ligoninėje, kur tiek daug jaunų gydytojų, jo pusės amžiaus patyrimas, metai, kuriuos ženklino sugrįžtančių gyventi dėkingumas.

KĘSTUTIS STARINSKAS

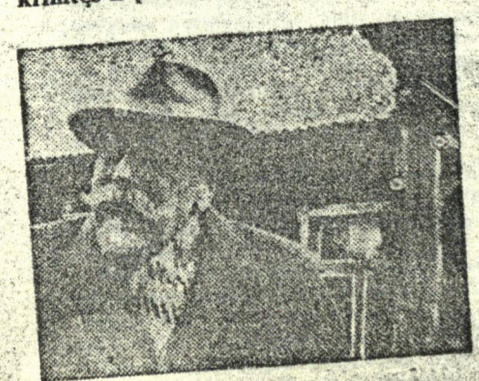

„Kalba Vilnius" 1974 IX.5.

KUPIŠKĖNŲ DAKTARAS

Nusipelnęs gydytojas Ipolitas Franckevičius apie save ne kažkiek tepasakė.

...Gimiau praeito šimtmečio aštuoniasdešimt septintaisiais. Mano tėviškė — Salos, netoli Rokiškio. Pirmojo pasaulinio karo išvakarėse baigiau Maskvos imperatoriškąjį universitetą. Nuo 1918-ųjų gyvenu ir dirbu Kupiškyje...

Sėdėjom obels paunksmėje prie keturkampio akmeninio stalo. Šnekučiavomės.

Daugiau kaip penkiasdešimt metų jis gydė kupiškėnus. Pusė amžiaus nutekėjo, o metai neįveikė. Jei ne liga, ir šiandien dar Franckevičių matytume pot linikoje, ligoninėje tarp jaunų kolegų. Liga atsitraukė. Tačiau į poliklinika Ipolitas Franckevičius jau nebegrįžo.

Dabar, ankstyvą rytmetį pakilęs, šermukšninę lazdelę pasiramsčiuodamas, jis apeina nakties vėsa tebekvepiantį sodą. Ilgokai sugaišta vynuogyne. Tačiau ramus poilsis neilgas. Ateina žmonės.

— Mielas daktare! Atvažiavau iš Šiaulių. Padėkoti noriu. Kažin ar prisimenate?

Daug žmonių, sunkios ligos nukamuotų, Ipolitas Franckevičius ant kojų pastatė. Sveikatą jiems grąžino. Plačiose apylinkėse nėra kaimo, kur nebūtų lankęsis gydytojas. Apžiūrėjęs ligonį, Ipolitas Franckevičius neskubėdavo namo. Apeidavo artimesnes sodybas, pasidairydavo, kaip žmonės gyvena. Apytamsėse trobose gydytojas patardavo didesnius langus išsikirsti. „Kai saulutės ir šviežio oro daugiau, rečiau sirgsite", — šnekėdavo. Visur, būdavo, gydytojas pasidairo. O atsisveikindamas ir tapšnoja per petį:

— Kiemą tai galėtum apsigrėbstyti. Ir takelius smėliu pabarstyk. Šulinį aplinkui moliu apipiltum, kad paviršiaus vandenys nepatektų.

Tebesėdime po obelim. Į atmintį deduosi kiekvieną gydytojo žodį. Ipolitas Franckevičius atėjo į Kupiškį, dar po samanotais stogais. Pliką — be krūmo, be medelio. Pasitelkęs progimnazijos mokytojus, gydytojas pats sodino kievus, liepaites, uosiukus. Raukėsi tada kupiškėnai: „Kam mums tie me-

čiulpti".

Naktimis pikta ranka sunaikindavo dienos triūsą. Ką nenulaužė — sūrimu laistė. Tik talkininkų kaskart vis daugėjo. Atsirado gerų žmonių, kurie ėmė medelius globoti.

Liemeningi plačiašakiai medžiai, margi gėlynai juosia dabar gydytojo namą. Praėjusio amžiaus kiryiai rentė šio pastato sienas. Laukiamajame stovi senovinis pušinis stalas. Pasieniuose tašytiniai tamsiai rudi suolai. Akyliau apsidairęs, šiame kambaryje pamatysi tai, ko jau niekur nebeaptiksi.

Molinėje krosnyje — niša. Kad atėjusiems pas gydytoją būtų kur pirštines pasišildyti.

Už baltų durų — kabinetas. Viskas, kas čia yra, praėjusius dešimtmečius mena. Kampe kvarco lempa. Senokai nenaudojama. Anuomet buvusi didelė retenybė. Senoviško kirpimo spintos ir ant plačių stalų medicinos įrankiai.

Ipolitas Franckevičius delnu paliečia radijo aparatą. Iš jo kupiškėnai pirmą kartą išgirdę „radijo gydytoją" patarimus, kaip gyventi, kad be laiko neišsektų jėgos. Kaip maitintis, ką daryti, kai sveikata šlyja. Gydytojui dabar jau sunkoka prisiminti, kelintais metais per Kauno radiją pasigirdo pirmosios „sveikatos" valandėlės. Tada dar mažai kas turėjo radiją. Valandėlių klausyti žmonės rinkdavosi pas gydytoją. Laida baigdavosi, o apie tai, ką radijas kalbėjo, plačiau pasakodavo Ipolitas Franckevičius.

Dabar radijas kiekvienoje troboje. Daug kur greta ir televizorius. Nūnai kupiškėnai ne vien ligų spiriami ateina pas senąjį gydytoją. Ipolitas Franckevičius gabus skulptorius. Jo pirštai molyje ir gipse įspaudžia pažįstamus bruožus. Žiūri kupiškėnai į merginos skulptūrą, galvas kraipo:

— Tai ar čia ne Dirdos Saliamutė?

— O ten, rodos, Baltušio aprašytas juozlokas.

— Šita į Damulę labai panaši...

Ipolitas Franckevičius juokiasi:

— Gal ir taip. Juk „Parduotų vasarų" herojus ne kartą gydžiau. Gal todėl jų bruožai į molį ar gipsą įsirėžė.

Savą daktarą turi ne vien kupiškėnai. Nuošaliuose tėviškės miesteliuose, tolimose apylinkėse gydytojai gyvenoje vietoje gyvena ir dirba dešimtmečiais. Televizijos žiūrovams, radijo klausytojams visada įdomu sutikti, išgirsti ir ekranuose pamatyti šiuos kaimo šviesuolius. Apie kasdieninį jų, motų darbą, prašnekę, jie tarsi nupučia laiko dulkes nuo gyvosios dešimtmečių istorijos. Plačiau apie kupiškėnų daktarą išgirsite radijo žurnale „Sveikata".

Vytautas LAURINAITIS

Ipolitas Franckevičius

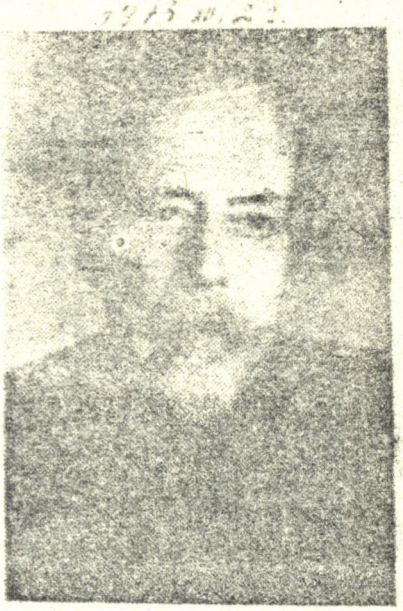

1973 metų gruodžio 18 dieną po ilgos ir sunkios ligos mirė Lietuvos TSR nusipelnęs gydytojas Ipolitas Franckevičius.

I. Franckevičius gimė 1887 m. Rokiškio rajone, Salų kaime. 1913 metais, baigęs Maskvos Universiteto medicinos fakultetą, pradėjo dirbti gydytoju Pabiržės miestelyje. Nuo 1918 metų atvyko dirbti Kupiškin, kur 1919 metais įsteigė infekcinę ligoninę kovai su dėmėtąja šiltine.

Tarybinės santvarkos metais, įsteigus Kupiškyje ligoninę, dirbo vaiko ir motinos konsultacijos vedėju. Vokiečių okupacijos metais, kai ligoninė buvo uždaryta, vadovavo ambulatorijai. Pokario metais buvo paskirtas Kupiškio rajoninės ligoninės vyr. gydytoju, Dirbo akušeriu-ginekologu, vėliau — chirurgu. 1968 metais, pablogėjus sveikatai, išėjo į pensiją.

Gydytojas Ipolitas Franckevičius buvo gerbiamas rajono ir miesto gyventojų, medicinos darbuotojų tarpe. Už gerą ir sąžiningą darbą ne kartą buvo gavęs LTSR Sveikatos apsaugos ministro padėkas, o 1958 metais už įžymius nuopelnus liaudies sveikatos srityje, ilgametę praktinę ir pedagoginę veiklą LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsaku I. Franckevičiui suteiktas LTSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas.

Penkiasdešimt penkeris metus kaip ištvermingas karys gydytojas Ipolitas Franckevičius nesitraukė iš mūšio už mūsų žmonių sveikatą ir gyvybę, pusę amžiaus jis paskyrė Kupiškio krašto žmonių sveikatos labui. Jo šviesus atminimas ilgai išliks visų jį pažinojusiųjų širdyse.

Rajono medicinos darbuotojai

1980m rugsėjo 23d. Nr.

KOMUNIZMO KELIU

Artėja spalis — želdinių sodinimo mėnuo

...lieji medžių vaikai

...pirmųjų šalnų, būda-
...ista liepos, raudo-
...kleval, pajoos-
...lapai. O sau-
...arti hori-
...ntinuose jos
...nusidažęs so-
...gražus.
...ols, būda-
...as Ipoli-
...naskuba
...įbe-
...žemę
...ems į
...atgy-
...s gyvenimis. Išsisi-
...kampuose rudens

...metais, kiek me-
...vakarais dir-
...soti, o dienomis
...minėjant ...jonius.
...metais jis atva-
...dirbti į Kupiškį, bu-
...lenintelis gydytojas di-
...sioje apylinkėje. Taigi
...— begalės. Bet vis
...neatsisakė savo aist-
...užvaldžiusios jį dar
...metais. Ta aistra
...augintl medžius
...įsošti kampą, ku-
...gyveni. Gal todėl gy-
...taip traukė į gamtą,
...dar vaiko dienų būda-
...ligai prisikiurksodavo
...dvokiančioje odų dirb-
...je. Vakarais tada abu
...sprukdavo į gimtųjų
...miestelio gatvių žalu-
...vešliomis liepomis,
...ingais klevais ir me-
...liškais beržais ošian-
...Dviragio pakrantes

...skui, kai tėvas Kupiš-
...nusipirko gabalėlį že-
...mės — prisimindavo
...iems pasakodavo gy-
...— jiedu pirmiausia
...toelį. Kitą pavasa-
...rė spelpylė raus-
...nais, o tėvas, ne-
...šelmos maitintojas,
...ukė jos pirmųjų

vaisių. Ipolitui tada buvo septyneri.

Nemažai laiko prabėgo, nemažai vargų teko patirti, kol baigė Šiaulių gimnaziją ir Maskvos universitete įsigijo gydytojo specialybę. Spėjo tik pasidžiaugti diplomu ir užgriuvo pirmasis pasaulinis karas, kelioms metams išvedęs jį iš Kupiškio į sunkiausius fronto kelius.

Kaizerinė okupacija nuniokojo ir taip jau skurdų Kupiškio miestelį. Jaunam gydytojui skaudėjo širdį, žiūrint į išlaužytus arba šalčių pribaigtus medžius, kuriuos jis sodino būdamas vaikas ar studijų metais, parvažiavęs atostogų. Tad ir vėl po alinančios darbo dienos jis imdavo į rankas kastuvą. Ilgainiui gražus tapo jo sodelis, tačiau argi tik tiek užtenka plačios sielos žmogui? Ar gali jis būti patenkintas, jei, eidamas miestelio gatvėmis, nemato jose ne tiktai žalumos, bet paprasčiausio grindinio. Turgaus dienomis valstiečių vežimai kelia tokias dulkes, kad papilkėja visi miestuko namai ir net žmonių veidai.

— Toks miestas — ligai šaltinis, — ne kartą kalbėjo Franckevičius miesto savivaldybėje. — Jei ir toliau taip gyvensim, visus išpjaus džiova...

Iš tikrųjų sergančių buvo daug. Nesirgo tiktai miestelio „dėdės", kurie turėjo puikiausius ūkius ir išsėjosi savo sodų ūksmėje. Po ilgų kalbų, ginčų, o kartais ir apgaulės pavyko Franckevičiui paveikti miesto galvas, ir gatvės buvo išgrįstos akmenimis. Tačiau gydytojo kalbos apie miestelio apželdinimą vis buvo bevaisės.

— Niekas pinigų į vėją nemeto. Nėra pinigų medeliams. O jei ir būtų — pernelyg darbas: girti išlaužys...

Tokios buvo daugelio turtingųjų pažiūros į miesto apželdinimą.

Beliko dirbti savo jėgomis. 1924 metais įsikūrė „Lietuvos pagražinimo draugijos" Kupiškio skyrius. Ipolitas Franckevičius — vienas aktyviausių narių draugijos, kuri stengėsi apšvarinti ir sutvarkyti miestelį, pasodinti šaligatviuose medelių. Taip atsirado pirmosios liepos, kurių žali vainikai dar ir dabar mums teikia karštyje ūksmę ir deguonį.

Metai po metų gamtos bičiuliai atkakliai dirbo savo darbą: sodino naujus želdinius, atsodindavo nulaužtus ir nunokotus. Pinigus dažniausiai medeliams patys iš savo kišenės susidėdavo.

Kai gatvėse prigijo pirmieji želdiniai, entuziastų akys nukrypo į užmiestį, į tolimus ir garbingus senolių laikus primenantį piliakalnį. Jis stūksojo niūrus ir plikas tarsi apsamanojęs didžiulis akmuo. Apželdino jį liepomis, beržais, kur ne-kur įkaišiojo alyvos stiebelį. Ir po keliolikos metų miesto gyventojai jau turėjo žalią ir mielą poilsio vietą.

Daug metų prabėgo nuo tų dienų, kai sužaliavo medžiai mūsų miesto gatvėse. Praūžė uraganu antrasis pasaulinis karas, žiauriai skynęs žmones. Ką tada apie medžius galėjai kalbėti, kaip jų galėjai gailėtis?..

O atšventus pergalę, nebereikėjo gydytojui Ipolitui Franckevičiui, tiek metų sąžiningai budėjusiam kupiškėnų sveikatos sargyboje, belstis į visokių įstaigų duris ir siaiyti savo — gamtininko, sodininko, gelbėtojo — paslaugas. Deja, pas jį pasibeldė miestelio komjaunuoliai, prašydami patarimo: kur ir ką sodinti. Didžiausiame jaunimo būryje tais pokario metais vis sukiojosi gydytojas, kartu su jais sodinęs medelius buvusioje akmenimis grįstoje turgaus aikštėje (dabar Tarybų aikštė), skveruose, šaligatviuose.

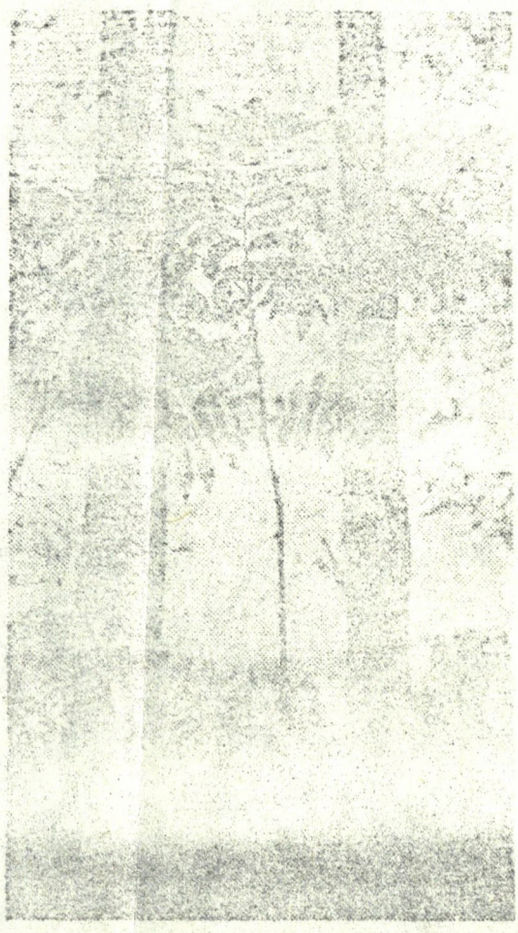

Jau septyneri metai, kai nulydėjo kupiškėnai savo mylimą gydytoją į Šilelius, į amžinojo poilsio vietą. Nebėra to žmogaus, bet liko jo darbai, liko jo sodinti medžiai gatvėse ir sodyboje. Ir dabar dar Gorkio gatvėje, prie namo, kuriame gyveno Franckevičius, jo vaikaitės žydi ir kvepia alyvos, rankų pasaliuose nokstą kvapūs jo gatvės išvestų veislių obuoliai. Saugokim šitą medžių, gėlobūnio jums, ir tolimesniam gyvenimui tolesnius darbus, kuriuos Ipolitas Franckevičius pradėjo prieš daugelį metų.

2. SIENLAIKRAŠČIO KOPIJA

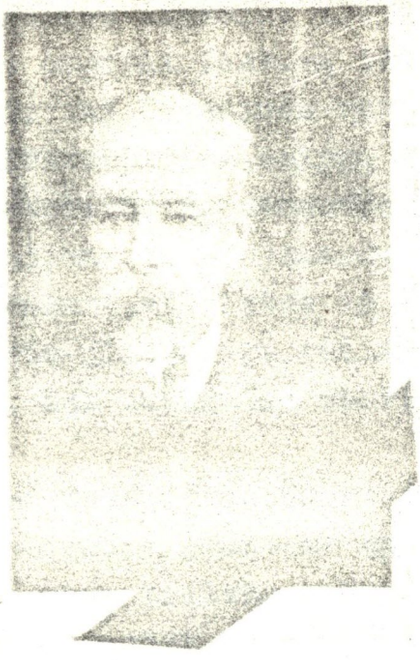

1887 - 1973

Gruodžio 18 dieną po sunkios ligos, eidamas 86-sius metus, mirė gydytojas Ipolitas Franckevičius.

Gydytojas Ipolitas Franckevičius, Teodoro, gimęs 1887m. [illegible] kaime, Rokiškio rajone. 1913 m. baigęs Maskvos universiteto medicinos fakultetą, atvyko dirbti tais pačiais metais į Panevėžio miestelį, Panevėžio raj. 1914 m. buvo mobilizuotas į carinę armiją, kur ėjo įvairias pareigas medicinos karinėse formuotėse. 1918 m. buvo demobilizuotas iš Raudonosios Armijos gretų [illegible] dėl pablogėjusios sveikatos ir pradėjo dirbti nuo [illegible] m. Kupiškyje gimnazijos gydytoju. 1919 m. įsteigė Kupiškio m. infekcinę ligoninę, kovai su dėmėtąja šiltine, kurioje dirbdamas pats užsikrėtė ir susirgo. 1920 m. buvo pasiųstas, siaučiant epidemijai, įsteigti infekcinės ligoninės kovai su dėmėtąja šiltine Rokiškyje ir Obeliuose ir vadovavo jų darbui. Po to vėl grįžo į Kupiškį ir vadovavo sveikatos punktui kovai su tuberkulioze. Nuo to laiko dirbo ambulatorijoje, ligonių kasoje bei odos-veneros dispanseryje. Tarybinės santvarkos metais, įsteigus Kupiškyje ligoninę 1940 m. dirbo vaiko ir motinos konsultacijos vedėju.

Vokiečių okupacijos metais uždarius ligoninę dirbo ambulatorijos vedėju. Išvadavus Tarybinei Armijai Lietuvą iš vokiečių okupacijos buvo paskirtas Kupiškio raj. ligoninės vyr. gydytoju. Ligoninės turtas vokiečių buvo išgrobstytas, sąlygų darbui beveik nebuvo, tačiau gyd. Ipolitas Franckevičius sumanumo dėka buvo įsigytas inventorius. Atvykus naujiems gydytojams, dėl sveikatos pablogėjimo buvo, jam pačiam prašant, atleistas iš vyr. gydytojo pareigų ir toliau dirbo akušeriu-ginekologu, vėliau chirurgu. Dabartiniu metu nuo 1968.I.14 d. dėl sveikatos stovio pablogėjimo, išėjo į pensiją.

Darbe buvo visuomet draugiškas, pareigingas, noriai perduodavo daugiametio darbo patyrimą jauniems specialistams, nesiskaitydavo reikalui esant su savo poilsio valandomis ir teikdavo pagalbą ligoniams tiek dienos, tiek ir nakties metu. Gyd. I. Franckevičius pasižymėjo ne tik, kaip geras gydytojas, bet ir kaip geras organizatorius ir draugas. Gyventojų tarpe turi gerą, užtarnautą savo nuoširdžiu darbu, autoritetą. Už gerą, sąžiningą darbą turėjo eilę Sveikatos Apsaugos Ministro, vyr. gydytojo padėkų. 1958m. už įžymius nuopelnus liaudies sveikatos apsaugos srityje, ilgametę praktinę ir pedagoginę veiklą LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo įsaku buvo suteiktas LTSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas. 1966-1967 m. už gerą ilgametį darbą apdovanotas Rajono Vykdomojo Komiteto Garbės Raštais. 1967 m. - Sveikatos Apsaugos Ministerijos Garbės raštu.

Nežiūrint į didelį darbo krūvį medicininiame darbe, gyd. I. Franckevičius laisvalaikiu dirbo sodininkystėje, yra išvedęs naujų vaisių rūšių, dalyvavęs parodose, už ką ne kartą buvo apdovanotas. 1960 m. rajono šemės ūkio parodoje už pasiektus laimėjimus sodininkystėje - pagyrimo lapu. 1960 m. III-jo laipsnio diplomu respublikinėje vaisių parodoje už pasiekimus vystant sodininkystę. Išėjęs į pensiją mielai padėdavo savo patarimais medicinos darbuotojams.

Šviesus gydytojo atminimas ilgam išliks mūsų širdyse.

3. JĮ LIEČIANČIŲ DOKUMENTŲ KOPIJOS

-134-

KUPIŠKIO RAJONO LIGONINĖS GYDITOJŲ KOLEKTYVUI

Brangūs Draugai !

Maskvos Valstybinio Universiteto medicinos fakulteto 1913 metų laidos gydytojai, susirinkusieji 1958 m. gegužės mėn. 15d. į Maskvą atšvęsti Universiteto baigimo 45-ių metų sukaktį, nepaprastai apsidžiaugė mūsų seno draugo Ipolito, s. Teodoro Franckevičiaus atvykimu į susitikimą.

42-jų susirinkusiųjų tarpe buvo žinomi profesoriai: Pletnev N. A., Jegorov D.A., Sališčev V.E., Lapin S.I., Petrov V.I., Sokolov S.N., Tolokonnikov B.V., Fogelson L.I., taipgi daug periferijos darbuotojų - respublikos nusipelniusių gydytojų.

Mes visi buvom labai sujaudinti Ipolito, s. Teodoro pasakojimu apie Jūsų šiltą draugišką pagalbą, organizuojant jo kelionę pas mus.

Mūsų kolegos savo pasisakymuose atžymėjo, kad šitokie poelgiai praturtina žmonių gyvenimą, inešdami į jį kažką šviesaus, kilnaus, nepaprastai gražaus. Jie turėtų būti tikro draugiško solidarumo pavyzdžiu.

Siunčiame Jums širdingą padėką ir nuoširdžiai linkime sveikatos bei kuo didžiausio pasisekimo Jūsų kilniame darbe tėvynės gerovei.

Susirinkusiųjų įgaliotas org. biuras:

Medicinos mokslų daktaras: Zilberg J.F. (parašas)

Med. mokslų kandidatas: Ivanov P.S. (parašas)

Med. mokslų kandidatas: Fokičev B.A (parašas)

1958m. gegužės mėn. 17 d.

Gr. Dytyo Ypulito Franckevičiaus Teodoro

Curriculum Vitae.

[illegible] 1887 m. [illegible] kaim. Salas [illegible] apskrities. [illegible] Baigian Šiaulių gimnazija 1907 m. — [illegible] Maskvos Universitetan 1907 m. ir [illegible] medicinos fakulteto su atsi [illegible] iki 1914 m. gyvenau [illegible] [illegible] laisva praktika. 1914 m. mobilizuotas [illegible] kurio tarnavau iki 1918 m. užimdamas įvairias gyd. pareigas. 1918 m. [illegible] kur visą laiką gyvenau [illegible] 1940 m. dirbau svetkat apsaugą komisą konsul. [illegible] beto ligoninėje [illegible] politin. partijoms nepriklau- [illegible] 1945 m. atstačiau isgrūbte vokiečių kupiskio [illegible]

Gyd. Dr. Franckevičius

[illegible]

S TSR AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PREZIDIUMAS 57

P A Ž Y M Ė J I M A S Nr.311

žymime,kad drg. Franckevičiui Ipolitui,Teodoro s.Lietuvos
Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1958 m.gegužės 6 d.
suteiktas Lietuvos TSR nusipelniusio gydytojo garbės
s. Antspaudas Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos
diumo Sekretorius (pas) Naujalis

s, 1958 m. gegužės 6 d.

Šis tikras!

77

8 vasario 29

DARBO CHARAKTERISTIKA

Gyd. Ipolitas Franckevičius, Teodoro, gimęs 1887 m. Salos kaime Rokiškio r., 1913 m. baigęs Maskvos Universiteto Medicinos fakultetą, atvyko dirbti tais pačiais metais į Pabiržės miestelį Panevėžio r. 1914 m. buvo mobilizuotas į caro armiją, kur ėjo įvairias pareigas medicinos karinėse formuotėse, 1918 m. buvo demobilizuotas iš Raudonosios Armijos gretų į atsargą dėl pablogėjusios sveikatos ir pradėjo dirbti nuo 1918 m. Kupiškyje gimnazijos gydytoju. 1919 m. įsteigė Kupiškio miesto infekcinę ligoninę kovai su dėmėtąja šiltine, kurioje dirbdamas pats užsikrėtė ir susirgo. 1920 m. buvo pasiųstas, siaučiant epidemijai, įsteigti infekcinės ligoninės kovai su dėmėtąja šiltine Rokiškyje ir Obeliuose ir vadovave jų darbui. Po to vėl grįžo į Kupiškį 1920 m. ir vadovavo sveikatos punktui kovai su tuberkulioze. Nuo to laiko dirbo ambulatorijoje, ligonių kasoje bei odos-ven. dispanseryje. Tarybinės santvarkos metais, įsteigus Kupiškyje Ligoninę 1940 m., dirbo vaikų ir motinos konsultacijos vedėju. Vokiečių okupacijos metais uždarius ligoninę dirbo ambulatorijos vedėju. Išvadavus Tarybinei Armijai Lietuvą iš vokiečių okupacijos buvo paskirtas Kupiškio r. Ligoninės vyr. gydytoju. Ligoninės turtas vokiečių buvo išgrobstytas sąlygų darbui beveik nebuvo, tačiau gyd. I. Franckevičius sumanumo dėka, dalis turto buvo surasta, kita dalis įsigyta ir ligoninė pradėjo gana sėkmingai augti. Atvykus naujiems gydytojams dėl sveikatos pablogėjimo buvo, jam pačiam prašant, atleistas iš vyr. gydytojo pareigų ir toliau dirbo akušeriu-ginekologu, vėliau chirurgu. Dabartiniu metu nuo 1968 I.14. dėl sveikatos stovio pablogėjimo, išėjo į pensiją.

Darbe buvo visuomet draugiškas, pareigingas, noriai perduodavo savo daugiamečio darbo patyrimą jauniems specialistams, nesiskaitydavo, reikalui esant su savo poilsio valandomis

ir teikdavo pagalbą ligoniams tiek dieną, tiek ir nakties metu. Gyd. I. Franckevičius pasižymėjo ne tik kaip geras gydytojas, bet ir kaip geras organizatorius ir draugas. Gyventojų tarpe turi gerą, užtarnautą savo nuoširdžiu darbu, autoritetą. Už gerą, sąžiningą darbą turėjo eilę Sveikatos Apsaugos Ministro, vyr. gydytojo padėkų. 1958 m. už įžymius nuopelnus liaudies sveikatos srityje, ilgametę praktiką ir pedagoginę veiklą LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo Įsaku buvo suteiktas LTSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas. 1966m., 1967 m. už gerą, ilgametį darbą apdovanotas rajono Vykdomojo Komiteto garbės raštais. 1967 m. - Sveikatos Apsaugos Ministerijos garbės raštu.

Nežiūrint į didelį darbo krūvį medicininiame darbe, gyd. I. Franckevičius laisvalaikiu dirbo sodininkystėje, yra išvedęs naujų vaisių rūšių; dalyvavęs paroduose, už ką ne karta buvo apdovanotas: 1960 m. rajono žemės ūkio parodoje už pasiektus laimėjimus sodininkystėje-pagyrimo lapu. 1960 m. II-jo laipsnio diplomu respublikinėje vaisių parodoje už pasiekimus vystant sodininkystę.

Dabartiniu metu išėjęs į pensiją, mielai padeda savo patarimais medicinos darbuotojams.

Charakteristika duota Sveikatos Apsaugos Ministerijai ir Respubl. Medic. darb. prof. komitetui dėl apdovanojimo ryšium su išėjimu į senatvės pensiją.

L.e.vyr.gydytoje pareigas
(P.GABRĖNAS)

Panevėžio Apskrities Vykdomojo Komiteto Kupiškio Apylinkės Ligoninės tarnautojų išmokėjimo lapas už 1944 m. II. 1-31 d.

Pavardė ir vardas	Einamosios pareigos	Gimimo metai	Vaikų skėiki 16 m.	Stažas	Mėnesinis brutto atlygin.	Išskaitymai: Pajamų mok.	Karo mok.	Bevaikių mok.		Viso	Išmokama suma	Parašas gavusiojo pinigus
Franckevičius Ipolitas	Ligon. Ved.	1886	•	25 m.	845 + 100	74,40	71,25	56,70		202,35	742,65	septyni šimtai [illegible] 65 [illegible] 742,65 [illegible]
Spudinė Eleonora	Vyr. sesuo	1909	2	10 m.	370	15,90	22,50	1,85		40,25	329,75	Tris šimtus dvidešimt devynis Rb. ir 75 kap. gavau: [illegible]
[illegible]ūrinė Aldona	Akušerė	1913	1	6 m.	300	11	15	3 -		29 -	271 -	Du šimtu septyniasdešimt vieną rb. gavau: [illegible]
[illegible]skienė Antanina	Med. sesuo	1919	-		250	8	15	15		38	212	Dur šimtus dvylika Rbl. gavau: A. Sasnauskienė
[illegible]šytė Aldona	Buhalteris	1919	-		450	22	40	27		89	361	Tris šimtus šešiasdešimt vieną rb. gavau: Jonušytė
[illegible]skaitė Elzė	statutinė Raštininkė	1922	-	nuo 18 [illegible]	150	5,50	15	9 -		29,50	120,50	Šimtą dvidešimt rb. ir 50 kap. gavau: [illegible]
[illegible] Pranas	Ūkio ved.	1907	3		400	18	22,50	-		40,50	359,50	Tris šimtus penkiasdešimt devynis Rbl. 50 kap. gavau: [illegible]
[illegible]kaitė Kostė	Vicėja	1904	-		225	6,60	15	13,50		35,10	189,90	Šimtą aštuoniasdešimt devynis Rb. ir 90 kap. gavau: [illegible]
[illegible]ičienė Marijona	Vyr. slaugyt.	1911	1		195	4,72	11,50	1,95		18,17	176,83	Šimtą septyniasdešimt šešis Rb. ir 83 kap. gavau: [illegible]
[illegible]kaitė Stasė	Slaugyt.	1919	-		195	4,72	11,50	11,70		27,92	167,08	Šimtą šešiasdešimt septynis Rb. ir 08 kap. gavau: [illegible]
[illegible]skienė Emilija	— " —	1908	-		195	4,72	11,50	11,70		27,92	167,08	Šimtą šešiasdešimt septynis Rb. ir 08 kap. gavau: [illegible]
[illegible]dauskaitė Anelė	Stalbėja	1901	-		225	6,60	15	13,50		35,10	189,90	Šimtą aštuoniasdešimt devynis Rb. ir 90 kap. gavau: [illegible]
[illegible]daitė [illegible]na	Slaugyt.	1914	-		195	4,72	11,50	11,70		27,92	167,08	Šimtą šešiasdešimt septynis Rb. ir 8 kap. gavau: [illegible]
[illegible]auskaitė Paulina	Virt. darb.	1909	-		200	6,37	11,50	12		29,87	170,13	Šimtą septyniasdešimt Rb. ir 13 kap. gavau: [illegible]
[illegible]	Sargas	1892	2	-	200	6,37	11,50	1 -		18,87	181,13	Šimtą aštuoniasdešimt vieną Rb. ir 13 kap. gavau: [illegible]
				Rb.	4495	199,62	300,25	189,60		689,47	3805,53	

Išmokama: Rb. Tris tūkstančius aštuonius šimtus penkius ir 53 kap.

[illegible]

1.II.44

Gyd. [illegible]

Panevėžio ap. Sveikatos Apsaugos Skyriaus Vedėjas

[illegible]

Buhalteris

Hauptbuch Seite _____ Abrechnungsbuch Konto _____ Beleg Nr. _____

370 Mark — Pf.

geschrieben: Dreihundertsiebzig Mark

für das ärztl. Instrumentarium
des Gollerhauses Kupischki

sind von Herrn Dr. Trenkenatsch

Dreis
~~aus~~ der Kasse

richtig gezahlt worden.

Kupischki, den 10 ten Dezbr 1918

Kreiskasse Kupischki

Bernicke

Nuorašas

KUPIŠKIO APYL. LIGONINĖ

Pil. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS, TEODORO

A S M E N S B Y L A

Pradėta 1944.IX.1

Baigta 1966.II.29

27.I.1944 Į S A K Y M A S Nr.2 § 2

Gyd. FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ nuo š.m. rugsėjo mėn. 1d. skiriu Kupiškio apylinkės ligoninės vedėju su atatinkamu atlyginimu.

(pas) V.Rumbauskas
Skyriaus Vedėjas

30.IV.45 Į S A K Y M A S Nr.4 § 3

Kupiškio apylinkės ligoninės Vedėją FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ,nuo š.m. vasario 1 d. skiriu antraeilėms pareigoms Kupiškio apylinkės ambulatorijos vedėju su 0,5 skirto etato.

(pas) V.Rumbauskas
Skyriaus Vedėjas

30.IV.46 Į S A K Y M A S Nr.4 § 1

Kupiškio apylinkės ligoninės ir ambulatorijos Vedėją gyd. FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ,kaip repatrijuojantį į Lenkiją,nuo š.m. balandžio mėn. 1 d. iš einamų pareigų atleidžiu.

(pas) parašas neįskaitomas
Skyriaus Vedėjas

1949.I.8 Kupiškio apskr.Sveikatos Apsaugos Skyriaus
Nr.208 Vedėjui dr.M A R Č I U K A I Č I U I

Gydytojui FRANCKEVIČIUI IPOLITUI leidžiu dirbti Motero konsultacijoje.

SVEIKATOS APSAUGOS
MINISTRO PAV./LAZUTKA/

Į S A K Y M A S Nr.39 § 2

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS leidžiamas atostogų nuo 16 dienos birželio ligi 1 d. liepos.

(pas) Marčiukaitis
Sveikatos Skyriaus Vedėjas

4.VII.49 Į S A K Y M A S Nr.44 § 5

Ryšium su padidėjusiu darbu,išvykus gydytojų eilei atostogoms gydytojui FRANCKEVIČIUI mokėti pilną atlyginimą nuo š.m. birželio mėn. 15 dienos.

(pas) Marčiukaitis
Skyriaus Vedėjas

5.I.49 Į S A K Y M A S Nr. 2 § 1

M.g.FRANCKEVIČIUS IPOLITAS skaityti gydytoju pareigose Motery Konsultacijoje nuo 1948m. gruodžio 16 dienos, išmokant atlyginimą pagal etatą.

(pas) St.Marčiukaitis
Skyriaus Vedėjas

29.XI.49 Į S A K Y M A S Nr.69 § 3

Gyd. FRANCKEVIČIUS skiriamas Gimdymo skyriaus Vedėju nuo 15 d. rugsėjo su tam etatui skirtu atlyginimu.

(pas) St.Marčiukaitis
Skyriaus Vedėjas

1949.XI.5 Į S A K Y M A S Nr. 81 § 1

Spalio Soc.revoliucijos XXXII metinių proga už parodytą sąžiningumą bei sumanumą atliekant tarnybines pareigas,šiems Kupiškio Apskr. darbuotojams reiškiu tarnybinę padėką.
Vaiko Konsultacijoje:FRANCKEVIČIUI IPOLITUI-gydytojui.

(pas) V.Krasauskas
Skyriaus Vedėjas

1949.XII.15 Į S A K Y M A S Nr.94 § 6
Gyd.FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ iš gimdymo skyriaus vedėjo pareigų nuo š.m. gruodžio mėn. 15d. atleidžiu.

(Pas) V.Krasauskas
Skyriaus Vedėjas

49.XII.15 Į S A K Y M A S Nr.94 § 24

Gyd.FRANCKEVIČIUI IPOLITUI nuo š.m. gruodžio mėn. 15d. mokėti atlyginimą pusę etato iš ligoninės vidaus skyriaus vedėjo,kaip faktinai dirbančiam šias pareigas. Atlyginimą mokėti pagal stažą.

(pas) V.Krasauskas
Skyriaus Vedėjas

1950.IV.25 SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS Nr.261
Vilnius

Gegužės Pirmosios Šventės proga ypatingai atsižymėjusiems Sveikatos Apsaugos Ministerijos sistemos darbuotojams reiškiu padėką įrašant į asmens bylą:
Kupiškio Apsk.Sveikatos Skyriaus
449. FRANCKEVIČIUS - gydytojas

(PENKAUSKAS)
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

Kupiškis Sveikatos skyr.Vedėjui
22.VI.1950 Gyd.IPOLITO FRANCKEVIČIAUS

Prašau leisti man atostogas nuo 23 birželio mėn.

I.FRANCKEVIČIUS

22.VI.50 Į S A K Y M A S Nr.63 § 1

Gyd. FRANCKEVIČIUS IP. nuo š.m. birželio mėn. 23 d. leidžiamas eilinių atostogų iki š.m. liepos mėn. 13 dienos imtinai.

(pas) V.Krasauskas
Skyriaus Vedėjas

28.II.51 Į S A K Y M A S Nr.19 § 2

Nuo š.m. kovo mėn. 1 d. gyd.FRANCKEVIČIUS IPOLITAS skiriamas antraeilėms pareigoms infekc.skyriuje užimant laisvą pusę etato gydytojo infekcionisto ir mokant pagal stažą.

(pas) V.Krasauskas
Skyriaus Vedėjas

51.V.14 Kupiškio Sveikatos Skyriaus Vedėjui

P A R E I Š K I M A S

Prašau leisti mane atostogų nuo 1 birželio mėn.

Gyd.I.FRANCKEVIČIUS

1951.VII.16d. Į S A K Y M A S Nr.60 § 2

Gyd. FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ iš antraeilių einamųjų vidaus ligų skyriaus vedėjo pareigų nuo š.m. liepos mėn. 15 d. atleidžiu.

(pas)Gyd.J.Šakalienė
L.e.p.Skyriaus Vedėjas

1951.VII.16 Į S A K Y M A S Nr.60 § 6

Gyd. FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ nuo š.m. liepos mėn. 15 d. skiriu vidaus ligų kabineto gydytojo vedėjo pagrindinėms pareigoms mokant tam etatui pilną atlyginimą.

(pas) Gyd.J.Šakalienė
L.e.p.Skyriaus Vedėjas

51.VI.2 Į S A K Y M A S Nr.47

Nuo š.m. birželio mėn.1d. gyd.FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ leidžiu eilinėm atostogom 12 darbo dienų.
Pagrindas: pareiškimas atostogoms gauti.

(pas) J.Šakalienė
L.e.p.Skyriaus Vedėjas

1951.VII.20 Į S A K Y M A S Nr.62 § 2

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS leidžiamas atostogų 12 darbo dienų nuo rugpiūčio mėn. 1 dienos.
pagrindas: jo prašymas.

(pas) Gyd.Marčiukaitis
L.e.p.Skyriaus Vedėjas

Buvo netaigęs eilinių atostogų
pagal įsakymą Nr.47

1951.X.18 Į S A K Y M A S Nr.86 § 10

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS nuo š.m. spalio mėn. 15d. skiriamas gydytojo-infekcionisto pareigoms,mokant tam etatui skirtą atlyginimą pagal turimą stažą.

(pas) V.Krasauskas
Skyr.Vedėjas

1951.X.18 Į S A K Y M A S Nr.86 §11

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS nuo š.m.spalio mėn. 15d. skiriamas antrosiloms otorinolaringologo pareigoms užimant pusę etato ir mokant pagal stažą.

(pas) V.Krasauskas
Skyr. Vedėjas

P A Ž Y M Ė J I M A S

X.19 Pažymima,kad gydytojas FRANCKEVIČIUS IPOLITAS,s.Teodoro,dirbo nuo 1944 metų spalio mėn. 27 d. Kupiškio apylinkės ligoninės vedėju iki 1946m. balandžio mėn. 1 d. Nuo 1946m. balandžio mėn. 1d. iki 1948m. gruodžio mėn. 16 d.sirgo. Nuo 1948 m. gruodžio mėn. 16d. dirbo Kupiškio Moters Konsultacijoje gydytojo pareigose iki 1949m. kovo mėn.15 d. ir nuo 1949m. kovo mėn. 15 d.visą laiką iki šiol dirba Kupiškio ligoninėje sujungtoje su Poliklinika

Kupiškio Rajono Sveikatos Skyriaus
Vedėjas

1951.XI.3 Į S A K Y M A S Nr.95

§ 1

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS nuo š.m. lapkričio mėn.1d iš infekcionisto ir otorinolaringologo pareigų atleidžiamas.

§ 3

Gyd.FRANCKEVIČIUS IPOLITAS nuo š.m.lapkričio mėn. 1d. skiriamas otorinolaringologo pareigoms užimant pilną etatą ir mokant pagal stažą.

§ 5

Gyd.FRANCKEVIČIUS IPOLITAS nuo š.m. lapkričio mėn.1d. skiriamas antraeilėse pareigose užimant gyd.laboranto pusę laisvo etato ir mokant pagal turimą stažą.

(pas) V.Krasauskas
Skyriaus Vedėjas

1951.XI.12 Į S A K Y M A S Nr.99 § 5

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS nuo š.m. lapkričio mėn. 1 15 d. iš antraeilių gyd.laboranto pareigų atleidžiamas.

(pas) V.Krasauskas
Skyriaus Vedėjas

1952.V.23 DARBO CHARAKTERISTIKA

Med.gyd.Franckevičius Ipolitas,s.Teodoro,nuo 1923m. dirba Kupiškio rajono ribose.Šiuo metu dirba Kupiškio rajono ligoninėje sujungtoje su poliklinika ir eina otorinolaringologo pareigose.

Savo darbe pasižymi sąžiningumu ir pareigingumu,bei gerų medicininių žinių įsisavinimu.Gyventojų tarpe naudojasi dideliu autoritetu.

Savo ilgametį patyrimą mielai perteikia jauniems specialistams.

Aktyviai dalyvauja visuomeniniame darbe.

Sveikatos Apsaugos Skyriaus Vedėjas — Ligoninės Vyr.Gydytojas

Rajono Med.Darbuot.Profesąjungos Pirmininkas

1952.VII.21 Į S A K Y M A S Nr.57 § 1

Gyd.FRANCKEVIČIUS IPOLITAS leidžiamas atostogų 12 darbo dienų nuo š.m.liepos 22 dienos.
Priedas: jo pareiškimas.

Pasirašė gyd.Narčiukaitis

1955.VI.20 Į S A K Y M A S Nr.30 § 7

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS SKIRIAMAS 0,5 chirurgo etato nuo š.m. birželio mėn. 21 dienos ir skiriamas dirbti akušerinėme-ginekologiniame skyriuje.

(pas) Barauskas

1954.IX28 P A Ž Y M Ė J I M A S

Pažymima,kad gydytojas FRANCKEVIČIUS IPOLITAS,Teodoro dirba Kupiškio rajono ligoninėje gydytoju pareigose. Nuo 1949 m. kovo mėnesio 15 d. iki 1951 m.spalio mėn. 1 d. gydytoju - Vidaus ligų skyriaus vedėju ir nuo 1951 m.spalio mėn. 15 d. iki dabartinio laikotarpio t.y. 1954 m.spalio 1 d. gydytoju otolaringologu. Pažymėjimas duotas pristatyti Socialinio aprūpinimo skyriui darbo stažo nustatymo reikalu.

Skyriaus Vedėjas

1955.VII.17 Į S A K Y M A S Nr.36 §1

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS atleidžiamas iš antrasilių chirurgo pareigų nuo š.m. liepos mėn. 17 dienos imtinai.

(pas) Barauskas

1955.VII.18 Į S A K Y M A S Nr.37 § 2

Gyd.FRANCKEVIČIUS IPOLITAS nuo š.m.liepos mėn. 20d. leidžiamas atostogų 24 (dvidešimt keturiom) darbo dienom.

(pas) Barauskas
Vyr. Gydytojas

1957.I.8 Į S A K Y M A S Nr.5

Nuo š.m. sausio 7 d.gyd.FRANCKEVIČIUS serga ir atlyginimas jam nutraukiamas.

(pas) Krasauskas
Ligoninės Vyr.Gydytojas

1957.I.14 Į S A K Y M A S Nr.6 §2

Nuo š.m. sausio mėn. 17 dienos gyd.FRANCKEVIČIUS po ligos grįžta į darbą užimdamas pusę otoryngologo etato Pagrindas: Biuletenio uždarymas.

§ 3

Nuo š.m. sausio mėn. 17 dienos,gyd.Balčikonytė S. iš 0,5 etato otoloringologo pareigų atleidžiama.
Pagrindas:Gyd.Franckevičiaus pasveikimas.

(pas) V.Krasauskas
Ligoninės Vyr.Gydytojas

1957.V.15 Į S A K Y M A S Nr.15

Nuo š.m. birželio mėn. ld. Kupiškio rajono gydymo įstaigų etatai suskirstomi sekančiai:
Terapeutas-antraeilėse pareigose užimant pusę šio etato ir mokant 15% apkrečiamumo priedą gyd. Siaurys Kazimieras ir antrą pusę šio etato nemokant apkrečiamumo priedo antraeilėse pareigose gyd.Petrauskas Jurgis.
Otolaringologas - pusę šio etato gyd.Franckevičius I.

(pas) V.Baltaitis
Ligoninės Vyr.Gydytojas

TARNYBINĖ CHARAKTERISTIKA

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS,Teodoro,nuo 1918 metų, išskyrus 1 metus,kuriais dirbo Rokiškio ligoninėje vyr.gyd.pareigose,visą laiką gyvena ir dirba Kupiškio rajono ribose.

Šiuo metu dirba Kupiškio rajono ligoninėje sujungtoje su poliklinika gydytojo-terapeuto pareigose.Savo darbe pasižymi sąžiningumu,sumanumu ir pareigingumu bei geru medicininių žinių įsisavinimu. Naudojasi naujausia medicinine literatūra įsisavindamas paskutinius mokslo atsiekimus.Už gerą bei sąžiningą darbą pareikšta Sveikatos Apsaugos Ministro padėka įrašant asmens bylon ir Sveikatos Apsaugos Skyriaus Vedėjo padėka už parodytą sumanumą atliekant tarnybines pareigas.Gyventojų tarpe turi didelį pasitikėjimą.Savo ilgametį patyrimą mielai perteikia jauniems gydytojams-specialistams.Aktyviai dalyvauja visuomeniniame darbe padėdamas ir patardamas vadovaujantiems.

LKP Kupiškio RK
Sekretorius /Paplauskas/ Kupiškio rajono ligoninės Vyr.Gydytojas/Baltaitis/

1958.I.20 Į S A K Y M A S Nr. 17 §1

Sutinkamai su Sveikatos Apsaugos Ministro įsakymu Nr.920 iš 1957m.gruodžio mėn.30 d. Kupiškio rajono ligoninės darbuotojų etatus paskirstau sekančiai:

Gydytojai ordinatoriai:

4. Akušeris-ginekologas - gyd.FRANCKEVIČIUS IPOLITAS

(pas)V.Baltaitis
Ligoninės Vyr.Gydytojas

1958.III.17 Į S A K Y M A S Nr.58 § 2

Gyd. FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ nuo š.m. kovo mėn. 17 d. knipo neišdirbančio darbo valandų nuo pusės akušerio-ginekologo etato pareigų atleidžiu paliekant dirbti ant pusės gyd. akušerio-ginekologo etato.

(pas) V.Baltaitis
Ligoninės Vyr.Gydytojas

1958.V.6d. Vilnius LIETUVOS TSR AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PREZIDIUMAS

P A Ž Y M Ė J I M A S Nr.311

Pažymima,kad drg. FRANCKEVIČIUI IPOLITUI,Teodoro s. Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1958 gegužės 6 d. įsaku suteiktas Lietuvos TSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas. Antspaudas Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Sekretorius (pas) Naujalis

1958.V.15 Į S A K Y M A S Nr.101 §5

Nuo š.m. gegužės mėn. 16 d.gyd.Franckevičių atleidžiu iš 0,5 akušerio-ginekologo pareigų ir skiriu 0,5 chirurgo ordinatoriaus.

(pas) V.Barauskas
Ligoninės Vyr.Gydytojas

1958m. TARNYBINĖ CHARAKTERISTIKA

Gydytojas FRANCKEVIČIUS IPOLITAS,Teodoro gim.1887 metais,baigęs Valst.Maskvos Universiteto medicinos fakultetą 1913m. ir tais pačiais metais atvyko dirbti į Pabiržės miestelį (Panevėžio apskritis) 1914 metais buvo mobilizuotas į carinę armiją,kur ėjo įvairias vadovaujančias pareigas medicinos karinėse formuotėse (vyr.gydytojas perrišamojo būrio,vyr.ordinatorius Kauno karo hospitalyje),1918m.demobilizuotas iš Raudonosios Armijos gretų į atsargą,kaip ligonis. Pasveikęs pradėjo dirbti Kupiškyje,dėstydamas vidurinėje mokykloje higieną ir būdamas gimnazijos gydytoju.1919m. įsteigė Kupiškio miesto infekcinę ligoninę kovai su

dėmėtąja šiltine,kur dirbdamas pats užsikrėtė ir susirgo.1921 m.steigė infekcines ligonines Rokiškyje ir Obeliuose,vadovaudamas toms ligoninėms.Pasibaigus karui dirbo Kupiškio gimnazijoje ir vadovavo sveikatos punktui kovai su tuberkulioze. Be to,dirbo ligonių kasoje bei ven.dispanseryje. 1940 metais įsteigus Kupiškyje ligoninę,dirbo Vaiko ir Motery konsultacijos vedėju.Vokiečių okupacijos laiku dirbo ambulatorijos vedėju.Išvadavus Tarybinei Armijai Lietuvą iš vokiečių okupacijos buvo paskirtas Kupiškio ligoninės vyr.gydytoju.Ligoninės turtas tuo metu buvo išgrobtas,sąlygų darbui beveik nebuvo,tačiau gyd.Franckevičiaus sumanumo dėka,dalis turto buvo surasta,kita dalis įsigyta ir ligoninė pradėjo gana sėkmingai augti.Atvykus jaunesniems specialistams,gyd.Franckevičiaus prašymu dėl blogos sveikatos buvo atleistas iš vyr.gydytojo pareigų ir dirbo akušeriu-ginekologu.Šiuo metu jis irgi noriai padeda savo didžiuliu patyrimu jaunesniems gydytojams. Gydytojas Franckevičius pasižymi ne tik,kaip geras gydytojas,bet taip pat geras draugas ir organizatorius. Gyventojų tarpe naudojasi užtarnautu autoritetu.

1958m.gegužės mėn.6 d. LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumas suteikė jam LTSR nusipelniusio gydytojo garbės vardą už įžymius nuopelnus liaudies sveikatos srityje,ilgametę praktiką ir pedagoginę veiklą.

Nežiūrint jo senyvo amžiaus,jis dar pilnas energijos ir jo patyrimo dėka dar daugeliui darbo žmonių yra grąžinama sveikata.

Kupiškio rajono ligoninės
Vyr.gydytojas

1959.I.26 Į S A K Y M A S Nr.7 §8

Gyd.FRANCKEVIČIUI IPOLITUI gavusiam nusipelniusio gydytojo vardą nuo š.m.sausio mėn. ld.mokėti šimtą Rbl. priedą prie pagrindinio atlyginimo.

(pas) V.Barauskas
Ligoninės Vyr.Gydytojas

1959.XI.20 Į S A K Y M A S Nr.82

§ 2

Nuo š.m. lapkričio mėn.21 d.gyd.FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ atleidžiu iš 0,5 gyd.chirurgo pareigų.

§ 4

Gyd. FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ skiriu 0,5 gyd.neuropatologo pareigoms nuo š.m. lapkričio mėn.21 d.

(pas) V.Barauskas
Ligoninės Vyr.Gydytojas

1960.II.10 Į S A K Y M A S Nr.10 § 7

Nuo š.m. vasario mėn. 1d.gyd.FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ skiriu patanatomo pareigom mokant etatui skirtą atlyginimą.

(pas) V.Barauskas
Ligoninės Vyr. Gydytojas

1959.XII.18 Į S A K Y M A S Nr.89 § 2

Medikо dienos proga už gerą ir bepriekaištingą darbą keliant rajono gyventojų sveikatingumą reiškiu padėką šiems medicinos darbuotojams:
1. Gyd. Franckevičiui Ipolitui

(pas) V Barauskas
Ligoninės Vyr. Gydytojas

1960.III.12 Į S A K Y M A S Nr.20 § 4

Nuo š.m. kovo 16 d. gyd.FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ atleidžiu iš 0,5 patanatomo pareigų ir skiriu 0,5 gyd.oftolmologo.

(pas) V.Barauskas
Ligoninės Vyr. Gydytojas

1960.V.26 Į S A K Y M A S Nr.43 § 3

Gyd. FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ atleidžiu iš 0,5 gyd neuropatologo pareigų nuo š.m. birželio 1 d.

(pas) V Barauskas
Ligoninės Vyr. Gydytojas

1960.VIII.4 Į S A K Y M A S Nr.62
§ 13

Gyd. FRANCKEVIČIŲ IPOLITĄ leidžiu eilinių 24 d.dienom atostogų nuo š.m. rugpiūčio mėn. 4 dienos.

(pas) V.Baranauskas
Ligoninės Vyr.Gydytojas

1960.IX.25 Į S A K Y M A S Nr.9
§ 2

Gyd. FRANCKEVIČIUS IPOLITAS laikinai priimtas į darbą antraeilėse pareigose 0,5 gydytojo ftiziatro etato nuo š.m. rugsėjo mėn. 26 d. iki š.m. spalio mėn. 1d.

(pas) O.Vilutytė
Tubdispanserio Vyr.Gydytojas

12. M E T R I K A

Šiam darbui medžiaga buvo pradėta rinkti jau 1973 metais, tuojau po Ipolito Franckevičiaus mirties. Paimta iš ligoninės archyvo jo asmens byla, nuimta sienlaikraščio medžiaga su nekrologu apie Jį, imta rinkti žurnalų ir laikraščių straipsniai. Daug teko ieškoti padedant Kupiškio rajoninės bibliotekos darbuotojams po spaudos metraščius, metraščių rodykles, pradedant 1940 m. iki 1981 metų. Po to, pačių straipsnių ieškoti. Naudojausi rajoninio laikraščio "Komunizmo keliu" archyvu. Čia aktyviai talkininkavo redakcijos darbuotoja drg. Kutrienė. Dalį straipsnių spausdintų kituose leidiniuose kaip "Gimtas kraštas", "Kalba Vilnius", "Švyturys" teko išsirašyti per tarpbibliotekinį abonementą iš Respublikinės Panevėžio bibliotekos, iš Vilniaus respublikinės bibliotekos, taip pat naudotis vietos bibliotekos skaityklos archyvu.

Apklausta daugelis buvusių ligoninės darbuotojų vežikas Bimba, A. Sasnauskienė, Petronėlė Babušytė, P. Krapavickienė, A. Manienė, E. Jurėnienė, Br. Anusevičienė, A. Varpiotienė, S. Marčiukaitis, P. Kavaliauskaitė, Vera Pajuodienė, A. Matulevičienė ir kt., kurie asmeniškai pažinojo arba dirbo su Ipolitu Franckevičiumi. Dalis minėtų darbuotojų parašė prisiminimus tai ilgametė ligoninės darbuotoja med. laborantė Antanina Sasnauskienė. Ji visą laiką domėjosi kaip einasi darbas, nurodė daug šaltinių, kurie ką nors žino apie I. Franckevičių davė adresus tai M. Mulevičienės, medicinos sesuo Aldona Manienė, gydytojai St. Marčiukaitis, V. Krasauskas, jaunesnioji med. sesuo ligonių skaugymui E. Jurėnienė ir kt.

Taip pat kalbėta ir su miesto bei rajono gyventojais Karazija, Mulevičiene, P. Plačeniene, Grigu, T. Jonuškiene, A. Minkevičiumi, O. Zumbrickiene ir kt.

Sukaupus nemažai medžiagos darbas pradėtas rašyti 1980 metais, baigtas 1981 metų pabaigoje.

Darbo apimtis 147 lapai.

Darbas pailiustruotas 36 fotonuotraukomis. Daugelis foto

nuotraukų autoriai nežinomi. Kitų fotonuotraukų autoriai Jonas Karazija, Marija Kareckienė, Sergiejus Matulevičius. Nuotraukos gautos iš gyd. V. Krasausko, S. Marčiukaičio, med. sesers A. Nanienės, V. Pajuodienės, m. f. A. Matulevičienės ir Marijos Mulevičienės.

Rašant darbą panaudota ne tik žurnalų bei laikraščių straipsniai apie Į. Franckevičių bet ir buvusių Ipolito Franckevičiaus bendradarbių gydytojo Stasio Marčiukaičio, Vaclovo Krasausko, med. laborantės Antaninos Sasnauskienės, med. sesers Aldonos Nanienės atsiminimais, buvusių ligoninės darbuotojų pasakojimais, vežiko Bimbos, Petronėlės Babušytės, buvusių jo pacientų ir kaimynų pasakojimais prisiminimais Tatjanos Jonuškienės, Petro Grigo, Elenos Jurėnienės, Onos Zumbrickienės ir daugelio kitų žmonių, kurie patys arba jų artimieji pažinojo Ipolitą Franckevičių.

Darbą recenzavo ir daug padėjo nurodydamas daugelio žmonių adresus rajoninės kraštotyros tarybos metodistas entuziastas kraštotyrininkas mokytojas Vladas Sasnauskas.

Daug prisidėjo prie darbo ir teikiant metodinę pagalbą rajono kraštotyros tarybos sekretorė Palmira Penkauskienė.

Darbo titulinį puslapį apipavidalino dailininkas Antanas Kalvelis.

Darbą mašinėle perrašė ligoninės medicinos sesuo Irena Gudeliemė.

Darbo autorius Marija Tamošiūnienė.

Priede laikraščių ir žurnalų straipsnių fotokopijas atliko Vitalija Čiurlienė, aktyviai tarpininkaujant ir padedant Vitalijai Kraujūnienei.

L I T E R A T Ū R A

Mažoji lietuviška tarybinė enciklopedija
t.Nr.1 psl. 507

Vladas Jasinskas. Kova už gyvybę."Stalino keliu" 1959 metų
Nr.67,Nr.68,Nr.69

P.Gaulė.Žaliuoja liepų vainikai. "Mūsų sodai"
1960m. Nr.7 p.5

"Kruvinoji naktis" iš Vlado Jasinsko knygos "Šviesi saulėteky"
psl. 34

Ipolitas Franckevičius. Ligoninė tarybų valdžios dovana.
"Stalino keliu" 1961 sausio 18d.

Eugenija Stančikaitė. Penkiasdešimt vieneri. "Komunizmo
keliu" 1964 metai

St.Auga. Tiek mirčių nugalėjęs. "Komunizmo keliu"
1967m. Nr.73

Kęstutis Starinskas. Dėkoja sugrįžę gyventi.
"Gimtasis kraštas" 1968 m. Nr.2 (50)

Ilitos korespondentė V. Petrauskienė. Metų pėdsakai.
"Komuniamo keliu" 1968 m. Nr.68

Vytautas Labūnaitis. Kupiškėnų daktaras. "Kalba Vilnius"
1971 m. rugsėjo 5 d. Nr. 35 p.14

Zenonas Mikšys. Žalieji medžių vainikai. "Komunizmo keliu"
1980 m. Nr.113

Knyga Henriko Paulausko "Kupiškėnų kraštas"
psl. 105-106 1980 m.

Knyga "Pasakoja kupiškėnai" Matulionienės-Slavinskienės
pasakojimas psl. 155,165 1981 m.

K 614.25-051(474.5)(092)
Fu-72